

วารสาร มจร วิชาการล้านนา

Academic Journal of MBU; Lanna Campus

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566 Vol.12 No.1 January - June 2023

ISSN.2286-8267 (Print) ISSN.2697-4959 (Online)

Approved by TCI during 2020 - 2024

สำนักงานวารสาร มจร วิชาการล้านนา

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา 103 ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์
อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 web: <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal/index>

วารสาร มมร วิชาการล้านนา
Academic Journal of MBU; Lanna Campus

ISSN 2286-8267 (Print) ISSN 2697-4959 (Online)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2566

Volume 12 Number 1 January - June

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการ ด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา และศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่า ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติตามแนวพุทธศาสนาอันสอดคล้องกับปรัชญามหาวิทยาลัย ที่ว่า “ส่งเสริม ศึกษา ค้นคว้า วิจัย เพื่อองค์ความรู้ คู่คุณธรรม” (Encouragement of education, leaning and research for gaining knowledge and characters Commitment of Graduate School)

ลิขสิทธิ์

วิทยาลัยศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
103 วัดเจติยหลวงวรวิหาร ถนนพระปกเกล้า ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50200

ที่ปรึกษา

พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.

พระครูวินัยธนสังข์ชัย ญาณวีโร, ผศ.ดร.

พระมหาวิเศษ เสาะพบดี, รศ.ดร.

ผศ.ดร. ตระกูล ชำนาญ

บรรณาธิการ

พระมหาวิรัชศักดิ์ สุระเมธี, ผศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวสุริษา วุฒิอิน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

กองบรรณาธิการ

ผศ.ดร. อุเทน ลาพิงค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

นายบุญญา สุนามถาวร

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

พระวิสิทธิ์ ฐิตวิสิทโธ, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

ผศ.ดร. ปัญญา คล้ายเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

รศ.ดร. ปาริชาติ บัวเจริญ

มหาวิทยาลัยพายัพ

รศ.ดร. สัณญา สะสอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผศ.ดร. สมปอง สุวรรณภุมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผศ.ดร. ประทีป พิษทองกลาง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

ผศ.ดร. วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผศ.ดร. จำเนียร ราชแพทยาคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ดร. ทวีศักดิ์ ชูมา

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตนครสวรรค์

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ : ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

การส่งบทความ

ผู้เขียนต้องเตรียมบทความต้นฉบับที่เขียนตามรูปแบบของวารสาร โดยผู้เขียนสามารถส่งบทความผ่านระบบฐานข้อมูลวารสารออนไลน์ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal> หรือ e-mail: lannajo2018@gmail.com

กระบวนการพิจารณา

บทความวิจัยและบทความวิชาการที่จะตีพิมพ์ทุกบทความจะผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในสาขาที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ (Double-blind peer review) และต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ โดยกองบรรณาธิการมีสิทธิ์ให้แก้ไขบทความตามความเหมาะสม

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระครูสังฆรักษ์ จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร. สุรพล พรหมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาบุญนา ฐานวีโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศ.ดร. พศิน แดงจวง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร. ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร. รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.สัญญา สะสอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รศ.ดร. อำพล บุคตาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร. สมปอง สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
รศ.ดร. ปาริชาติ บัวเจริญ	มหาวิทยาลัยพายัพ
รศ.ดร. สุธรรม ธรรมทัศนานนท์	มหาวิทยาลัยศรีประทุม
รศ.ดร. วีระ เลิศสมพร	มหาวิทยาลัยพะเยา
ผศ.ดร. วินิจ ฝาเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผศ.ดร. สมหวัง แก้วสุฟอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผศ.ดร. สมัย วรรณอุตร	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ดร. สุธาสินี แสงมุกดา	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดของวารสาร หากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้เขียน
- ผลการวิจัยและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ถือเป็นความคิดเห็นและอยู่ในความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ มิใช่ความเห็นหรือความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ หรือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากการพิมพ์
- บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบว่ามีกรณีซ้ำซ้อน ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

บทบรรณาธิการ

ในปัจจุบันวารสาร มจร วิชาการล้านนา กำลังก้าวเข้าสู่ปีที่ 12 โดยมีการพัฒนาคุณภาพของวารสารมาอย่างต่อเนื่อง และกำลังพัฒนาเพื่อให้คณะกรรมการคัดกรองวารสารศูนย์ดัชนีวารสาร (TCI) พิจารณาให้เป็นวารสารวิชาการในกลุ่มที่ 1 ต่อไป ทั้งนี้ จากการดำเนินการที่ผ่านมาวารสารได้รับความสนใจจากนักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการทางด้านพระพุทธศาสนาที่มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และข้อมูลวิชาการที่ได้ผ่านการศึกษาค้นคว้ามาอย่างเป็นระบบ สามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของวารสารอย่างครอบคลุม ภายใต้มาตรฐานทางวิชาการที่ผ่านการคัดกรองจากผู้เชี่ยวชาญเป็นอย่างดี

สำหรับฉบับนี้เป็นปีที่ 12 ฉบับที่ 1 ของปี 2566 (มกราคม-มิถุนายน) มีบทความทั้งหมด 12 เรื่อง ประกอบด้วยบทความวิจัย จำนวน 10 เรื่อง และบทความวิชาการ จำนวน 2 เรื่อง โดยวารสาร มจร วิชาการล้านนา ได้เปิดรับองค์ความรู้งานวิจัยที่มีคุณภาพ หลากหลายประเด็น ทั้งทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาการศึกษา และปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ มาตีพิมพ์เผยแพร่ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สนใจสามารถนำผลงานไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการต่อชุมชนและองค์กรต่าง ๆ จึงอยากเชิญชวนทุกท่านร่วมกันใช้บทความในวารสารไปอ้างอิงผลงานทางวิชาการและงานวิจัยของท่าน

ในนามของบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ร่วมเสนอผลงานทั้งบทความวิจัย และบทความวิชาการทุกท่านรวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ในการประเมินคัดกรองบทความวิจัยที่ช่วยให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้วารสารฉบับนี้มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงขอเชิญชวนผู้สนใจทุกท่านร่วมส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานลงวารสาร โดยผู้ที่สนใจส่งผลงานตีพิมพ์โปรดศึกษาในคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับที่หน้าเว็บไซต์ของวารสารฯ หัวข้อคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ หรือสอบถามรายละเอียดด้วยตัวเองที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวงวรวิหาร ตำบลพระสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โทร. 053-270-975 ต่อ 14 หรืออีเมล lannajo2018@gmail.com

สุดท้ายนี้ในวาระฉบับต้อนรับปี 2566 กองบรรณาธิการขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย โปรดดลบันดาลให้นักวิชาการทุกท่าน มีความสุขความเจริญงอกงามในปัญญา มีสุขภาพนามัยที่แข็งแรง เพื่อร่วมกันพัฒนาผลงานวิชาการมาจรโลงพระพุทธศาสนาและสังคมให้ดีขึ้นต่อไป แล้วพบกับบทความที่น่าสนใจได้อย่างต่อเนื่องในฉบับถัดไป

พระมหาวิริศศักดิ์ สุระเมธี, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ วารสาร มจร วิชาการล้านนา

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(1)
บทบรรณาธิการ	(3)
สารบัญ	(4)
บทความวิจัย	
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่</p> <p>The Buddhist Learning Management Model of Active Learning of Watmaekadnoi School San Sai District Chiang Mai Province</p> <p>พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน), พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์, สยาม ราชวัตร Phrakhupalad Kittipong Kittisopano (Wongsathan), Phrakrusiripariyatyanusath, Sayam Ratchawat</p> 	1
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ ประสิทธิภาพของเทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)</p> <p>The Effectiveness of KWL-Plus Technique in Developing Reading Comprehension Skill in English Language Program for Mathayom 6 Students at Nuntabureewittaya School (Wat Phra That Chang Kham Worawiharn)</p> <p>พัชรีภรณ์ ทองแท้, อนงค์ศิริ วิชลัย Patchareeporn Thongtae, Anongsiri Vichalai</p> 	11
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมการทำอาหาร</p> <p>Improving Communication Skills in Early Childhood Using Food Preparation Activities</p> <p>ชุติกาญจน์ ชูหมื่น, รัตนา ณ ลำพูน, เคนเนท แอล แคมป์ Chutikarn Choomuen, Ratana Na Lamphun, Kenneth L. Kampe</p> 	23
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ ผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย</p> <p>Social Impacts due to the Employment of Foreign Workers in Thailand</p> <p>นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, ภาณุพงศ์ ศิริ, สุธี โกสิทธิ์ Nalaumon Anusonphat, Panupong Siri, Sutee Kosit</p> 	33
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1</p> <p>Curriculum Administration of Educational Institution of Schools in Ban Thi District under Lamphun Primary Educational Service Area Office 1</p> <p>ทรายทอง ใฝ่ขันติ, สิตธิชัย มุลเขียน Saitong Faikunti, Sittichai Mulkhien</p> 	48
<ul style="list-style-type: none"> <p>๑ การพัฒนาการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11</p> <p>Develop Management of the Buddhism Propagation in Sangha Government Region 11</p> <p>พระมหาสุริยา อภิวัตตโน (มะสันเทียะ), สุรินทร์ นิยมามงกูร, บุญทัน ดอกไธสง Phramahasuriya Aphiwatthano (Masunthia), Surin Niyamangoon, Boontun Dokthaisong</p> 	59

สารบัญ

<p>๑ การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี The Administration of State Affairs by Administrative Officials Uthai Thani Province กิติวิชัย ไชยพรศิริ, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, สุรพล สุยะพรหม Kitvichai Chaipornsiri, Kiettisak Suklueang, Surapon Suyaprom</p>	69
<p>๑ การพัฒนานักศึกษาวิชาชีพครูสังคมศึกษาตามกรอบสมรรถนะด้านการสอน The Enhancement of Professional Teaching Capacity for Social Studies Teachers เขมินทรา ตันธิกุล, ทองสาย ศักดิ์วีระกุล Kheminthar Tanthikun, Thongsai Sakbeerakul</p>	77
<p>๑ การพัฒนาทักษะการฟังการพูด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม The Results of the Development of Listening and Speaking skill in Learning area of Foreign Language (English Subject) for the Primary 3 Students of San Pa Tong (Suwannaratt Wittayakarn) School by Using Song and Games นันทวรรณ หงษ์ทอง Nantawan Hongthong</p>	85
<p>๑ ภาวะเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม Economy and Society from the Covid-19 Situation of People in Maha Sarakham จันททัปภาส ณะประดิษฐ์กุล, สหราช ใหม่คามิ Janthappaphar Thanapraditkoot, Saharat Maikamei</p>	95
บทความวิชาการ	
<p>๑ นวัตกรรมการน้อมนำศาสตร์พระราชากับหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน Innovation Introducing the King's Philosophy with the Principle of Fellowship Towards the Development of Community Potential ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี, วีรนุช พรหมจักร, พระครูประสาทสรคุณ (ปิยะพงศ์ ปิยวิโส) Punnapong Wongnasri, Weeranuch Promjuk, PrakruPrasartharakun (Piyapong Piyawongso)</p>	104
<p>๑ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ Innovative Leadership Conceptual and Theory Practice for the Development of Sarasas Affiliated Schools Administrators อนุสรณ์ นามประดิษฐ์, ชูชีพ พุทธประเสริฐ, สุทธิพงษ์ ยงค์กมล Anusorn Nampradit, Choocheep Phutaprasert, Sutthipong Yongkamol</p>	112
<p>คำแนะนำสำหรับผู้เขียน</p>	122

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย
อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

The Buddhist Learning Management Model of Active Learning of
Watmaekadnoi School San Sai District Chiang Mai Province

พระครูปลัดกิตติพงษ์ กิตติโสภโณ (วงศ์สถาน)¹

Phrakhupalad Kittipong Kittisopano (Wongsathan)

พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์²

Phrakrusiripariyatyanusath

สยาม ราชวัตร³

Sayam Ratchawat

Corresponding Author E-mail: phrakhupaladkittipong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา 2) หาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก่น้อย ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 94 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 47 คน และนักเรียนหญิง 47 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. บริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก่น้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้าทั้งอาคารสถานที่ การเห็นความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และการได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรได้กำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลายและส่งผลให้นักเรียนมีความประพฤติดี มีมารยาทเรียบร้อย แต่งกายสุภาพ มีความเคารพต่อครูและบุคคลที่อายุมากกว่า ตั้งใจเรียน ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็น และประหยัด

2. แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

3. นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบ, การสอนแบบใฝ่รู้, ภาวนา 4

¹ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³ ภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Department of Philosophy, Faculty of humanities, Chiang Mai University

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the context of Buddhist learning management 2) to determine the efficiency of the Active Learning Management Model within Buddhist learning management 3) to compare the learning achievement of grade 6 students at Watmaekadnoi School using the Buddhist learning management model of active learning. The sample consisted of 94 grade 6 students from Watmaekadnoi School in the 2020 academic year, comprising 47 male students and 47 female students.

The results of this research found that:

1. The context of Buddhist learning management at Watmaekadnoi School in San Sai District, Chiang Mai Province, is well-prepared with suitable buildings and premises. The school administrators recognize the importance of instilling moral and ethical values in students and have received cooperation from teachers and parents in administering various activities to promote moral and ethical development. As a result, the students exhibit good behavior, manners, appropriate dress, respect for teachers and elders, willingness to learn, and cooperation in activities. They also demonstrate the ability to express opinions and practice thriftiness.

2. The efficiency of the learning management plan for grade 6 students using the Active Learning management model in the Buddhist context scored 80.69 out of 83.33, which surpassed the set criteria of 80/80.

3. The mean scores of students' learning achievement after implementing the Buddhist learning management model were significantly higher than those before learning, with a significant difference at the 0.05 level.

Keywords: Model, Active learning, The principle of 4

บทนำ

พระสงฆ์สาวกของพระพุทธเจ้ามีบทบาทสำคัญในการสอนศีลธรรมมาตั้งแต่พุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงเล็งเห็นว่าพระสงฆ์ที่ผ่านการฝึกฝนตนเองดีแล้ว สามารถสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชนได้ ดังพระพุทธพจน์ที่มีดำรัสส่งพระสงฆ์ออกประกาศพระพุทธศาสนาว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย เธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขของคนจำนวนมากเพื่ออนุเคราะห์โลก จงประกาศพรหมจรรย์ อันมีความงามทั้งเบื้องต้น ท่ามกลางและที่สุด” (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 4 ข้อ 32)

สำหรับสังคมไทยพระสงฆ์ได้สั่งสอนศีลธรรมตามหลักพระพุทธศาสนามานาน นับตั้งแต่พระพุทธศาสนาได้เผยแผ่เข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ในสมัยสุโขทัยพบว่าวัดเป็นสำนักเรียนของบรรดาบุตรหลานขุนนางและราษฎรทั่วไป มีพระสงฆ์ที่เชี่ยวชาญบาลีเป็นครูผู้สอน ใครรู้พระธรรมวินัยแตกฉานก็นับว่าเป็นปราชญ์ (คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์, 2521) ราษฎรในสมัยอยุธยานิยมพาบุตรหลานไปฝากพระสงฆ์เพื่อเล่าเรียนหนังสือ สมัยต้นรัตนโกสินทร์ วัด วัง และบ้านรับภาระในการอบรมเยาวชน ต่อมาในรัชกาลสมัยที่ 5 ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนประชาบาลขึ้นแต่วัดก็ยังต้องเป็นศูนย์กลางแห่งการศึกษา ด้วยพระองค์มีพระราชดำริว่า วัดเป็นศูนย์กลางสังคมไทยแต่เดิมประชาชนกับวัดมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สนิทแน่น การสร้างโรงเรียนอยู่ในวัดทำให้เด็กได้ใกล้ชิดกับพระจะได้ประโยชน์ในแง่ศีลธรรมจรรยา ความประพฤติ เป็นการฝึกนิสัยอันดีงามตั้งแต่เยาว์วัย (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส, 2514)

อย่างไรก็ตามต้องยอมรับความจริงว่า พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความรู้และความชำนาญในด้านหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่ขาดความรู้ด้านวิชาชีพครูโดยตรงในด้านการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน การใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ การวัดและประเมินผล จึงทำให้การปฏิบัติการสอนของพระสอนศีลธรรมขาดประสิทธิภาพ (สุเทพ เชื้อสมุทร, 2556) จากรายงานการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมของสำนักพระพุทธศาสนาที่ศึกษาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนทั่วประเทศพบว่า พระสอนศีลธรรมไม่ผ่านการประเมินในเรื่องการสอนพระพุทธศาสนาทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในทุกด้าน ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ และด้านการวัดผลและประเมินผล และมีพระสอนศีลธรรมจำนวนน้อยที่ใช้วิธีการสอน เทคนิคการสอน สื่อการสอน และการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย (กระทรวงวัฒนธรรม, 2553)

พระพุทธศาสนาสอนให้คนเราพัฒนาสิ่งที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรม และสิ่งที่มองเห็นเป็นรูปธรรม เพราะเมื่อสองสิ่งนี้ประกอบเข้าด้วยกันเป็นชีวิตจะต้องพัฒนาควบคู่กันไป เนื่องจากเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อกัน การจัดการศึกษาในยุคใหม่เป็นเพียงแค่การพัฒนาให้รู้ตามหลักการและทฤษฎีที่มีอยู่ในโลกปัจจุบัน แต่มนุษย์ยังขาดการเรียนรู้ที่เกิดจากจิตวิเคราะห์และการใช้ปัญญาของตนเอง เราจะแก้ปัญหาให้มนุษย์ได้มีการเรียนรู้ได้เท่าทันความรู้ที่มีอยู่ในโลกซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มนุษย์มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้หลักการศึกษาและการเรียนรู้ที่แยบยลในการสอนศีลธรรมพระพุทธเจ้าทรงเป็นแม่แบบของการสอนศีลธรรมตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 20 ข้อ 82) ทรงเป็นพระบรมครูผู้สามารถสอนให้คนเกิดความรู้ถึงขั้นรู้แจ้งอริยสัจ เกิดการเปลี่ยนแปลงจากปุถุชนเป็นอริยบุคคลได้ พระองค์มีวิธีสอนด้วยลีลา 4 คือ สอนให้แจ่มแจ้ง (สันทัสสนา) จูงใจ (สมาทปทา) หาญกล้า (สมุตเตชนา) และร่าเริง (สัมปห่งสนา) ในเนื้อหาสาระทั้งหลายที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและนำไปปฏิบัติจริง (ทิตนา แชมณี, 2544)

นอกจากพุทธวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ หรือแบบเชิงรุก (Active learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องหาความหมายและทำความเข้าใจด้วยตนเอง หรือร่วมกับเพื่อน เช่น ร่วมสืบค้นหาคำตอบ ร่วมอภิปราย ร่วมนำเสนอ และสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน หรือเป็นการเปลี่ยนจากผู้เรียนจากการเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียวมาเป็นผู้เรียนที่ร่วมกิจกรรมการแสวงหาความรู้ที่นักเรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีการเรียนรู้โดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า (ศักดิ์ ไซกิจภิญโญ, 2548) ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนเพื่อยกระดับจิตสำนึกและสติปัญญาของมนุษย์ด้านศีลธรรมตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และสามารถสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำจนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พฤษภูมิกุล, 2555)

ดังนั้นในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการสอนศีลธรรมในโรงเรียน ที่จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้มาใช้ในการสอนศีลธรรมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พร้อมทั้งปลูกฝังศีลธรรมและการแสดงออก

ทางพฤติกรรมที่เหมาะสม รวมถึงการสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา และใช้เป็นแนวทางให้พระสอนศีลธรรมในระดับชั้นประถมศึกษาขึ้นไปใช้สอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) โดยมีรูปแบบทั้งงานวิจัยเอกสาร (Documentary research) และงานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการในการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยการเก็บรวบรวมพุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าที่ได้ทรงสอนบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบใฝ่รู้ (Active learning) จากหลักฐานที่เป็นชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถาฎีกา อนุฎีกา และปกรณ์วิเสส รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์บุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย และครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ทำการทดลองแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียว โดยทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest – posttest design) โดยการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ จำนวน 8 แผน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ จำนวน 30 ข้อ แล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนที่ศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ปีการศึกษา 2563 รวมทั้งสิ้น 94 คน ด้วยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี และ มอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งเมื่อเทียบจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนประชากรแล้วจะคิดเป็นร้อยละ 75.80 หลังจากนั้นจึงคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดยใช้สัดส่วนที่เท่ากัน (Stratified Random Sampling) โดยกำหนดให้นักเรียนแต่ละกลุ่มมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งเป็นนักเรียนชาย 47 คน และนักเรียนหญิง 47 คน

3. วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล โดยการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (E_1/E_2) โดยการหาร้อยละผลเฉลี่ยของคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างการจัดการเรียนการสอนและการตรวจกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และร้อยละของผลการสอบหลังเรียนของนักเรียน และการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบค่าทีของตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระจากกัน (t – test for dependent sample)

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้า (Input) ทั้งอาคารสถานที่ การเห็นความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน และการได้รับความร่วมมือจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ส่วนด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร (Process) ได้กำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรสถานศึกษา โดยดำเนินกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่หลากหลาย ทำให้เกิดผลกับนักเรียน (Output) คือ นักเรียนมีความประพฤติดี มีมารยาทเรียบร้อย แต่งกายสุภาพตามกาลเทศะ มีความเคารพต่อครูและบุคคลที่มีอายุมากกว่า สนใจ ตั้งใจเรียน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็น ประหยัด และรู้จักใช้สิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ผลการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ พบว่า

3.1 นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 15.33 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.02 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 25.00 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.75 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการทดสอบค่าที (t-test) พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 ผลการวิเคราะห์ด้านกายภาพ พบว่านักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านวิเคราะห์ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับ ดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 7.23 คิดเป็นร้อยละ 80.32 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้นักเรียนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มีคะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 7.64 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.87 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องกุศลมูล 3 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 7.00 คิดเป็นร้อยละ 77.78

3.4 ผลการวิเคราะห์ด้านศีลภาวนา พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านทักษะกระบวนการตามทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 11.59 คิดเป็นร้อยละ 77.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการเรียนรู้นักเรียนพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มี

คะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 12.54 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.62 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง โอวาท 3 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 11.03 คิดเป็นร้อยละ 73.55

3.5 ผลการวิเคราะห์ด้านจิตภานา พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 5.05 คิดเป็นร้อยละ 84.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เรื่อง คารวะ 6 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มีคะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 5.19 คะแนน คิด เป็นร้อยละ 86.52 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องอริยสัจ 4 มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 4.99 คิดเป็น ร้อยละ 83.16

3.6 ผลการวิเคราะห์ด้านปัญญาภานา พบว่านักเรียน นักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนผ่าน เกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีนักเรียนจำนวน 94 คน ที่มีผลคะแนนด้านความรู้ตาม ทักษะที่ประเมินแต่ละรายการในระดับดีและระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 8.07 คิดเป็น ร้อยละ 80.69เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนการจัดการเรียนรู้พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่องมงคล 38 มี คะแนนรวมมากที่สุด เท่ากับ 8.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 82.22 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พระรัตนตรัย มีคะแนนรวมน้อยที่สุดคือ 7.96 คิดเป็นร้อยละ 79.60

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่ แกัดน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยแล้วพบว่า มีข้อที่ควร นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. บริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แกัดน้อย อำเภอสันทราย จังหวัด เชียงใหม่

จากการศึกษาบริบทการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของโรงเรียนวัดแม่แกัดน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กิจกรรมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียน ซึ่งมีพระสงฆ์ ปฏิบัติการสอนประจำประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ให้กับนักเรียนเป็นอย่างดี และบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอน ในครั้งนี้มีบริบทปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยและส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ดังนี้

โรงเรียนวัดแม่แกัดน้อยมีความพร้อมทางปัจจัยนำเข้า (Input) เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมและ สภาพทางสังคมล้อมรอบโรงเรียนที่เอื้ออำนวยความสะดวกในด้านเทคโนโลยีและระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งความพร้อมในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่พร้อมสำหรับการ จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนพร้อมให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการ ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ และการได้รับความร่วมมือจากบุคลากรของโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียน

สำหรับด้านกระบวนการบริหารหลักสูตร (Process) เนื่องจากโรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับการ พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนเป็นอย่างมาก จึงได้กำหนดเป็นนโยบายของหลักสูตรสถานศึกษา และกำหนดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยมีเป้าหมายใน การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม

นอกจากนั้นครูผู้สอนยังนำนโยบายของโรงเรียนนี้มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลูกฝังความรู้ควบคู่กับการฝังคุณธรรมจริยธรรมในเกิดขึ้นพร้อมกันในตัวนักเรียนด้วย

จากการที่มีปัจจัยนำเข้าที่พร้อม และกระบวนการที่ดีจึงส่งผลให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนทั้งกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงการจัดการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ที่เน้นการจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ให้ความรู้ควบคู่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพ จึงส่งผลให้ผลที่เกิดกับนักเรียน (Output) ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.69/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 แสดงให้เห็นว่าแผนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความรู้และพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาดำรง เอกสาร งานวิจัย รวมถึงหลักการและแนวคิดในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วนำความรู้ที่ได้มาสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนจะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้จากการทำกิจกรรมในชั้นเรียนที่เชื่อมโยงความรู้กับเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย มีความสนุกสนาน น่าสนใจ นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วนักเรียนจะได้รับความรู้ รวมทั้งข้อคิดและการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ฝังอยู่ในแต่ละกิจกรรม หลังจากเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นไปขอแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และนำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุงแผนที่จัดทำขึ้นให้เหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพเมื่อให้มั่นใจได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้สอนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่ต้องการได้ก่อนนำไปใช้สอนจริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนวัดแม่แก้วน้อยที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 94 คน

และเนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ หรือ Active learning ที่เน้นให้นักเรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ตามความถนัด ทำให้นักเรียนสามารถดึงความถนัดของตนเองมาใช้หาคำตอบ จัดทำชิ้นงาน และเสนอความคิดของตนเองเพื่อนำมาเสนอต่อครูและเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนมีความสนใจให้ความร่วมมือ นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ดี ทำให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงจากการศึกษาและการทำกิจกรรมในชั้นเรียน จึงถือได้ว่าการนำพุทธลีลาการสอนของพระพุทธเจ้าในรูปแบบการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้มาประยุกต์ใช้ในสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ของโรงเรียนวัด แม่แก้วน้อยในครั้งนี้ จะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละครั้งสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ซึ่งงานวิจัยของ รวิชอุทุมม์ ทองแมน และคณะ (2560) ก็ได้มีผลสรุปที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ โดยผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่บูรณาการกับการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ส่งผลให้พฤติกรรมการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น มีปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนมากขึ้น และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแม่แก้วน้อย ที่ได้รับการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝ่รู้

นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝ่รู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝ่รู้หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนั้นนักเรียนทั้ง 94 คน มีคะแนนเฉลี่ยด้านปัญญาภวานา ด้านศีลภวานา ด้านกายภวานาและด้านจิตภวานาผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 สรุปได้ว่านักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝ่รู้มีความรู้เพิ่มขึ้น และมีพัฒนาการทางด้านทักษะกระบวนการ และมีการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมตามหลักภาวิต 4 ในทางที่ดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำรูปแบบการสอนแบบไฝ่รู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบไฝ่รู้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชาเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวก ส่งเสริมให้นักเรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สถาพร พงุฑพิบูล, 2555) ช่วยให้นักเรียนเกิดมโนคติ เกิดความคิด เกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากการปฏิบัติจริง จนเกิดเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สามารถเชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ เข้ากับโลกภายนอกห้องเรียน หรือชีวิตจริง ส่งเสริมและพัฒนาทักษะการสร้างการทำงานเป็นทีม สร้างความแข็งแกร่งของเครือข่ายการเรียนรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตัวเอง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการค้นพบแนวคิดและการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นแรงขับที่ทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ในเนื้อหาวิชา (นนทลี พรธารวิทย์, 2561) นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติทำให้ได้พัฒนาความคิดรวบยอดเป็นอย่างดี นักเรียนสามารถจัดระบบความคิด เชื่อมโยงวิชาต่าง ๆ กับชีวิตจริงได้ ช่วยทำให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในการหากระบวนการและวิธีการต่าง ๆ และทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่ได้เรียน (ปราญชลี มะโนเรือง และ เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์, 2561) นอกจากนั้นยังได้นำแนวคิดหลักภวานา 4 และภาวิต 4 มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบไฝ่รู้ ซึ่งแนวคิดหลักภวานา 4 และภาวิต 4 ซึ่ง ภวานา 4 นั้นเป็นการฝึกอบรมการทำให้เจริญ หรือการทำให้เพิ่มพูนขึ้น ใน 4 ด้าน ได้แก่ กาย (กายภวานา) ศีล (ศีลภวานา) จิต (จิตตภวานา) และปัญญา (ปัญญาภวานา) ส่วนภาวิต 4 นั้นเป็นผลของภวานา 4 ซึ่งเป็นการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ การพัฒนากาย (ภาวิตกาย) การพัฒนาศีล (ภาวิตศีล) การพัฒนาจิต (ภาวิตจิต) และการพัฒนาปัญญา (ภาวิตปัญญา)

คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ หรือมีสติที่พัฒนาแล้วจะมีการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยอยู่ร่วมกับเพื่อนมนุษย์อย่างไม่เบียดเบียน แต่อยู่ด้วยกันด้วยเป็นมิตรเกื้อกูลกัน คนที่มีความคิดสร้างสรรค์ หรือมีจิตใจที่พัฒนาแล้ว จะมีการพัฒนาจิตใจให้มีคุณสมบัติที่ดีงาม มีคุณธรรม และมีความสุข และคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ หรือมีปัญหาที่พัฒนาแล้วจะมีการพัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต จนทำให้จิตใจเป็นอิสระได้ เบิกบานผ่องใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2546) จะเห็นได้ว่าการนำหลักภวานา 4 และหลักภวานา 4 มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบไฝ่รู้ จะส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญา จึงทำให้

นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน และมีคะแนนเฉลี่ยจากการประเมินด้านกายภาพนา ด้านศีล ด้านจิตภาวนา และด้านปัญญาภาวนา ผ่านเกณฑ์การประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. พุทธวิธีการสอนของพระพุทธเจ้าในการสั่งสอนพระสงฆ์ เณร รวมถึงฆราวาส เพื่อให้สามารถเข้าใจธรรมในเรื่องที่สอนได้อย่างรวดเร็ว พระพุทธเจ้าจะทรงสอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วไปหาสิ่งที่เข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ ไม่เห็น ไม่เข้าใจ และถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ก็สอนด้วยความจริงให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเองอย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นหลักการที่สอดคล้องกับแนวคิดรูปแบบการเรียนการสอนแบบใฝ่รู้ (Active learning) ซึ่งพุทธวิธีการสอนแบบใฝ่รู้ของพระพุทธเจ้านั้นจะมีหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ โดยมีหลักการคือ 1) ผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนให้สอดคล้องกับจริตของผู้เรียน 2) ในการสอนแต่ละครั้งจะต้องเริ่มต้นการสอนด้วยวิธีที่น่าสนใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน 3) นำหลักลีลาการสอน 4 อย่างมาใช้ในการสอนจะต้องมีความสนุกสนาน ฟังไม่เบื่อ และมองเห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับการปฏิบัติ 4) เลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และสอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการสอน และ 5) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งจะต้องทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกาย ด้านศีล ด้านสมาธิ และด้านปัญญา

2. ความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ จะประสบผลสำเร็จและบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จะต้องมียุทธศาสตร์นำเข้า (In put) ที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพอย่างเพียงพอ ประกอบกับต้องมีกระบวนการดำเนินงาน (Process) ที่ดี มีการตั้งจุดประสงค์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นำเข้าที่มีอยู่ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและตัวของผู้เรียน รวมถึงการให้ความสำคัญ และการให้ความร่วมมือทั้งจากผู้บริหารโรงเรียน ครู บุคลากรของโรงเรียน และผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้สามารถนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนที่มีพระสงฆ์ปฏิบัติการสอนประจำได้ ซึ่งการสอนให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมียุทธศาสตร์นำเข้า (Input) ที่เกื้อหนุนส่งเสริมให้เกิดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ประกอบกับต้องมีกระบวนการดำเนินงาน (Process) ที่ดี มีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน มีการวางแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์นำเข้าที่มีอยู่ มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและตัวของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบใฝ่รู้ ไปใช้สอนรายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควบคู่ไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงามให้เกิดขึ้นกับนักเรียนสามารถปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ได้โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความพร้อมของอุปกรณ์และสื่อการ

เรียนรู้ต่าง ๆ และควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเสรี เพื่อให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มีความสนุกสนานซึ่งจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในตัวนักเรียนได้อย่างแท้จริง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำเทคนิคหรือวิธีการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา รวมทั้งข่าวสาร และเหตุการณ์บ้านเมือง และเหตุการณ์ของโลก โดยจะต้องมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นหลักเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่ได้ไปปรับใช้ในชีวิตของตนเอง

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงวัฒนธรรม. (2553). รายงานการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม. กรุงเทพมหานคร.
- คณะกรรมการพิจารณาและจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์. (2521). *ประชุมศิลาจารึกฉบับที่ 1*. เลขาธิการคณะรัฐมนตรี.
- ทิตนา แคมณี และคณะ. (2544). *การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน: การศึกษาพหุกรณี*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นนทลี พิธาราวีทย์. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบ ACTIVE LEARNING* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปราญชลี มะโนเรือง และเชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2561). *เอกสารประกอบการอบรม การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อผู้เรียนยุคใหม่ ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. นายฉบับ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *หลักแม่บทของการพัฒนาตน* (พิมพ์ครั้งที่ 15). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิชญ์ธมภ์ ทองแมน, สุชาดา กรเพชรปานี, และปิยะทิพย์ ประดุงพรม. (2560). การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยประยุกต์กระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(2), 133-146.
- ศักดิ์ดา ไชกิจภิญโญ. (2548). นวัตกรรมการเรียนการสอน. *วารสารนวัตกรรมการเรียนการสอน*, 2(2), 12-15.
- สถาพร พฤษพิภูล. (2555). คุณภาพผู้เรียน.....เกิดจากกระบวนการเรียนรู้. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, 6(2), 1-13.
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2514). *ลายพระหัตถ์เกี่ยวกับการศึกษา: ประมวลพระนิพนธ์สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส*. โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุเทพ เชื้อสมุทร. (2556). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์]*. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. ฐานข้อมูล Knowledge Bank at Sripatum University. <http://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/5409>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ประสิทธิผลของเทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

The Effectiveness of KWL-Plus Technique in Developing Reading Comprehension
Skill in English Language Program for Mathayom 6 Students
at Nuntabureewittaya School (Wat Phra That Chang Kham Worawiharn)

พัชรินทร์ ทองแท้¹

Patchareeporn Thongtae

อนงค์ศิริ วิชลัย¹

Anongsiri Vichalai

Corresponding Author E-mail: patch.zth@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) และ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องที่ 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการกับเทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) จำนวน 5 แผน บทอ่านจำนวน 5 เรื่อง และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าการทดสอบค่าที (t-test dependent) และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) มีประสิทธิภาพในภาพรวมเท่ากับ 82.13/81.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

2. ดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.6679 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.79

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส, การอ่านจับใจความภาษาอังกฤษ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to develop and evaluate the effectiveness of a learning management plan using the KWL-Plus technique to enhance reading comprehension skills in the English language program for Mathayom 6 students at Nuntabureewittaya School (Wat Phra That Chang Kham

¹ คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Faculty of Social Sciences and Liberal Arts, North Chiang Mai University

Worawiharn) 2) to assess the effectiveness index of the learning management plan utilizing the KWL-Plus technique 3) to compare the learning achievements between pretest and posttest results using the KWL-Plus learning management plan. The sample group consisted of 16 students from Mathayom 6 class 1 at Nuntabureewitthaya School (Wat Phra That Chang Kham Worawiharn). The research employed five learning management plans integrated with the KWL-Plus technique, five reading script topics, and 30 reading comprehension achievement test questions administered before and after reading. Statistical analysis involved the use of percentage, mean (\bar{X}), standard deviation (S.D.), dependent t-test, and effectiveness index (E.I.).

The results of this research found that:

1. The learning management plan employing the KWL-Plus technique exhibited an overall efficiency of 82.13/81.04 in developing reading comprehension skills in the English language program for Mathayom 6 students at Nuntabureewitthaya School (Wat Phra That Chang Kham Worawiharn), surpassing the 80/80 efficiency threshold.

2. The effectiveness index (E.I.) indicated a 66.79% increase in learning progress among the learners during the pretest and posttest assessments.

3. The posttest scores revealed significantly higher learning achievement compared to the pretest scores, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Effectiveness, KWL-Plus technique, English reading comprehension

บทนำ

การจัดการศึกษาให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2545) มาตรา 6 และมาตรา 22 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพอย่างเป็นธรรมชาติและมุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถคุณธรรมและจริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นกลุ่มสาระหนึ่ง ที่กำหนดให้เป็นองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ สร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ภาษาต่างประเทศที่สังคมโลกใช้ในการติดต่อสื่อสาร อีกทั้งยึดเป็นภาษาที่สองเกือบทั่วประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ โดยกระบวนการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษประกอบด้วย 4 ทักษะ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะที่ใช้กันเป็นส่วนใหญ่และสำคัญกว่าทักษะอื่น ๆ คือ ทักษะการอ่าน เอื้อมพร ยั่งยืน (2550) ได้กล่าวว่า ทักษะการอ่าน เป็นรากฐานสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้ทั้งปวง และนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนระดับสูงต่อไปได้ ยิ่งอ่านมากก็ยิ่งทำให้ผู้อ่านมีความรอบรู้มากขึ้น มีวิสัยทัศน์ และความคิดที่กว้างไกล ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรักษ์ รักษาชื่อ (2560) ที่ได้กล่าวว่า ผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนจะประกอบด้วยความเข้าใจกระบวนการฟังและอ่าน สามารถตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อต่าง ๆ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น แสดงความรู้สึกโดยใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ไม่ประสบผลสำเร็จ มีสาเหตุมาจากการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ยังไม่สามารถบูรณาการ ทั้ง 4 ทักษะ (ฟัง พูด อ่าน เขียน) การฝึกปฏิบัติยังไม่

เพียงพอ ตลอดจนวิธีการสอนที่ยังไม่หลากหลาย พื้นฐานของผู้เรียนที่แตกต่างกัน รวมถึงขนาดของชั้นเรียนที่มีผู้เรียนจำนวนมาก ล้วนส่งผลให้ไม่สามารถดูแลหรือจัดให้นักเรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียนเอง มีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ ส่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ (ปนัดดา มณีจักร, 2551, น. 5) จากสภาพปัญหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนยังไม่บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตร จึงจำเป็นต้องแก้ไขและพัฒนาการสอนให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนโรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) อำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานในรายวิชาภาษาอังกฤษน้อย โดยขาดทักษะทั้ง การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเมื่อมีการทดสอบทักษะทั้ง 4 ด้าน เช่น ในด้านทักษะการเขียน พบว่า ผู้เรียนจะเขียนสะกดคำ และเขียนโครงสร้างไวยากรณ์ผิด ตลอดจนทักษะการอ่าน ผู้เรียนหลายคนไม่สามารถคิด วิเคราะห์ ตีความ รวมถึงแยกแยะ เรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียน ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2562 ของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) พบว่า ความรู้ทางภาษาอังกฤษของผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 22.50 ซึ่งอยู่ในลำดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับรายวิชาอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะการอ่านซึ่งอยู่ในสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต 1.1 มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ร้อยละ 31.13 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2562)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า การเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเพราะมีวิธีการสอนที่เริ่มจากการสำรวจความต้องการของผู้เรียนก่อนจัดการสอน ส่งผลให้เกิดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ซึ่งเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) นั้นได้พัฒนามาจากเทคนิค KWL โดยมีขั้นตอนการคิด ดังนี้ K (Know) หมายถึง การช่วยผู้เรียนตรวจสอบความรู้หรือเรื่องที่รู้ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องที่กำหนด W (want to know) หมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาตัดสินใจว่าต้องการเรียนรู้อะไรจากเรื่องที่กำหนด L (Learned) หมายถึง การช่วยให้ผู้เรียนระบุสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่าน และสุดท้าย Plus หมายถึง การเขียนแผนภูมิและการเขียนสรุปความ ที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การเขียนสรุปความในรูปแบบต่าง ๆ (ขวัญชัย จันทร์แดง และ จิรัฐติกาล พิมพิวิชัย, 2565, น. 91-92) ดังที่ บรรพดี แดนชนบ และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ (2556) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์และความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 75.34/75.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 2) ความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์ ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค การสอนแบบ KWL-Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษด้วยเทคนิคการสอนแบบ KWL-Plus โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มวลมาศ แก้วขวัญข้า (2560) ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพ 82.88/77.86 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ คือ 75/75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

5 โดยภาพรวมในระดับ มาก ดังนั้น เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) นี้ จึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้กับนักเรียน เพราะจากสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนขาดทักษะการอ่านจับใจความ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับต่ำ ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการเรียนรู้ ได้ตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปรับปรุง จากการค้นคว้าเพิ่มเติม พบว่า เทคนิคนี้มีกระบวนการเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน โดยแบ่งเป็นความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่ก่อนแล้ว (K) ความรู้ที่ผู้เรียนต้องการจะรู้ (W) และสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ (L) อีกทั้งมีการสรุปองค์ความรู้ผ่านการทำผังมโนทัศน์ เพื่อใช้ในการสรุปองค์ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (Plus) ผู้วิจัยจึงคิดว่าจะมีความน่าสนใจและเหมาะสมกับนักเรียนของโรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการนำเทคนิคแบบเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) มาช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สูงขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการและเทคนิคของการสอนแบบเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) มาเป็นกรอบแนวคิด วางแผน และสร้างกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการสร้าง บทอ่านที่บูรณาการกับเทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) แล้วกำหนดให้การจัดเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ของบทอ่านมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและสาระการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษ 5 รหัสวิชา อ 33102 ซึ่งเป็นรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐานสำหรับผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ในภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2563

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและหาประสิทธิผลของเทคนิค เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มการทดลองกลุ่มเดียววัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One-group pretest posttest design) (ประยูร อาษานาม, 2548) รายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแผนแบบการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของเทคนิค เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

การทดสอบก่อนการทดลอง	ตัวแปรต้น	การทดสอบหลังการทดลอง
O ₁	X	O ₂

X	แทน	การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)
O ₁	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เกณฑ์ระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ก่อนการวิจัย
O ₂	แทน	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เกณฑ์ระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) หลังการวิจัย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียน รวม 34 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องที่ 1 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 16 คน ได้มาโดย การเลือกแบบยกกุ่ม (Cluster sampling) (อนันต์ ศรีโสภณ, 2524)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1. เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่

1) บทอ่านที่พัฒนาขึ้นด้วยระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ จำนวน 5 เรื่อง ดังต่อไปนี้ (1) Attractions in Nan Province (2) North Thailand Regions & activities (3) Thailand's interesting Attractions (4) ASEAN Tourist Attractions (5) Attractions in the World

2) แผนการจัดการเรียนรู้ตามระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) จำนวน 5 แผน

3.2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบวิเคราะห์ผู้เรียนตามศักยภาพ

2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

3) แบบทดสอบระหว่างเรียน จากบทอ่านทั้ง 5 เรื่อง เรื่องละ 10 ข้อ รวม 50 ข้อ

จัดพิมพ์เครื่องมือที่สร้างขึ้นแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผล ความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง (Construct validity) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของจำนวนข้อกับระยะเวลา และความเป็นปรนัยของข้อคำถามการตรวจให้คะแนน โดยผลการประเมินแบบทดสอบครั้งนี้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำสุด คือ 0.67 สูงสุด 1.00 และค่าเฉลี่ยความสอดคล้อง คือ 0.84 ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นจัดพิมพ์แบบทดสอบอีกครั้งแล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนแล้วบันทึกผลการสอบก่อนเรียนไว้

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ในช่วงที่จัดการเรียนการสอน เป็นเวลา 10 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

4.3. ดำเนินประเมินระหว่างเรียนและหลังเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2. ค่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

5.3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าการทดสอบค่าที (t-test dependent) และค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) ผลการหาประสิทธิภาพแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนผู้เรียน	คะแนนเต็มของแบบฝึก/แบบทดสอบ	คะแนนที่ได้ของผู้เรียนทุกคน	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
ด้านกระบวนการ E ₁	16	800	657	82.13
ด้านผลลัพธ์ E ₂	16	480	389	81.04

จากตารางที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) เป็น 82.13/81.04 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

ตารางที่ 3 แสดงการหาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

จำนวนผู้เรียน (N)	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน ทดสอบก่อนเรียน	ผลรวมของคะแนน ทดสอบหลังเรียน	ดัชนีประสิทธิผล E.I.
16	30	206	389	0.6679

จากตารางที่ 3 พบว่าดัชนีประสิทธิผลแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) เท่ากับ 0.6679 แสดงว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความเพิ่มขึ้นหรือคิดเป็นร้อยละ 66.79

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร)

การทดสอบ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	16	12.88	1.15	24.59 *	0.0000
หลังเรียน	16	24.31	2.47		

จากตารางที่ 4 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.88 คะแนน และ 24.31 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของผู้เรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพในภาพรวมเท่ากับ 82.13/81.04 มีค่ามากกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ แสดงว่า มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้บูรณาการกับเทคนิคเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ทั้ง 5 แผน โดยในแต่ละแผนประกอบไปด้วยบทอ่านจำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ Attractions in Nan province, North Thailand regions & activities, Thailand's interesting attractions, ASEAN tourist attractions และ Attractions in the world ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบของการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความของผู้เรียนด้วยเทคนิคเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) โดยการให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่รู้อยู่แล้วลงในตารางช่อง K (Know) จากนั้นให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่อยากรู้จากเรื่องที่อ่านลงในตารางช่อง W (Want to know) แล้วให้ผู้เรียนลงมืออ่านเรื่องจากบทอ่านที่กำหนดไว้ ตอบคำถามท้ายบท แล้วเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่านในครั้งนั้น ลงในตารางช่อง L (Learned) จากนั้นสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมาเป็นผังมโนทัศน์ (Mind mapping) เพื่อเป็นการสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง ดังเช่น สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2552) กล่าวถึง การเลือกใช้วิธีสอนแบบเคดบ์เบิ้ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะกระบวนการอ่าน ซึ่งสอดคล้องกับทักษะการคิดอย่างรู้ตัวว่าตนคิดอะไร มีวิธีคิดอย่างไร สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธี

การคิดของตนได้ โดยผู้เรียนจะได้รับการฝึกให้ตระหนักในกระบวนการทำความเข้าใจตนเอง มีการวางแผน ตั้งจุดมุ่งหมาย ตรวจสอบความเข้าใจของตน มีการจัดระบบข้อมูลเพื่อดึงมาใช้ภายหลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ที่สร้างขึ้น เท่ากับ 82.13/81.04 เป็นผลเนื่องมาจากการวางแผนในการสร้างอย่างมีขั้นตอนและยึดหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ตลอดจนมีการตรวจสอบความเที่ยงตรงและประเมินความสอดคล้องตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ สอดคล้องกับ กรณ์ กรภัทร์ชัยกุล และ จารุณี ปล่องบรรจง (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรม KWL-Plus เรื่อง “Around Your Life” ที่สร้างขึ้นตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรม KWL-Plus เรื่อง “Around Your Life” มีประสิทธิภาพ 83.94/84.08 จึงกล่าวสรุปได้ว่า การศึกษาประสิทธิผลของเทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) มีการสร้างอย่างมีขั้นตอนตามหลักการและทฤษฎี มีการทดลองหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้ ย่อมเกิดประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและส่งผลต่อการพัฒนาการอ่านจับใจความของผู้เรียนได้

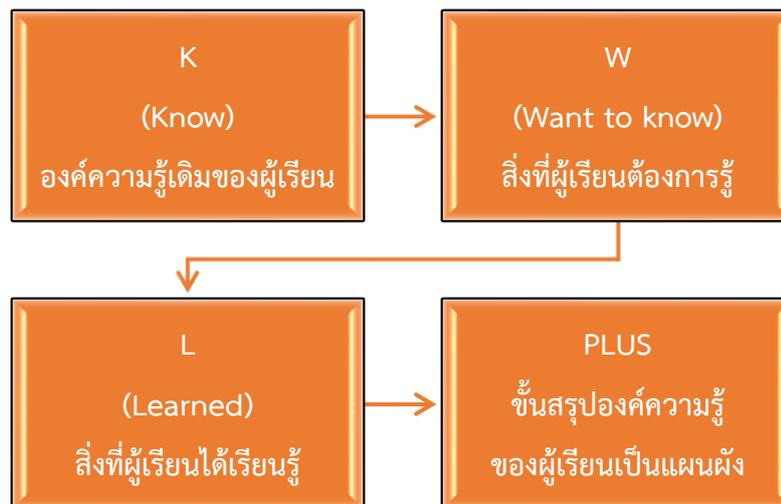
2. ดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค เคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.6679 แสดงว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.79 แสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความสำคัญเพิ่มขึ้นร้อยละ 66.79 ทั้งนี้ เนื่องจากประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ที่สร้างขึ้น ได้ผ่านขั้นตอนการสร้างอย่างเป็นระบบ มีจุดประสงค์ในการเรียนรู้อย่างชัดเจน มีกิจกรรมท้ายบทเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากง่ายไปหายาก โดยจะฝึกให้ผู้เรียนได้คิดและวิเคราะห์ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น พัฒนาด้านการอ่านจับใจความ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลวิจัยของ วรัชฎา ครองยุต (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะ เพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) มีค่าเท่ากับ 0.6286 หมายความว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 62.86 และ วาสนา เหล่าดวงดี (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดัชนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรมเคดับเบิลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เท่ากับ 0.70 หมายความว่า

ว่าผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 70 จึงกล่าวสรุปได้ว่า ดัชนีประสิทธิผลของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ที่ได้สร้างตามหลักการสร้างแบบฝึกทักษะที่ดีและได้นำไปหาคุณภาพของเครื่องมือตามขั้นตอนของการวิจัยเมื่อนำมาใช้ทดลองมีดัชนีประสิทธิผล เป็นที่น่าพอใจแสดงว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นจริง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคเคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในรายวิชาภาษาอังกฤษสำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.31 คะแนน สูงกว่าก่อนเรียน ที่มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 12.88 คะแนน และ ผู้เรียนมีค่าคะแนนก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 24.59 ทั้งนี้ เพราะการนำเทคนิคเคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา สามารถจับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่านโดยเริ่มจากพื้นฐานของสิ่งที่ผู้เรียนมีความรู้อยู่แล้ว ขยายไปถึงสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และสามารถสรุปองค์ความรู้จากสิ่งที่อ่านได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ บรรพดี แดนชนบ และ วิจิตร วังศ์อนุสิทธิ์ (2556) กล่าวว่า เคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) เป็นเทคนิควิธีที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเพื่อการคิดทั้งก่อนอ่าน ระหว่างอ่านและหลังการอ่าน เพราะแต่ละขั้นตอนมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนได้อ่าน คิด วิเคราะห์โดยละเอียด และส่งเสริมทักษะการเขียนสรุปความโดยใช้แผนภูมิรูปภาพความคิด รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้โดยการระดมกำลังสมอง นอกจากนี้ผลงานวิจัยของ กรณ์ กรภัทร์ชัชกุล และ จารุณี ปล่องบรรจง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคเคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนันทบุรีวิทยา (วัดพระธาตุช้างค้ำ วรวิหาร) ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ด้านการอ่านจับใจความได้จริง จึงเป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ด้านการอ่านจับใจความ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การนำเทคนิคเคดบ์เปล็ยูแอล-พลัส (KWL-Plus) สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ผลจริง โดยเริ่มจากพื้นฐานความรู้ที่มีอยู่เดิมของผู้เรียน มาผนวกเข้ากับสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ในประเด็นที่กำหนดให้ แล้วจึงเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการอ่าน ตลอดจนแยกแยะใจความสำคัญและพลความของสิ่งที่อ่านได้รวดเร็วกว่า จากนั้นสรุปองค์ความรู้ที่ได้ออกมาเป็นแผนภูมิ (Mind mapping) เพื่อรวบยอดและเรียบเรียงสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ออกมาอย่างมีระบบ โดยองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 องค์กรความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอในการนำแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความไปใช้

- 1.1 ควรสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญและเทคนิคระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความตามลำดับ
- 1.2 ควรสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิคระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัด มาตรฐานการเรียนรู้ และ สาระการเรียนรู้
- 1.3 ผู้สอนควรตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนพื้นฐานของผู้เรียนที่แตกต่างกัน โดยนำจิตวิทยาการเรียนรู้ การให้รางวัล เช่น คำชมเชยหรือกิจกรรมอื่นมาใช้ ควรให้ผู้เรียนได้ทราบผลทันที เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เป็นต้น
- 1.4 ควรเสริมแรงให้ผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เช่น การกล่าวชมเชย การให้โอกาสนำเสนอผลงาน หรือ การมอบรางวัลในโอกาสที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการศึกษาการสร้างและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เทคนิคระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในระดับชั้นต่าง ๆ
- 2.2 ควรมีการศึกษาการสร้างและทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยใช้เทคนิคระดับเบ็ลยูแอล-พลัส (KWL-Plus) ในระดับชั้นต่าง ๆ
- 2.3 ควรสร้างแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความสำคัญโดยนำสาระที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตัวผู้เรียน เหมาะสมช่วงวัยและเหตุการณ์ปัจจุบันจะทำให้ผู้เรียนสนใจมากขึ้น
- 2.4 ควรมีการพัฒนาการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิคการสอนอ่านจับใจความเทคนิคอื่น ๆ เช่น เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R เทคนิคการอ่านแบบ PRWR เป็นต้น

2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความระหว่างการใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะกับสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น หนังสือส่งเสริมการอ่าน บทเรียนสำเร็จรูป บทเรียนโปรแกรม E-Book ชุดการเรียนรู้และชุดกิจกรรม เป็นต้น

แหล่งอ้างอิง

- กรณ์ กรภัทร์ชัยกุล และจารุณี ปล่องบรรจง. (2557). การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสุรราษฎร์พิทยา 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 8(1), 132-142.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ขวัญชัย จันทร์แดง และจิรัฐติกาฬ พิมพิวิชัย. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ KWL-Plus ที่ใช้อภิปัญญาเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอภิปัญญาและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน: ความท้าทายสำหรับครูคอมพิวเตอร์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 45(1), 87-101.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 5-20.
- บรรพดี แดนชนบ และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2556). ผลของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการสอนแบบ KWL-Plus ที่มีต่อความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเชิงคิดวิเคราะห์ และความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 6(16), 113-121.
- ปนัดดา มณีจักร. (2551). *ผลการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านแบบ KWL-Plus เพื่อพัฒนาความเข้าใจ ในการอ่านและความสามารถในการเขียนสรุปความภาษาอังกฤษ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. ฐานข้อมูลงานวิจัยทางการศึกษา. <http://www.thaiedresearch.org/home/paperview/211>
- ประยูร อาษานาม. (2548). *การวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มवलมาศ แก้วขวัญข้า. (2560). *รายงานการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรม KWL-Plus สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. โรงเรียนรามวิทยา รัชมังคลาภิเษก. http://ramwittaya.ac.th/workteacher-detail_24270
- วรรษฎา ครองยุติ. (2562). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค DR-TA ประกอบแบบฝึกทักษะเพื่อพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา*, 2(6), 34-44.
- วาสนา เหล่าดวงดี. (2563). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้กิจกรรม เคดับเบิลยู แอล พลัส (KWL-Plus) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5*. โรงเรียนโกสุมพิทยาสรรค์. http://www.thaischool1.in.th/_files_school/44100437/workteacher/44100437_1_2_0210516-131844.pdf

- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2562). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2562. http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM6_2562.pdf
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). 19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ (พิมพ์ครั้งที่ 8). ภาพพิมพ์.
- อนันต์ ศรีโสภณ. (2524). เทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- อภิรักษ์ รักษาชื่อ. (2560). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ โดยการอ่านจากเรื่องสั้น ๆ ของนักศึกษาชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปี ที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์วิทยาการ. วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรณพวิทยพัฒน์วิทยาการ. <http://www.atc.ac.th/ATCWeb/FileATC/ศูนย์วิจัยและพัฒนา/วิจัยเผยแพร่60/9.สาขาวิชาภาษาต่างประเทศ/อาจารย์อภิรักษ์.pdf>
- เอี่ยมพร ยิ่งยีน. (2550). การพัฒนาทักษะการอ่านคำโดยใช้วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ โรงเรียนชุมชนบ้านช่างเคิ่ง อำเภอแม่แจ่ม จังหวัด เชียงใหม่ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร Improving Communication Skills in Early Childhood Using Food Preparation Activities

ชุติกาญจน์ ชูหมื่น¹

Chutikarn Choomuen

รัตนา ณ ลำพูน¹

Ratana Na Lamphun

เคนเนท แอล แคมป์¹

Kenneth L. Kampe

Corresponding Author E-mail: mint_spp@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร 2) ศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร ประชากรคือ นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 74 คน ของโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่งในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 24 คน อายุระหว่าง 4-5 ปี เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ผู้วิจัยใช้วิธีการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยจัดกิจกรรมการทำอาหารจำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที ในวันจันทร์ พุธ และศุกร์ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย ด้วยการกำหนดแผนกิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน แบบประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร แบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร แผนดังกล่าวมีความละเอียด ชัดเจน มีหัวข้อและส่วนประกอบต่าง ๆ ครบคลุมตามศาสตร์ของการสอน มีความสอดคล้องสัมพันธ์เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนระดับปฐมวัยได้ในระดับดี
2. การพัฒนาด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร ผู้เรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทำอาหาร มีการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในระดับดี คือ จากค่าร้อยละ 62.50, 60.65, 62.96 และ 62.50 เป็นร้อยละ 87.50, 87.03, 88.89 และ 91.67 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาทักษะการสื่อสาร, เด็กปฐมวัย, กิจกรรมการทำอาหาร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to investigate the effectiveness of a communication skills experience plan for early childhood children through cooking activities 2) to explore the development of communication skills in early childhood children. The study population comprised 74 second-term kindergarten students from a well-known private school in Saraphi municipality. The sample consisted of 24 students, including 13 males and 11 females, aged between 4 and 5 years, selected through purposive sampling. The researcher employed a participatory action research method,

¹ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai University

implementing 18 cooking activities lasting 40 minutes each on Mondays, Wednesdays, and Fridays over a period of 6 weeks. The research materials included 18 cooking activity plans, a communication skills development assessment form, an observation form, and an interview form. Data analysis was conducted using percentage values.

The results of this research found that:

1. The communication skills experience plan for early childhood children, utilizing cooking activities, was found to be detailed, clear, and encompassed various topics and teaching components. The plan exhibited a positive correlation and was deemed effective in fostering the development of communication skills among early childhood learners.

2. The implementation of culinary events resulted in notable improvements in communication skills, specifically listening, speaking, reading, and writing skills, with percentages increasing from 62.50%, 60.65%, 62.96%, and 62.50% to 87.50%, 87.03%, 88.89%, and 91.67%, respectively.

Keywords: Development of communication skills, Early childhood, Cooking activities

บทนำ

การเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กปฐมวัยในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตเป็นช่วงสำคัญที่สุด ช่วงแรกเกิดถึงอายุ 3 ปี จะเป็นช่วงที่เซลล์สมองเติบโต และขยายเครือข่ายใยสมองอย่างรวดเร็ว พัฒนาการของสมองทำให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้เร็วมาก การเชื่อมโยงต่อกันของเซลล์สมองจะเกิดขึ้นก่อนอายุ 5 ปี ซึ่งหากเซลล์สมอง และจุดเชื่อมต่อได้รับการกระตุ้นผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน ก็จะทำให้สมองมีความสามารถในการเรียนรู้ การจดจำได้มากขึ้น สมองจะมีพัฒนาการที่สำคัญในการควบคุม มีผลต่อการเรียนรู้ ความคิด จินตนาการ ความฉลาด และพัฒนาการทุกด้าน (คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี, 2561) เพื่อให้เด็กมีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เมื่อเข้าสู่วัยเรียน ครูจึงควรจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) ได้อธิบายว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งจะมีพัฒนาการไปตามวัยเป็นลำดับขั้น พัฒนาการนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปตามธรรมชาติ (ทิตินา แชมมณี, 2559) อีกทั้ง การจัดประสบการณ์ของครู จะช่วยให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนของครู ต้องสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญา และความสามารถของเด็ก ให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงด้วยการลงมือกระทำ (Bruner, 1969)

การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในช่วงที่กำลังจะพัฒนาไปสู่ขั้นที่สูงกว่าสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว (ทิตินา แชมมณี, 2559) โดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงปฐมวัยเป็นช่วงโอกาสสำคัญในการพัฒนาทักษะสมองซึ่งเป็นอวัยวะสำคัญในการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร เป็นช่วงเวลาของการเจริญเติบโตทางภาษาที่เร็วที่สุดของมนุษย์ ภาษาจึงเป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิตเด็ก เพราะเด็กต้องเรียนรู้ภาษา ต้องใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความคิด (วรวรรณ เหมชะญาติ, 2551) สื่อจินตนาการ ความรู้สึก ความต้องการ เป็นเครื่องมือรับ-ส่งสาร และการเรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่สนับสนุนให้มีพัฒนาการทักษะการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน อย่างต่อเนื่อง เด็กวัยนี้เริ่มการเรียนรู้ทักษะการสื่อสารจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว ทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียน เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Experience) ในลักษณะการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ด้วยการลงมือปฏิบัติ การค้นคว้าทดลอง การแสวงหาความรู้ นอกสถานที่ ฯลฯ การสื่อสารของเด็กเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ ฉะนั้นวิธีการการเรียนรู้การสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องที่ควรได้รับความสนใจ และส่งเสริม มีการค้นหาวิธีการเรียนรู้การสื่อสารที่นำไปใช้แล้ว เด็กเกิดผลดี มีความสุข สามารถใช้การสื่อสารได้อย่างมีความหมาย เด็กสามารถพัฒนาทักษะการสื่อสารได้มากขึ้นตามวัย ถึงระดับใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี อย่างเต็มศักยภาพ ดังข้อกำหนดในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงได้กำหนดหลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการบูรณาการสาระการเรียนรู้ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลผลิต เปิดโอกาสให้เด็กลงมือปฏิบัติ พัฒนาการคิด การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับคนอื่น สนับสนุนให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หลักการนี้สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอนของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ (Learning by doing) ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและการแก้ปัญหาด้วยตนเอง (ทิตินา เขมมณี, 2559) ซึ่งโฮมานน์และไวคาร์ท (Hohmann & Weikart, 2002) ได้เสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active learning) เป็นการเรียนรู้ที่เด็กได้กระทำกับวัตถุ มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิด และเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้แบบลงมือกระทำเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก และจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้แบบลงมือกระทำสอดคล้องกับหลักการทำงานของสมอง และเป็นการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ เมื่อเด็กลงมือปฏิบัติ เด็กจะได้รับข้อมูลทั้งในรูปของภาพ เสียง สัมผัส ทั้งยังประกอบด้วยประสบการณ์ของเหตุการณ์ การใช้วงจรเซลล์สมองพร้อมกันมากเท่าใด เสถียรภาพความเชื่อมโยงของวงจรก็เกิดได้เร็วเท่านั้น (นฤมล เนียมหอม, 2562) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กลงมือปฏิบัติเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สถานศึกษาพึงให้ความสำคัญและสนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการตามวัยอย่างมีคุณภาพ โดยจัดการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (Child centered) บทบาทของครูจะปรับเปลี่ยนจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ส่งเสริม ผู้แนะนำการเรียนรู้ของเด็ก ด้วยการจัดสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่สร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย สอดคล้องกับพัฒนาการการเรียนรู้ และพัฒนาการทักษะสื่อสารของเด็กปฐมวัย ให้เด็กเรียนรู้จากการทำกิจกรรมด้วยตนเองท่ามกลางบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ดี กิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ มีหลากหลาย เช่น กิจกรรมการทำอาหาร กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมการค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์ เกมการศึกษา ฯลฯ

กิจกรรมการทำอาหารเป็นกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กปฐมวัยได้รับประสบการณ์ตรง และเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นกระบวนการตั้งขั้นตอนการทำอาหาร ช่วยให้เด็กรู้จักวางแผนการเตรียมวัตถุดิบ เน้นการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อมัดเล็กในระหว่างลงมือปฏิบัติ ได้ฝึกการคิด การตัดสินใจ มีการสนทนาปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ตลอดจนได้เรียนรู้อุปกรณ์ประกอบการทำอาหาร เด็กจะซึมซับความรู้เชิงบูรณาการ เกิดความคิดรวบยอดของการทำกิจกรรม มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุล มีการใช้ภาษาและการพัฒนาทักษะการสื่อสารอย่างเชื่อมโยง เสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่ช่วยปลูกฝังให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีพฤติกรรมด้านสุขอนามัยและโภชนาการที่ดีด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย การจัดกิจกรรมทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร กอปรกับผู้วิจัยมีประสบการณ์ตรงในการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร เปรียบเทียบกับข้อมูลจากการสังเกตความสามารถในการสื่อสารของเด็กอนุบาล ชั้นปีที่ 2 พบว่า เด็กบางห้องมีความสามารถในการสื่อสารไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้มาตรฐานหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 คือ “ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย” รวมทั้งไม่ค่อยมีความมั่นใจในการแสดงออก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจและประสงค์ที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัยดังกล่าว ให้สามารถมีผลการประเมินพัฒนาการด้านการสื่อสารที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด ซึ่งจะส่งผลดีต่อการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้ตามวัย ตามศักยภาพ เสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก อีกทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ อาทิ ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางสังคมศาสตร์ ทักษะทางดนตรี เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแผนการจัดการประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research: PAR) กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 74 คน ของโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/3 จำนวน 24 คน เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คนกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 ขอบเขตเนื้อหา งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแผนการจัดการประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน สำหรับรายการอาหารจำนวน 18 รายการ (อาหารคาว จำนวน 12 รายการ อาหารหวาน จำนวน 6 รายการ) และศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมการทำอาหาร โดยศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน

1.4 ระยะเวลา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 18 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที

2. เครื่องมือการวิจัย

นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย หัวหน้าแผนกอนุบาล หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลแห่งหนึ่ง (ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 9001) ในอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือที่ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และความเหมาะสมของการใช้ภาษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

2.1 แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 แผน ประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหา ขั้นตอนการจัดกิจกรรม (ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป) สื่อการเรียนรู้และการประเมินผล

แผนการจัดประสบการณ์นี้เป็นแผนการจัดกิจกรรมทำอาหาร จำนวน 18 แผน สำหรับรายการอาหารจำนวน 18 รายการ ตามตารางรายการอาหาร วัน เวลา ของการจัดกิจกรรม

สัปดาห์ที่	รายการ	อาหารคาว		อาหารหวาน
		จันทร์ (9.00-9.40 น.)	พุธ (9.00-9.40 น.)	ศุกร์ (9.00-9.40 น.)
1	ไข่ดาวทรงเครื่อง	สลัดแอปเปิ้ลโยเกิร์ต	นมเย็น	
2	ไข่เจียวหมูสับ	หมูอัดห่อผัก	เยลลี่ปีโป้	
3	ไข่ตุ๋นรวมมิตร	ขนมปังปิ้ง	กรรโนล่าโยเกิร์ต	
4	ข้าวต้มหมูทรงเครื่อง	แซนด์วิชทูน่า	นมปั่น	
5	สลัดผลไม้	ต้มจืดเต้าหู้อ่อนหมูสับ	เงาะลอยแก้ว	
6	สปาเก็ตตี้หมูสับ	ลูกชิ้นทอด	ลีนจี่ลอยแก้ว	

ตารางที่ 1 รายการอาหาร วัน เวลา ของการจัดกิจกรรม

2.2 แบบสังเกตและสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเป็นรายบุคคล

2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมการทำอาหาร มีรายการประเมิน จำนวน 4 รายการ ได้แก่ ความตั้งใจในการทำกิจกรรมการทำอาหาร ความสนใจและการซักถาม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำอาหาร

2.4 แบบประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการทำกิจกรรม ประกอบด้วย การประเมินทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่านและทักษะการเขียน โดยมีรายการประเมินในแต่ละทักษะ ดังนี้

1) ทักษะการฟัง มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ เข้าใจและรู้ความหมายของศัพท์ จับใจความที่มีเนื้อหาสั้น ๆ และปฏิบัติตามคำสั่ง

2) ทักษะการพูด มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ พูดได้อย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว การแสดงท่าทาง/น้ำเสียงประกอบการพูด และสนทนาสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมการทำอาหาร

3) ทักษะการอ่าน มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ มีความเข้าใจในการอ่านสิ่งที่ครูกำหนดให้ สามารถอ่านตัวอักษรได้อย่างถูกต้องและตรงกับภาพ และการรู้ความหมายของสิ่งที่กำลังอ่าน

4) ทักษะการเขียน มีรายการประเมิน จำนวน 3 รายการ ได้แก่ เขียนชื่อสิ่งของที่อยู่ในรูปได้ถูกต้อง เขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์ได้ถูกหลักไวยากรณ์ (หลักการเขียนตัวอักษร สระ วรรณยุกต์) เขียนลายมือได้ถูกต้อง และมีความสะอาดของชิ้นงาน

แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้จากกิจกรรมการทำอาหาร และแบบประเมินทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะ ใช้เกณฑ์การให้คะแนน เกณฑ์แปลความค่าร้อยละ (หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลวารานีกุล ระดับการศึกษาปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560, 2560) มีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

3 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอ
2 คะแนน	หมายถึง	ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมบางครั้ง
1 คะแนน	หมายถึง	ไม่ปฏิบัติหรือแสดงพฤติกรรมเลย

เกณฑ์แปลความค่าร้อยละ

76-100	หมายถึง	ระดับดี
61-75	หมายถึง	ระดับปานกลาง
0-60	หมายถึง	ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสาร

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนที่ได้จากการประเมินผลก่อน-หลังการทำกิจกรรมการทำอาหารของกลุ่มตัวอย่างไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยหาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. จากการใช้แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร กับกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอนุบาลชั้น 2/3 อายุ 4-5 ปี จำนวน 24 คน เป็นชาย 13 คน หญิง 11 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เลือกรายการอาหารคาว จำนวน 12 รายการ อาหารหวาน จำนวน 6 รายการ ผู้วิจัยกำหนดเวลาทำอาหารรายการละ 40 นาที ในวันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 9.00-9.40 น. เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กำหนดในแบบประเมินจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ความตั้งใจในการทำกิจกรรมการทำอาหาร ความสนใจและการซักถาม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการทำอาหารในระดับดีทุกด้าน

2. จากการศึกษาพัฒนาการด้านทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมการทำอาหาร สามารถส่งเสริมการพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยผู้วิจัยได้ประเมินทักษะการสื่อสารแต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างก่อน-หลังการจัดกิจกรรม จำนวน 18 กิจกรรม ผลการประเมินปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะทั้ง 4 ด้าน หลังการทำกิจกรรมการทำอาหาร ในระดับดีทุกด้าน และทุกรายการที่กำหนดในแบบประเมิน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการด้านการเขียนเพิ่มขึ้นมากที่สุด จากร้อยละ 62.50 เป็นร้อยละ 91.67 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.17) รองลงมา คือ พัฒนาการด้านการพูด จากร้อยละ 60.65 เป็นร้อยละ 87.03 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.38) พัฒนาการด้านการอ่าน จากร้อยละ 62.96 เป็นร้อยละ 88.89 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.93) และพัฒนาการด้านการฟัง จากร้อยละ 62.50 เป็นร้อยละ 87.50 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 25.00)

ผลการวิจัยข้างต้นแสดงว่า แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมทำอาหารเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างได้ ในระดับดี และกลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทักษะการสื่อสารทั้งด้านการฟัง ด้านการพูด ด้านการอ่าน และด้านการเขียน หลังทำกิจกรรมการทำอาหาร ในระดับดีทุกด้าน และทุกรายการที่ประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร และเพื่อศึกษาพัฒนาการทักษะการสื่อสารจากการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์กิจกรรมการทำอาหาร จากผลการวิจัยมีประเด็นของการอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการใช้แผนการจัดประสบการณ์ทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร จำนวน 18 รายการ ระยะเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ วันละ 40 นาที พบว่า เด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมมีพฤติกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความตั้งใจ (ร้อยละ 86.18) ความสนใจและการซักถาม (ร้อยละ 78.85) การตอบคำถาม (ร้อยละ 80.88) และการมีส่วนร่วม

ในการทำกิจกรรมการทำอาหาร (ร้อยละ 84.33) ที่จัดอยู่ในเกณฑ์ดีทุกด้าน ซึ่งอาจเป็นผลของการที่เด็กชอบ สนุก มีความสุขกับการทำกิจกรรมนี้ เพราะเด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำอาหารคาว-หวาน ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ และเสริมทักษะการสื่อสารทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ระหว่างการทำกิจกรรม เด็กมีโอกาสเรียนรู้ผ่านการใช้สื่อที่นำเข้าสู่สาระการเรียนรู้ทั้งบัตรคำ ภาพ การเล่า นิทาน เพลง วิดีโอ ฯลฯ การเห็นและใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่เป็นของจริง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประกอบด้วย การมอง การฟัง การได้กลิ่น การลิ้มรส และการสัมผัส มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยได้รับการแบ่งหน้าที่ตามความสนใจอย่างเต็มที่ การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ หยิบ สัมผัสวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบอาหารด้วยตนเอง ทำอาหารตามขั้นตอน เห็นความเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ตนกำลังทำ เป็นการฝึกการสังเกต เช่น ความร้อนจากกระทะทำให้ไข่ขาวและไข่แดงสุก การผสมน้ำหวานสีแดงลงในนมสด สีของนมสดจะเปลี่ยนเป็นสีชมพู ฯลฯ ทำให้เด็กเข้าใจ และเรียนรู้อย่างจากประสบการณ์ตรงของตนได้อย่างใกล้ชิด อย่างเป็นกระบวนการ นอกจากนั้นกิจกรรมประกอบอาหารเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ได้รับความสนใจการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ของจอห์น ดิวอี้ (Dewey, 1969) ที่อธิบายว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากการกระทำ สำรวจ ค้นหา ทดลอง ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ เรียนรู้จากการคิด การลงมือทำและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์และบรูเนอร์ ที่กล่าวว่า กระบวนการด้านต่าง ๆ นั้นเกิดจากการเรียนรู้ โดยการกระทำ และทำให้เกิดความเข้าใจในที่สุด (กุหลาบ ภูมิภาค, 2556) สอดคล้องกับ ชนิษฐา บุณนาค (2561) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมการประกอบอาหารสำหรับเด็กปฐมวัย มีส่วนทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้การทำงานอย่างเป็นกระบวนการ ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสอดคล้องกับ อรพร ทับทิมศรี (2554) ที่อธิบายว่า การจัดเสริมประสบการณ์การทำอาหาร เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติ และเกิดการค้นพบด้วยตนเองภายใต้การดูแล การแนะนำของครู เด็กทุกคนมีโอกาสปฏิบัติอย่างทั่วถึงโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในคราวเดียว เด็กชอบกิจกรรมนี้และเห็นเป็นเรื่องสนุก เพราะเด็กได้ทำอาหารจากวัสดุและอุปกรณ์จริง ซึ่งช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี ผลการวิจัยพบว่า หลังการทำกิจกรรมประกอบอาหารไทยโบราณ เด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคมเพิ่มขึ้นทุกด้าน ได้แก่ ด้านการแบ่งปัน ด้านการช่วยเหลือกัน ด้านการร่วมมือ และด้านการทำงานเป็นกลุ่ม

แม้ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ อยู่ในเกณฑ์ระดับดีทุกด้าน แต่มีผลการประเมินที่น่าสนใจเป็นพิเศษ นั่นคือ ในสัปดาห์ที่ 4 และสัปดาห์ที่ 6 ของการทำกิจกรรมการทำอาหาร กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ทุกด้าน มากกว่าร้อยละ 80 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเด็กชอบรับประทานหรือคุ้นเคยกับรายการอาหารคาว-หวาน ใน 2 สัปดาห์ดังกล่าวในชีวิตประจำวัน ทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน เด็กมีประสบการณ์การลิ้มรส การได้กลิ่น การเห็น การฟัง และการสัมผัส อาหารคาว-หวานทั้ง 6 รายการด้วยตนเอง จึงเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมที่ตนคุ้นเคย และชอบมาสู่ประสบการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ในทุกรายการที่ประเมิน มากกว่าการทำรายการอาหารในสัปดาห์อื่น ๆ

2. ผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผล การประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสาร ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินเพิ่มขึ้นทุกทักษะ หลังการทำกิจกรรม ผลการประเมินที่เพิ่มขึ้นของแต่ละทักษะ สอดคล้องกับผลการศึกษาทักษะดังกล่าวของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหารของผู้วิจัยหลายท่าน กล่าวคือ ผลการประเมินทักษะการฟัง และการพูด ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับ สอนอง สุทธาอามาตย์ (2545) ที่พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การทำอาหาร มีความสามารถด้านการฟัง และการพูด สูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สอดคล้องกับอนุสรณ์ โลกคำสือ (2561) ที่พบเช่นกันว่า จากการทำกิจกรรมทำอาหาร เพื่อพัฒนาทักษะด้านภาษา เกี่ยวกับการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 ผลการประเมินรายด้าน หลังทำกิจกรรมนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 41.2 และผลการประเมินในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 40.5 ในส่วนผลการประเมินทักษะการอ่านที่เพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะผู้วิจัยใช้สื่อหลากหลายในชั้น นำเข้าสู่สาระ และใช้ประกอบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน ได้แก่ การอ่านนิทาน การอ่านบัตรคำ การอ่านคำศัพท์อาหารจากรูปภาพ ผลการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้จึงสอดคล้องกับศุภมาส จิรกอบสกุล และคณะ (2561) ที่พบผลการค้นคว้าว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านการอ่านเพิ่มขึ้น หลังทำกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 28 รวมทั้งสอดคล้องกับ วรณิษา หาคุณ และคณะ (2559) ที่สรุปผลการวิจัยว่า การอ่านของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมหนังสือนิทาน หลังการทดลอง มีค่าเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับทักษะการเขียน ที่มีผลการประเมินเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับธิดารัตน์ จันทะหิน (2551) ที่พบผลการวิจัยว่า พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กอนุบาลอายุ 4-5 ปี ในช่วงหลังการทดลอง การบันทึก ผ่านกิจกรรมประกอบอาหารในแต่ละชั้น ได้แก่ วาด แทนเขียน ชิดเขียน แทนเขียน เขียนโดยทำเครื่องหมายคล้ายสัญลักษณ์ เขียนตัวอักษรที่รู้จัก ด้วยวิธีคิดขึ้นเอง และเขียนโดยลอกเลียนแบบตัวอักษร มีการเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการจัดลำดับผลการประเมินพัฒนาการทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหาร ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสังเกต และขอเสนอเพิ่มเติมในการอภิปรายผล นั่นคือ กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินพัฒนาการทักษะการเขียน หลังการทำกิจกรรมการทำอาหาร เพิ่มขึ้นมากที่สุดเป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการฟัง แสดงว่าพัฒนาการทักษะการสื่อสารมีได้เพิ่มขึ้นหรือมีพัฒนาการในลักษณะขั้นบันได คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ทักษะการสื่อสารมีการล้ำ การเหลื่อม การเชื่อมสัมพันธ์กันและกัน อีกทั้งอาจเป็นผลของการทำกิจกรรมพัฒนาทักษะดังกล่าวตามแผนการจัดประสบการณ์ที่มีการจัดทำอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการเตรียมการเข้าสู่สาระการเรียนรู้หรือเนื้อหา ในชั้นนำ มีการใช้สื่อที่น่าสนใจ ในชั้นสอน ส่งผลให้มีการสร้างชิ้นงานที่ดีลักษณะหนึ่ง คือ การเขียน ในชั้นสรุป นอกจากนั้นยังอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเพิ่มประสบการณ์การใช้มือ (กล้ามเนื้อมัดเล็ก) ในการวาด การระบายสี การเขียนตัวอักษร การทำงานศิลปะ ในเวลาว่างหรือเป็นงานอดิเรกทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน การมีโอกาสเพิ่มประสบการณ์เหล่านี้ จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีผลการประเมินทักษะการเขียนเพิ่มขึ้นมากที่สุด

อาจกล่าวได้ว่า กิจกรรมการทำอาหาร เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ครู ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของเด็กปฐมวัย พัฒนาการนี้เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาที่ควรจัดให้เด็กอย่างต่อเนื่องในวัยก่อนประถมศึกษา อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาทางสติปัญญาในระดับต่อไป

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยนี้ คือ กิจกรรมการทำอาหาร เป็นกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ให้การเรียนรู้ด้าน ภาษา ได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วย ภาษา เป็นพื้นฐานสำคัญของการสื่อสาร เป็นสื่อกลางของการรับ-ส่งสาร ระหว่างการทำกิจกรรมการทำอาหาร ดังรูปภาพนี้

รูปที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการทำอาหาร

จากภาพจะพบว่าเด็กได้เรียนรู้ ภาษา และได้รับการพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อย่างเชื่อมโยงและเป็นระบบในคราวเดียวกัน กล่าวคือ จากการฟัง เด็กฟังเรื่องราวต่าง ๆ ฟังการอธิบายกระบวนการ มีการพูดคุยกันระหว่างทำอาหาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระหว่างรับประทานอาหารที่ตนทำ อ่านรายการอาหาร อ่านคำจากสื่อการเรียนรู้ ฝึกจับ-ส่งสารจากการถาม-ตอบ สร้างใบงานด้วยการเขียน เด็กมีคลังศัพท์เกี่ยวกับการทำอาหารมากขึ้น ทั้งคำนาม คำกริยา ลักษณะนาม ฯลฯ การทำกิจกรรมนี้ นอกจากได้เพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านภาษา ได้พัฒนาทักษะการสื่อสารตามวัยแล้ว เด็กยังสามารถนำความรู้เชิงบูรณาการที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอีกด้วย ดังนั้น หากส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ ภาษา และมีทักษะการสื่อสารที่ดี จะช่วยเสริมสร้างให้เด็กมีความมั่นใจในการแสดงออก และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ได้ตามวัยอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้สอนควรนำแผนการจัดประสบการณ์พัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการทำอาหารไปปรับใช้เพื่อเตรียมความพร้อมการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพอย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การจัดกิจกรรมการทำอาหารเพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย สถานศึกษาควรจัดให้มีสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับการทำอาหารโดยคำนึงถึงความปลอดภัยทั้งผู้เรียนและผู้สอน อาทิ การใช้เครื่องไฟฟ้าในการประกอบอาหาร ความร้อนจากการปรุงอาหาร กลิ่นอาหาร หากมีการจัดสถานที่ที่เหมาะสมเพื่อการจัดกิจกรรมการทำอาหาร จะช่วยให้การเตรียมการทำอาหาร รวมทั้งการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการติดตามผลพัฒนาการทักษะการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่าง อย่างเป็นระบบ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารในระดับที่สูงขึ้นอย่างสมวัย และมีผลการประเมินที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างดี

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .
- กุหลาบ ภูมาก. (2556). *การศึกษาทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การประกอบอาหารที่บ้านอีสาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชนิษฐา บุณนาค. (2561). *การจัดกิจกรรมการประกอบอาหาร (Cooking) สำหรับ เด็กปฐมวัย*. Youngciety. <https://www.youngciety.com/article/learning/cooking-for-hildren.html>
- คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี. (2561). สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ทิตนา แคมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ จันทะหิน. (2551). *ผลของการบันทึกผ่านกิจกรรมประกอบอาหารที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นฤมล เนียมหอม. (2562). *การจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. ห้องเรียนครูแมว ฐานข้อมูลด้านการศึกษามหาบัณฑิต. http://www.nareumon.com/index.php?option=com_content&task=view&id=18&Itemid=50
- วรรณิษา หาคูณ, อรุมา เจริญสุข, และกุลยา ตันติผลาชีวะ. (2559). *การส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมหนังสือนิทาน*. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 22(พิเศษ), 268-282.
- วรวรรณ เหมชะญาติ. (2551). *หลักสูตรอนุบาลจุฬาลักษณ์: สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภมาส จีรโกบสกุล, สุทธภา ไซติประดิษฐ์, และสพลณภัทร์ ศรีแสนยงค์. (2561). *ทักษะทางภาษาด้านการอ่าน การเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(1), 184-195.
- สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลวารานีกุล ระดับการศึกษาปฐมวัยตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560. (2560). โรงเรียนอนุบาลวารานีกุล.
- อนุสร่า โลกคำลือ. (2561). *รายงานการจัดกิจกรรมการประกอบอาหารที่บ้าน เพื่อพัฒนาทักษะด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.
- อรพร ทับทิมศรี. (2554). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณ ที่มีต่อสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bruner, J. S. (1969). *The Process of education*. Harvard University Press.
- Dewey, J. (1969). *Philosophy, education and reflective thinking*. In T. O. Buford (Ed.), *Toward a philosophy of education* (pp. 180-183). Rinehart and Winston.
- Hohmann, M., & Weikart, D. P. (2002). *Educating young children: Active learning for preschool and child care programs* (2nd ed.). High Scope Press.

ผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย Social Impacts due to the Employment of Foreign Workers in Thailand

นฤมล อุนสนธิพัฒน์¹

Nalaumon Anusonphat

ภาณุพงศ์ สิริ²

Panupong Siri

สุธี โกสิทธิ์¹

Sutee Kosit

Corresponding Author E-mail: analaumon@aru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย 2) ศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสังเคราะห์เอกสาร โดยนำเสนอผลกระทบทางด้านสังคมและเสนอแนะเชิงนโยบาย 1) ผลการศึกษากระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า มีผลกระทบ คือ ผลกระทบต่อสังคมไทย ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสังคม ผลกระทบต่อการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่มีระเบียบและปราศจากแผนควบคุม ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสังคม ผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความเหลื่อมล้ำในสังคม ผลกระทบในการแสวงประโยชน์ของคนในสังคม และผลกระทบในการค้ามนุษย์ในสังคม โดยแรงงานต่างด้าวถูกนายจ้างยึดเอกสารเดินทาง 2) ผลการศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า ควรสร้างความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าว ภาครัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณสุข ควรให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายแรงงานอย่างครบถ้วน ภาครัฐควรให้ความคุ้มครองแก่แรงงานต่างด้าว ควรสร้างระบบฐานข้อมูลที่ดีและชัดเจนสำหรับแรงงานต่างด้าว สนับสนุนส่งเสริมให้ตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียเติบโต จัดระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เป็นระบบ และต้องเตรียมการสำหรับแรงงานที่จะเข้ามาช่วยเหลือผู้สูงอายุในระยะยาว

คำสำคัญ: ผลกระทบด้านสังคม, การจ้างแรงงาน, แรงงานต่างด้าว

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the social impacts resulting from the employment of foreign workers in Thailand 2) to study recommendations related to policies and regulations aimed at addressing the associated social impact issues. This was a qualitative research study using documentary synthesis. The research findings indicated the following social impacts resulting from the employment of foreign workers in Thailand: 1) Thai society was affected by granting Thai nationality to children born in Thailand to foreign parents, leading to increased crime rates. Additionally, national stability and social security were affected, urban areas expanded haphazardly

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

² นายอำเภอ อำเภอสระโบสถ์ จังหวัดลพบุรี

District Chief of Saboth, Lopburi Province

without proper planning, the well-being of residents was compromised, psychological morality declined, social inequality emerged, people pursued their own selfish interests, and human trafficking incidents occurred 2) Recommendations related to policies and regulations to address these social impact issues were proposed as follows: promote a balanced enforcement of laws pertaining to foreign workers, ensure proper allocation of government resources, foster cooperation between the Public Health Ministry and other relevant government agencies to determine budget allocation for public health services, fully protect foreign workers under labor laws through the Department of Labor Protection and Welfare, provide adequate protection and support to foreign workers within the government sector, establish a well-structured and comprehensive database system for foreign workers, encourage and promote the growth of the labor market in Asia, systematically organize information about foreign workers, prepare long-term care workers assisting the elderly adequately for their roles.

Keywords: Social impact, Employment of workers, Foreign workers

บทนำ

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมเป็นภาคอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว มีมาตรการส่งเสริมการลงทุนในหลายอุตสาหกรรมทั้งจากในและต่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดความไม่สมดุลในตลาดแรงงานทำให้ปริมาณงานมากกว่าจำนวนแรงงานที่มีอยู่ เนื่องจากประชากรไม่สามารถปรับตัวได้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการที่มีความต้องการแรงงานจำนวนมาก เนื่องจากแรงงานที่มีอยู่ไม่ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการและตลาดแรงงาน ประกอบกับปัญหาค่าจ้าง ค่าครองชีพที่สูงขึ้นตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและปัญหาสังคมผู้สูงอายุ ที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องหาแรงงานอื่นเข้ามาทดแทน โดยเริ่มจากการหาแรงงานภายในประเทศจึงก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานจากชนบทไปสู่สังคมเมืองจนมาสู่ระดับการเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศนั้นก่อให้เกิด “แรงงานต่างด้าว” ซึ่งมีทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย รัฐบาลพยายามหาแนวทางจัดการแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายให้เป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย แต่ยังไม่สามารถจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวได้ (ศิริไล ชยางกูร, 2555) สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือที่วราฮอราจอร์ในปี 2566 ตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว (ฉบับ 2) พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1) คนต่างด้าวตลอดชีพ ได้แก่ คนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 322 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 2) คนต่างด้าวมาตรา 59 ประเภททั่วไป คนต่างด้าวที่มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร หรือได้รับอนุญาตให้เข้ามาในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองโดยมิใช่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาในฐานะนักท่องเที่ยว หรือผู้เดินทางผ่าน และไม่มิลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในกฎกระทรวง 3) คนต่างด้าวมาตรา 59 นำเข้าตาม MOU คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม ที่เข้ามาทำงานตามความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลประเทศต้นทาง 4) คนต่างด้าวมาตรา 62 ประเภทส่งเสริมการลงทุน คนต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน (พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520) หรือกฎหมายอื่น ได้แก่ พระราชบัญญัตินิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติปิโตรเลียม พ.ศ. 2514 เช่น นักลงทุน ช่างฝีมือ ผู้ชำนาญการ 5) คนต่างด้าวมาตรา 63/1 ประเภทชนกลุ่มน้อย คนต่างด้าวที่ไม่ได้รับสัญชาติไทยตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ และ

กระทรวงมหาดไทยได้ออกเอกสารเพื่อรอพิสูจน์สถานะยื่นขอใบอนุญาตทำงาน 6) คนต่างด้าวมาตรา 64 คนต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาทำงานบริเวณชายแดนในลักษณะไป-กลับ หรือตามฤดูกาลในพื้นที่ความตกลงว่าด้วยการสัญจรข้ามแดนระหว่างราชอาณาจักรไทย กับประเทศที่ติดกับราชอาณาจักรไทย 7) คนต่างด้าวมาตรา 59 นำเข้าตาม มติกรม. 20 สิงหาคม 2562 คนต่างด้าวสัญชาติ กัมพูชา ลาว และเมียนมา กลุ่มที่มีใบอนุญาตทำงาน จะสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2562, วันที่ 1 พฤศจิกายน 2562, วันที่ 30 มีนาคม 2563, 31 มีนาคม 2563 และวันที่ 30 มิถุนายน 2563 (ไม่รวมกลุ่มที่นำเข้าตามระบบ MOU) สามารถดำเนินการในลักษณะนำเข้าตาม MOU โดยไม่ต้องเดินทางออกไปนอกราชอาณาจักร และอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไม่เกิน 2 ปี โดยประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร (ขอยุ่ต่อ) ครั้งละไม่เกิน 1 ปี 8.1 ประเภทคนต่างด้าวแบบ บต.23 แรงงานต่างด้าวสัญชาติ กัมพูชา ลาว และเมียนมา ที่เข้ามาทำงานตามข้อตกลง MOU ที่มีการอนุญาตทำงานสิ้นสุดลง โดยผลของกฎหมายตามมาตรา 50,53,55 แห่ง (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2566)

ปัญหาแรงงานต่างด้าวตาม MOU ดังกล่าวยังพบความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการแรงงานของนายจ้างและความต้องการทำงานของแรงงานไทย ความไม่สมดุลในตลาดแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจ้างแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นเพื่อมาทดแทนแรงงานไทยที่ขาดแคลน เนื่องจากตลาดแรงงานยังมีความต้องการแรงงานอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะแรงงานกลุ่มที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือต่ำกว่าและกลุ่มที่จบ ปวช. ประมาณสามแสนคน เนื่องจากค่าจ้างของแรงงานกลุ่มดังกล่าวค่อนข้างต่ำจึงเป็นที่ต้องการในภาคเศรษฐกิจที่มีความต้องการใช้แรงงานเข้มข้น และราคาถูก แต่จากความไม่สอดคล้องกันระหว่างความต้องการแรงงานและความต้องการทำงาน ทำให้แรงงานจ้างจำนวนหนึ่งว่างงานเพราะไม่ต้องการทำงาน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554) ผลกระทบด้านลบของแรงงานต่างด้าวที่มีต่อสังคมปัจจุบัน คือ ปัญหาด้านอาชญากรรมและยาเสพติด การมีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายจำนวนมาก ทำให้เกิดการแย่งงานกันเองระหว่างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายด้วยกัน แรงงานต่างด้าวบางส่วนว่างงานมีการลักทรัพย์เกิดขึ้นในชุมชนที่มีแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่จำนวนมาก บ่อยครั้งมีการทะเลาะวิวาทจากการตีมีสุราและมีการลักทรัพย์จากร้านค้าและชุมชนไทย ทำให้คนไทยบางส่วนเกิดความหวาดระแวงและหวาดกลัวภัยจากการที่แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายอยู่ในชุมชน สิ่งที่เกิดขึ้นกับชุมชนอีกประการที่เห็นได้ชัดเจน คือ เรื่องสิ่งแวดล้อม มีขยะมาก ชุมชนสกปรกขึ้น เพราะความไม่มีระเบียบของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ปัญหาการลักลอบเข้าเมือง การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะ พม่า ลาว และกัมพูชา ที่เข้ามาในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี จากสถิติผู้ต้องขังชาวต่างชาติที่ถูกจับเนื่องจากเข้าเมืองผิดกฎหมายหรือกระทำความผิดในคดีต่าง ๆ และกำลังรอการส่งกลับหรือผลักดันออกนอกประเทศในแต่ละปี มีปริมาณเพิ่มสูงขึ้น โดยมีผู้ต้องขังชาวพม่า มีจำนวนมากที่สุดมาโดยตลอด รองลงมา คือ กัมพูชา และลาว ตามลำดับ ปัจจุบันคาดว่า มีผู้ลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ยังไม่มาจดทะเบียนประมาณ 1-1.5 ล้านคน ครึ่งหนึ่งของคนกลุ่มนี้เป็นผู้หญิงและเด็กที่เป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ ปัญหาด้านการศึกษา โอกาสในการศึกษาของเด็กในครอบครัวแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายที่จะได้รับการศึกษามีอยู่ 2 ลักษณะคือ การศึกษาจากชั้นเรียนที่ไม่เป็นทางการที่จัดขึ้นกันเอง ในกลุ่มแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และการได้เข้าเรียนในสถานศึกษาของไทย แต่การที่ลูกของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเหล่านี้จะได้รับการศึกษาเหมือนเด็กไทยนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสถานศึกษาหลายแห่งอ้างว่าเด็กไม่มีสัญชาติไทย ขณะเดียวกันการเปิดโอกาสให้เด็กต่างด้าวเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย ก็จะมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการศึกษาของเด็กไทยด้วย (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2561)

แรงงานต่างด้าว ถือเป็นแรงงานกลุ่มเสี่ยงที่จะมีสถานะผิดกฎหมายหรือไม่มีนายจ้างโดยเฉพาะ ในช่วงที่ Covid-19 ระบาดอย่างหนักและทางรัฐบาลใช้นโยบายปิดกิจการสถานบริการในภาคบริการ โดยเฉพาะลูกจ้างในสถานประกอบการธุรกิจค้าส่ง/ค้าปลีก (ทำงานห้าง) ซึ่งได้รับผลกระทบจากลูกค้านักท่องเที่ยวที่ลดลง/และลูกค้านักท่องเที่ยวลดลง) และสินค้าอาหารและบริการเสริมสวย ตัดผม บริการนวด และความงามต่าง ๆ ต้องปิดตัว และเพิ่งมาเริ่มเปิดตัวเมื่อการผ่อนผันระยะที่ 3 ซึ่งแรงงานต่างด้าวในภาคบริการถูกกระทบทันทีจำนวนกว่า 16,000 คน (จำนวนแรงงานต่างด้าวที่ลดลงระหว่างมีนาคมและ พฤษภาคม 2563 รายภาคธุรกิจ จากสถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร โดยกรมการจัดหางาน) อีกกลุ่มหนึ่งเป็นลูกจ้างต่างด้าวที่ทำงานในกิจการประมงทะเลกว่า 12,000 คน และกิจการแปรรูปสัตว์น้ำกว่า 10,000 คน กลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงมากที่สุด คือ กลุ่มโรงแรมภัตตาคารและร้านอาหาร ซึ่งนักท่องเที่ยวหายไปมากกว่าร้อยละ 80 กระทั่งกิจการร้านค้า ร้านอาหารและภัตตาคาร และสถานเสริมสวยความงาม นวด สปา wellness และออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ รวมทั้งสถานประกอบการที่อยู่ในย่านนักท่องเที่ยว สถานบันเทิง สถานอาบอบนวด หากนับเวลาจากเดือนมีนาคม-กรกฎาคม เป็นเวลา 6 เดือน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้เป็น 2 ช่วง ช่วงมีนาคม-พฤษภาคม ช่วงนี้ยังอยู่ในระยะเฝ้าระวัง 3 เดือน รวมเป็นเงิน 15,000 บาท สำหรับคนไทยที่ได้รับผลกระทบ แต่ระยะเวลาดังกล่าวนี้แรงงานต่างด้าวไม่ได้รับการเยียวยาใด ๆ จากรัฐบาล (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และ สิริวิชญ์ รัตนประทีปทอง, 2563)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย และได้ทราบถึงผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

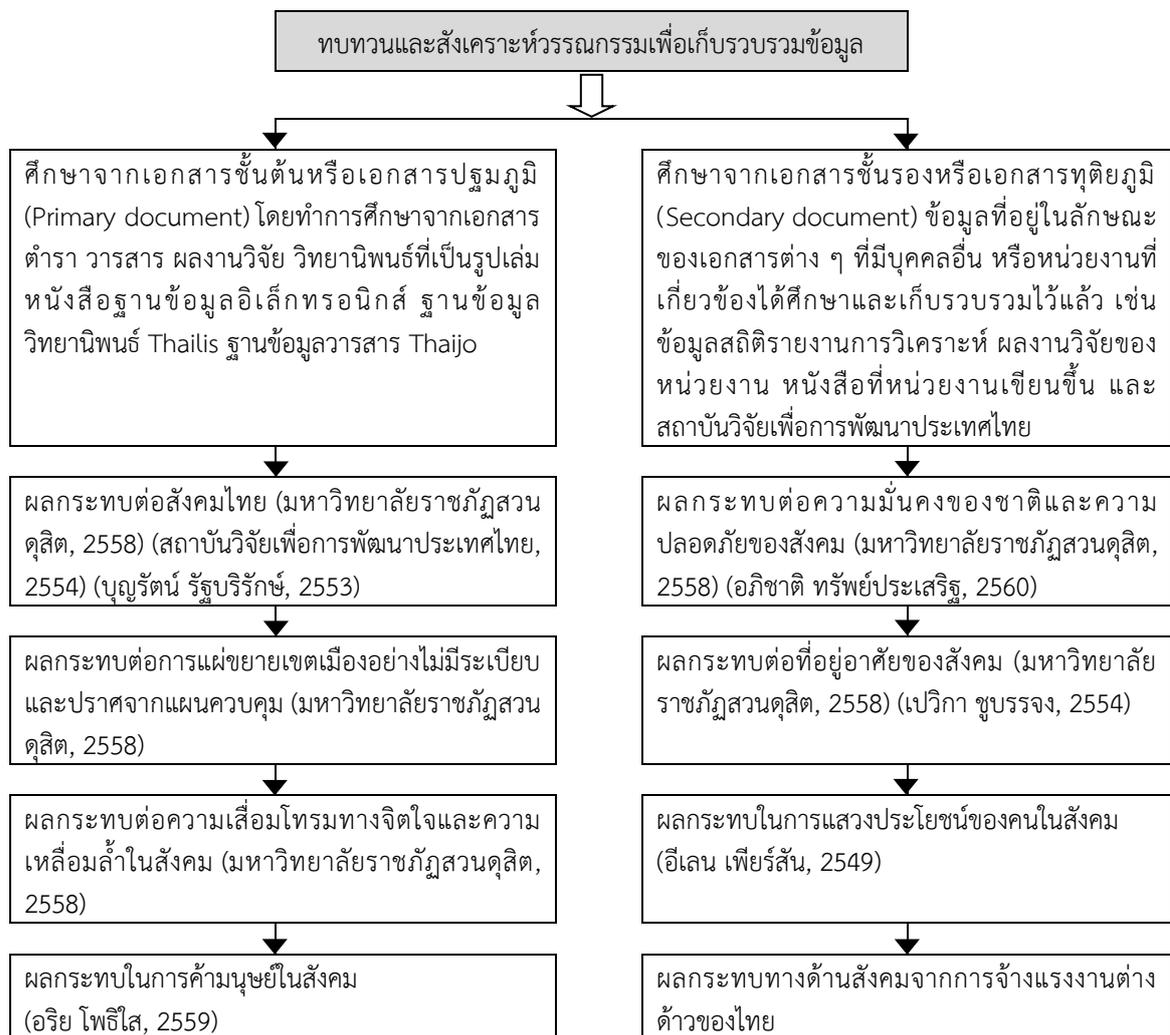
1. เพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเอกสารมาใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ใหม่ ได้แก่ เอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์เชิงเอกสาร โดยการคัดเลือกเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักเกณฑ์ 1) มีความถูกต้อง 2) มีความน่าเชื่อถือ 3) มีความเป็นตัวแทน 4) มีความชัดเจน (Bailey, 1994) เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary sources) ซึ่งประกอบด้วย

1. ศึกษาจากเอกสารขั้นต้นหรือเอกสารปฐมภูมิ (Primary document) โดยทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เป็นรูปเล่มหนังสือ ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ Thailis ฐานข้อมูลวารสาร Thaijo
2. ศึกษาจากเอกสารชั้นรองหรือเอกสารทุติยภูมิ (Secondary document) คือ ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของเอกสารต่าง ๆ ที่มีบุคคลอื่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาและเก็บรวบรวมไว้แล้ว เช่น ข้อมูลสถิติรายงานการวิเคราะห์ ผลงานวิจัยของหน่วยงาน หนังสือที่หน่วยงานเขียนขึ้น และเอกสารจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย ผู้วิจัย ทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อสังคมไทย (บุญรัตน์ รัฐบริรักษ์, 2553; มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558; สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554) 2) ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสังคม (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558; อภิชาติ ทรัพย์ประเสริฐ, 2560) 3) ผลกระทบต่อการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่มีระเบียบและปราศจากแผนควบคุม (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) 4) ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสังคม (เปวีกา ชูบรรจง, 2554; มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) 5) ผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความเหลื่อมล้ำในสังคม (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) 6) ผลกระทบในการแสวงประโยชน์ของคนในสังคม (เพียร์สัน, 2549) และ 7) ผลกระทบในการค้ามนุษย์ในสังคม (อริยะ โพธิใส, 2559) สรุปได้ดัง แผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย

4. การสังเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) โดยแบ่งเนื้อหา ตามบริบท (Contextual unit)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษากระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย

1.1 ผลกระทบต่อสังคมไทย การที่กลุ่มแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในไทยมากขึ้นอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดในไทยโดยมีพ่อแม่เป็นคนต่างด้าวอาจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระด้านงบประมาณของประเทศในอนาคต และปัญหาด้านอาชญากรรมอาจเพิ่มมากขึ้น เพราะอาจมีแรงงานต่างด้าวบางส่วนมีประวัติเคยกระทำอาชญากรรมในประเทศของตนเองมาก่อน เมื่อเข้ามาในประเทศไทยก็อาจทำอาชญากรรมได้เช่นที่เคยกระทำมา และที่สำคัญคือ มีแรงงานต่างด้าวจากบางประเทศได้รับการคุ้มครองดูแลเป็นอย่างดีจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ได้มีผู้ให้ความเห็นว่า เจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่อาจได้ผลประโยชน์ตอบแทน จึงดูแลให้ความคุ้มครองเป็นอย่างดี) ซึ่งแรงงานกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มักจะหลบเลี่ยงเข้ามาทำงานในไทยโดยผิดกฎหมาย และไม่จดทะเบียนขออนุญาตทำงานอย่างถูกต้อง (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) ส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยมักลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย และไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวจึงไม่มีการจัดทำประวัติ และเครื่องแสดงตัวอื่น ๆ เช่นเดียวกับแรงงานไทย แรงงานต่างด้าวระดับล่างมักมีการศึกษาที่ไม่สูงนัก รายได้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเกิดความลำบากขัดสนจึงนำไปสู่การก่ออาชญากรรม เช่น การลักทรัพย์การทะเลาะวิวาท การลักลอบค้าสิ่งเสพติดหรือของเถื่อน เมื่อแรงงานเหล่านี้ก่อปัญหาขึ้นมักใช้วิธีการหลบไปทำงานกับคนชาติเดียวกันภายในประเทศโดยไม่ได้หนีออกนอกประเทศ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยากจะติดตามเพื่อนำตัวมาดำเนินคดี อีกทั้งภาพรวมของชุมชนที่มีแรงงานต่างด้าวระดับล่างอาศัยอยู่จำนวนมากมักเป็นแหล่งมั่วสุมของอบายมุข ซึ่งจะสร้างภาพลักษณ์ที่ไม่ดีในสายตาของคนไทยและของคนต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศอีกด้วย นอกจากนี้ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อตัวแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาอย่างผิดกฎหมายเอง คือ การเสียสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองและรับสวัสดิการขั้นพื้นฐานจากรัฐอย่างทั่วถึง เช่น ก) สิทธิของแรงงาน เนื่องจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาครัฐยังมีไม่เพียงพอที่จะเข้าไปตรวจสอบสภาพการจ้างงานได้ทั่วทุกสถานประกอบการ สำหรับ กบร. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับแรงงานต่างด้าวไม่มีคณะกรรมการที่จะเข้าไปดูแลด้านคุ้มครองสิทธิแรงงานโดยตรง ดังนั้นแรงงานต่างด้าวจึงมีช่องทางไม่มากนักที่จะยื่นร้องเรียนเมื่อถูกนายจ้างปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสม นอกจากนี้การขาดสถานภาพทางกฎหมาย อีกทั้งความไม่เข้าใจกฎหมายไทยของแรงงานต่างด้าวทำให้โดนละเมิดสิทธิในลักษณะต่าง ๆ บ่อยครั้ง โดยที่แรงงานไม่ได้รับสิทธิในการรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงานเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ข) สิทธิในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุตร บุตรของแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายอาจจะไม่ได้รับบริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานจากรัฐเทียบเท่าคนไทย ถึงแม้ว่าจะอนุญาตให้บุตรของแรงงานต่างด้าวทุกคนเข้าเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐานได้และเมื่อไม่ได้รับการศึกษา เด็กเหล่านี้จึงไม่สามารถพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นจากวงจรแห่งความยากจนได้ ค) สิทธิในการรักษาพยาบาล หลังจากปี 2539 แรงงานต่างด้าวบางส่วนที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายได้รับการตรวจสุขภาพและรับบัตรสุขภาพเพื่อเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลของรัฐตามที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตามบัตรสุขภาพที่ให้แก่แรงงานต่างด้าวเป็นการบังคับซื้อ เมื่อแรงงานเจ็บป่วยนายจ้างมักพาไปรักษาในสถานพยาบาลเอกชนมากกว่าจะรักษาโดยใช้สิทธิตามบัตรสุขภาพ นอกจากนี้ปัญหาความไม่เข้าใจภาษาไทยทำให้แรงงานกลุ่มนี้มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐ และการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ผลเสียต่อแรงงานต่างด้าวยังรวมถึงการถูกหลอกลวงโดยนายหน้า เนื่องจากภาครัฐยังไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจนแก่นายหน้าที่จัดหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเข้ามาในประเทศไทย ทำให้นายหน้าจัดหางานที่เป็นบุคคลทั่วไป ซึ่งมีใช้บริษัทจัดหางานที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้านตาม MOU ว่าด้วยความ

ร่วมมือด้านการจ้างแรงงานระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลของประเทศพม่า กัมพูชา และลาว ฉกฉวยโอกาสเพื่อเรียกเก็บเงินจากแรงงานต่างด้าว โดยไม่ปฏิบัติตามสัญญา (สัญญาส่วนใหญ่มักไม่เป็นลายลักษณ์อักษร) ที่จะจัดหางานให้แก่แรงงานต่างด้าวตามที่ตกลงกันไว้เป็นผลให้แรงงานกลุ่มนี้ตกเป็นเหยื่อการเอารัดเอาเปรียบจากนายหน้าซึ่งเข้าข่ายการค้ามนุษย์ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554)

ผลกระทบสังคมและเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นกับแรงงานต่างด้าวที่พบเป็นปกติในสังคมไทย สาเหตุหลัก คือ การไม่มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิพื้นฐานตามปกติได้ แต่แรงงานต่างด้าวยังมีความพอใจในสภาพความเป็นอยู่ในปัจจุบัน แม้ว่าจะถูกมองว่าเป็นผลกระทบก็ตาม ผลกระทบทางสังคมยังไม่สามารถแก้ไขได้ คือ การตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ ทั้งนี้มีสาเหตุหลักสามประการ คือ เหตุผลด้านเศรษฐกิจ ความยากจน เหตุผลด้านวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งเหตุผลด้านสายสัมพันธ์กับผู้จัดหา เหตุที่ยังไม่สามารถจัดการได้เนื่องจากมุมมองที่แตกต่างกันของผู้เกี่ยวข้องทั้งกลุ่มความมั่นคง ผู้ประกอบการ และองค์กรสิทธิมนุษยชน การปรับเปลี่ยนวิธีคิดต่อปัญหาแรงงานต่างด้าว โดยยอมรับการดำรงอยู่ของคนกลุ่มนี้ การทำให้แรงงานต่างด้าวมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้คนกลุ่มนี้เข้าถึงสิทธิพื้นฐานที่พึงได้รับการบริหารจัดการระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าว การมียุทธศาสตร์และแผนงานที่ชัดเจนในการป้องกัน ช่วยเหลือ และคุ้มครองคนเหล่านี้ รวมทั้งการร่วมมือกับต่างประเทศในประเด็นการค้ามนุษย์ เป็นแนวทางที่รัฐควรใช้ในการบริหารจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวที่อพยพและแรงงานต่างด้าวที่อาศัยในประเทศไทย (บุญรัตน์ รัฐบริรักษ์, 2553)

1.2 ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสังคม การเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยร่วมกันของแรงงานต่างด้าวหลายชาติในประเทศไทยเป็นเวลานานอาจก่อให้เกิดปัญหาชนกลุ่มน้อยของคนชาติต่าง ๆ ขึ้น เนื่องจากเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมักจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวกกับกลุ่มคนที่มีภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ที่เหมือนกัน แต่อาจมีความขัดแย้งกับกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่แตกต่างกัน การเปิดเสรีให้แรงงานต่างด้าว เข้ามาอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากเป็นเวลานาน อาจนำไปสู่การเรียกร้องขอปกครองตนเอง และอาจมีการแก้ปัญหาด้วยการสู้รบกันจนกลายเป็นสงครามที่สร้างความเสียหายให้แก่ประเทศชาติ ตัวอย่างเช่น การสู้รบระหว่างชาวสิงหลกับชาวทมิฬในศรีลังกา และการสู้รบระหว่างชาวอังกฤษกับชาวไอริชในไอร์แลนด์เหนือ เป็นต้น นอกจากนี้ถ้าเมื่อใดที่ตลาดแรงงานเกิดภาวะแรงงานต่างด้าวส่วนเกิน คือ แรงงานต่างด้าวบางส่วนไม่ได้รับการจ้างหรือไม่มีงานทำแต่จำเป็นต้องเลี้ยงชีพตนเองและครอบครัวในขณะที่ยังพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย แรงงานต่างด้าวที่ว่างงานเหล่านี้อาจหันไปใช้วิธีการโจรกรรม การฉกชิงวิ่งราวหรือการก่ออาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ทรัพย์สินต่าง ๆ มาใช้จ่ายเพื่อดำรงชีพตนเองและครอบครัวของตน ดังนั้นรัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐจึงต้องจัดเตรียมทั้งงบประมาณและกำลังคนให้เพียงพอต่อการป้องกันและขจัดปัญหาอาชญากรรมต่าง ๆ ที่จะเพิ่มขึ้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองยังเป็นปัญหาสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งผู้หลบหนีเข้าเมืองส่วนใหญ่จากประเทศเพื่อนบ้านที่มีแนวชายแดนติดกับประเทศไทยหลบหนีเข้ามามีสาเหตุมาจากปัจจัยผลักดันและปัจจัยดึงดูดทั้งในประเทศต้นทางและประเทศปลายทาง สาเหตุที่ถือเป็นปัจจัยผลักดัน คือ ปัญหาภายในของประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ ปัญหาทางการเมือง ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและปัญหาทางด้านสังคม ส่วนสาเหตุที่ถือเป็นปัจจัยดึงดูด คือ มูลเหตุจูงใจด้านประเทศไทย ได้แก่ สภาพภูมิประเทศชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน การเข้า-ออก ตามแนวชายแดนกระทำได้อย่างง่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐดูแลตามแนวชายแดนไม่ทั่วถึง ความมี

สัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้าน การขาดแคลนแรงงานของประเทศไทยและพื้นฐานของสังคมไทยที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (อภิชาติ ทรรศัยประเสริฐ, 2560)

1.3 ผลกระทบต่อการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่ระียบและปราศจากแผนควบคุม ปัจจุบันนี้กรุงเทพฯ ได้แผ่ขยายออกไปรอบด้านในทางพื้นที่ การแผ่ขยายนี้เป็นไปโดยปราศจากแผนควบคุมลักษณะของเมืองที่เกิดขึ้นจึงดูไม่เป็นระเบียบ เช่น ไม่มีการแบ่งแยกระหว่างเขตหรือ Zone ต่าง ๆ อย่างชัดเจน การใช้ที่ดินเป็นไปตามความพอใจของเจ้าของ ไม่มีแหล่งธุรกิจการค้าซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของเมือง หรือ Downtown เห็นได้ชัดเจน แต่อยู่กระจัดกระจายในย่านต่าง ๆ ทั่วไป แบบอย่างการตัดถนนเป็นไปโดยความบังเอิญไม่ได้มีการวางแผนตามหลักวิชาผังเมือง การขยายเขตเมืองออกไปโดยไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินอย่างเต็มที่ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558)

1.4 ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสังคม การขาดแคลนที่อยู่อาศัยและการขยายบริเวณที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งทรุดโทรม ราคาที่ดิน และอุปกรณ์การก่อสร้างที่สูงขึ้น ทำให้การสร้างบ้านเรือนไม่พอกับความต้องการ ในกรุงเทพฯ จะพบชุมชนทรุดโทรมอยู่ทั่วไป ทั้งในศูนย์กลางเมือง ใกล้เคียงกับศูนย์กลางและบริเวณชานเมือง ลักษณะชุมชนเหล่านี้เห็นได้ง่ายจากภายนอก เช่น บ้านเรือนปลูกสร้างอย่างง่าย ๆ และอยู่ติดกันอย่างหนาแน่นแออัดไปด้วยผู้คน พื้นที่ดินมักจะไม่มีกรรมทำให้บริเวณชุมชนเป็นแหล่งกักน้ำโสโครกจากบ้านเรือนและการคมนาคมภายในชุมชน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558) สภาพการดำเนินชีวิตในภูมิลำเนาเดิมค่อนข้างจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอจึงเป็นปัญหาหลักของแรงงานต่างด้าวเหล่านี้ สำหรับสภาพที่อยู่อาศัยนั้นมีการอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะหมดไปในเรื่องของการกินอาหารการกินของแรงงานต่างด้าวในภูมิลำเนาเดิมนั้นเป็นไปตามอัตภาพ (เปริกา ชูบรรจง, 2554)

1.5 ผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความเหลื่อมล้ำในสังคมเมือง โดยเฉพาะเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางรับความคิด คุณค่า (Values) และประเพณีต่าง ๆ จากตะวันตก อิทธิพลจากตะวันตกได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงสำคัญในสังคมไทยทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อม การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด คือ ความเจริญทางวัตถุได้เกิดขึ้นโดยเฉพาะในเมืองและคนส่วนหนึ่งได้รับประโยชน์เต็มที่ได้จากความเจริญนี้ ในขณะที่คนส่วนใหญ่ทั้งในเมืองและชนบทยังอยู่ในสภาพยากจนและระดับศีลธรรมของคนทั่วไปได้ลดลงอย่างน่าตกใจ การรับความคิด คุณค่า และแบบอย่างการใช้ชีวิตแบบตะวันตกมักจะเป็นไปอย่างผิวเผิน รับแต่เพียงเปลือกนอก หรือรับเข้าไว้แต่บางด้านซึ่งเห็นได้ง่าย คุณค่าของตะวันตกบางอย่างที่แพร่หลายเข้ามาในสังคมไทย เช่น วัตถุนิยม ความรุนแรง การถือตนเป็นใหญ่ (Individualism) อำนาจนิยม ทุนนิยม เงินตรานิยม ฯลฯ ได้ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะในสังคมกรุงเทพฯ คนมุ่งหน้าหาแต่ความสุขทางวัตถุ กลายเป็นทาสของวัตถุ คนหลงใหลความโอ้อ่า พุ่มเฟิวย มีการใช้จ่ายเงินอย่างสุรุ่ยสุร่ายเพื่อหาความสุขเฉพาะหน้าหรือเพื่ออวดแสดงฐานะของตน ความย่ำแย่ต่าง ๆ มีมากมาย ทำให้ความสามารถในการควบคุมบังคับใจตนเองของบุคคลต้องต่ำลง ตัดคิดถึงแต่ประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ ขาดความอดทนหรือความยับยั้งชั่งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ กฎหมาย ศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ แต่โบราณมาไม่มีความหมายสำหรับคนจำนวนมาก คนเหล่านี้พร้อมที่จะละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมทุกอย่าง หรือแม้แต่ใช้ความรุนแรงเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2558)

1.6 ผลกระทบในการแสวงประโยชน์ของคนในสังคม ในขณะที่แรงงานอพยพย้ายถิ่นจำนวนมากกำลังหลบหนีจากการกดขี่หรือปัญหาความยากจน แรงงานจำนวนมากอีกไม่น้อยที่ละทิ้งครอบครัวไว้เบื้องหลัง อยู่ในสภาพล้มละลายหรือกำลังต่อสู้ดิ้นรนกับสถานะการเงินที่เลวร้ายลงอย่างรวดเร็ว ราวกับว่า

เกิดการตายหรือการเจ็บป่วยเรื้อรังขึ้นในครอบครัว ขณะที่แรงงานจำนวนมากเหล่านี้มีสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ข้างหลังในประเทศที่เป็นถิ่นฐานบ้านเกิดและต้องพึ่งพาอาศัยเงินที่แรงงานเหล่านี้ส่งกลับไปเพื่อการดำรงชีวิตรอดภายใต้ความกดดันที่ต้องช่วยปลดเปลื้องภาระทางการเงินแรงงานจำนวนมากที่เข้ามาจึงเป็นแรงงานอายุน้อย มักจะเป็นผู้หญิงและอยู่ในภาวะที่เปราะบาง เสี่ยงต่อการถูกนำไปค้าและแสวงประโยชน์ โดยเฉพาะหลังการมาถึงถิ่นปลายทางในประเทศไทย การเอารัดเอาเปรียบนี้เกิดขึ้นได้โดยไม่มีข้อกำหนดทางอายุใด ๆ และจำนวนไม่น้อยที่ยังเป็นเด็ก ซึ่งบางคนเดินทางเข้ามาพร้อมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในครอบครัว ขณะที่บางคนเข้ามาเพียงลำพังหรือมาพร้อมกับเพื่อน ในความเป็นจริงแล้ว การวิจัยก่อนหน้านี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแรงงานวัยเยาว์เหล่านี้อยู่ในภาวะเสี่ยงมากที่สุดระหว่างลูกผีลูกคนในช่วงหางานทำ และขณะที่ชุดความคิดเก่ามักจะมองว่าเหยื่อของการค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ลงเอยที่การขายบริการทางเพศ ซึ่งกลายเป็นข้อสงสัยจนถึงปัจจุบันว่าจริง ๆ แล้วแรงงานเด็กจำนวนมาก หรือถ้าไม่มากกว่าก็คงพอ ๆ กัน ที่ถูกชักนำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ของการแสวงประโยชน์จากแรงงานในประเทศไทยและที่อื่น ๆ การวิจัยก่อนหน้านี้มักมุ่งสนใจปัจจัยที่เรียกว่า “สาเหตุรากเหง้า” ของการย้ายถิ่นและการค้ามนุษย์ แต่มักไม่เน้นถึงความต้องการแรงงานต่างด้าว และปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการแสวงประโยชน์ในถิ่นปลายทาง (เพียร์สัน, 2549)

1.7 ผลกระทบในการค้ามนุษย์ในสังคม การค้ามนุษย์ในประเทศไทยนั้นเกิดจากปัจจัยหลักทางด้านเศรษฐกิจ คือ ปัญหาความยากจนทำให้เกิดการแสวงประโยชน์จากผู้ที่ต้องการหางานทำเพื่อรายได้ที่ดีกว่า รวมทั้งปัจจัยทางสังคมที่มีเจตคติ ค่านิยมพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมที่เอารัดเอาเปรียบต่อเด็กและหญิง และปัจจัยอื่น ๆ เช่น การขาดโอกาสทางการศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพ การเข้าถึงบริการของรัฐ ช่องว่างของกฎหมาย และการบังคับใช้กฎหมาย ความต้องการในการใช้บริการทางเพศ แรงงานเด็กและหญิงมีราคาถูก นอกจากนี้ สภาพเลวร้ายในครอบครัวก็มีส่วนผลักดันให้หญิงและเด็กต้องแสวงหาโอกาสที่ดีกว่า โดยไม่ได้คำนึงถึงอันตรายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ทั้งนี้บุคคลที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มากที่สุด ได้แก่ คนยากจน แรงงานต่างด้าว ชนกลุ่มน้อยและบุคคลไร้สัญชาติ โดยแรงงานต่างด้าวถูกนายจ้างยึดเอกสารเดินทาง บัตรจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และใบอนุญาตทำงาน โดยเฉพาะแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนก็ยิ่งมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์มากขึ้น เนื่องจากการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิของตนเองภายใต้กฎหมายของประเทศไทยฐานะทางการเงิน ระดับการศึกษา อุปสรรคด้านภาษา และปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงและเด็กหญิงที่เป็นชนกลุ่มน้อยต้องเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อขบวนการค้ามนุษย์มากที่สุด คือ ปัญหาการไร้สัญชาติ โดยเด็กจากประเทศเพื่อนบ้านบางคนถูกบังคับให้ขายดอกไม้ตามสี่แยก ขอทาน ทำงานตามโรงงานอุตสาหกรรม หรือทำงานรับใช้ตามบ้าน (อริย โปธิใส, 2559)

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย

2.1 สร้างความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าวและการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่แรงงานต่างด้าว

2.2 ควรตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติมใน กบร. เช่น คณะอนุกรรมการเพื่อดูแล ด้านสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว คณะอนุกรรมการด้านสาธารณสุข และปรับปรุงวิธีการทำงานโดยให้มีการรายงานผลต่อคณะอนุกรรมการอำนวยการบริหารแรงงานต่างด้าวทั้งระบบ

2.3 ภาครัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ทั้งงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้งสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชน และองค์กรพัฒนาเอกชนอีกด้วย

2.4 กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณสุข กำหนดทางเลือกในการให้การประกันสุขภาพแก่แรงงานต่างด้าวที่หลากหลายมากขึ้น พร้อมทั้งอาศัยความร่วมมือกับสถานพยาบาล เอกชนและคลินิก (อาสาสมัคร) ในการเข้าร่วมโครงการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวมากขึ้น

2.5 ควรให้กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานข้ามชาติตามกฎหมายแรงงานอย่างครบถ้วน เพิ่มจำนวนผู้ตรวจแรงงาน และสอดส่อง สถานประกอบการที่มีการว่าจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นพิเศษ

2.6 ภาครัฐควรให้ความคุ้มครองแก่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน ควรติดตาม ดูแลว่าแรงงานต่างด้าว และควรมีบทลงโทษที่ชัดเจนกับนายหน้าที่มีการหลอกลวงแรงงานต่างด้าวพร้อมกับให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นายจ้างและแรงงานเพื่อป้องกันการโดนหลอกลวงจากนายหน้า

2.7 ภาครัฐควรอำนวยความสะดวกแก่แรงงานต่างด้าวจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาโดยกฎหมายให้สามารถขอใบอนุญาต ทำงานในประเทศได้สะดวกมากขึ้นเพื่อลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายในการนำเข้าแรงงาน

2.8 ควรสร้างระบบฐานข้อมูลที่ดีและชัดเจนสำหรับแรงงานต่างด้าวที่เข้ามา เร่งด่วนเพื่อใช้กำหนดเป้าหมายร่วมกันกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแรงงาน ในการดูแลเรื่องความมั่นคงด้านต่าง ๆ และคุณภาพชีวิตของแรงงาน

2.9 สนับสนุนส่งเสริมให้ตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียเติบโตและมีการเคลื่อนย้ายแรงงานโดยเสรีเพื่อให้มาตรฐานฝีมือแรงงานที่ใกล้เคียงกันมากขึ้น (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2554)

2.10 ควรปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองต่อแรงงานต่างด้าวใหม่ ปรับระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การดำเนินการต่อแรงงานต่างด้าวมีความเป็นเอกภาพและอยู่ภายใต้มาตรฐานสากลที่ยอมรับได้ ซึ่งจะแตกต่างกับสภาพปัจจุบันที่เป็นปัญหาเรื้อรังและไม่สามารถหาทางออกได้

2.11 เปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมี การยอมรับถึงการดำรงอยู่ รวมถึงการทำให้แรงงานต่างด้าว มีสถานะทางกฎหมายที่ชัดเจน กำหนดขอบเขตและหลักเกณฑ์ที่แน่ชัดต่อแรงงานต่างชาติทั้งที่มีทักษะและไม่มีทักษะ ก็จะช่วยลดการเข้ามาอย่างผิดกฎหมายของแรงงานต่างด้าวได้

2.12 จัดระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เป็นระบบ ที่สามารถทำให้การสืบค้นและระบุตัวตนของแรงงานต่างด้าว และจำแนกรุ่นของแรงงานต่างด้าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้อพยพบางกลุ่มต้องการเพียงรายได้ที่ดีขึ้นและยังมีความรักในประเทศตนเอง การไหลเข้ามาของแรงงานกลุ่มนี้เป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว ซึ่งหากสังคมไทยเชื่อเช่นนี้ ความรู้สึกหวาดระแวงต่อแรงงานต่างด้าวที่จะเกิดขึ้นของสังคมไทยน่าจะลดลงได้

2.13 มียุทธศาสตร์ทั้งระบบในการป้องกัน ช่วยเหลือ คุ้มครอง และร่วมกับต่างประเทศ เพื่อป้องกันมิให้มีแรงงานต่างด้าว เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ (ศศิเพ็ญ พวงสายใจ, 2554; เสกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ และ น้ำทิพย์ เสมอเชื้อ, 2553)

2.14 ควรบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ และแรงงานต่างด้าวเอง โดยรัฐบาลจะต้องมีแนวทางบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมกำหนดนโยบาย หรือมีส่วนร่วมในการแสดงความ โดยเฉพาะการปรับปรุงกฎหมายแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพไม่เป็นภาระแก่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการมากจนเกินไป (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564)

2.15 ภาครัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง พร้อมกันนี้ต้องทำงานแบบเชิงรุกเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้ความรู้กับประชาชนตามแนวชายแดนเรื่องกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว กฎหมายการข้ามพรมแดน และภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอแก่การแก้ปัญหาต่างแรงงานต่างด้าว (พิทักษ์พงศ์ กางการ, 2560)

2.16 การกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและสร้างความร่วมมือทางสังคมและวัฒนธรรมในภูมิภาคให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันรวมถึงส่งเสริมให้เกิดสันติภาพและความมีเสถียรภาพทั้งด้านกฎหมาย กฎระเบียบ กระบวนการยุติธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งประเด็นด้านแรงงานไร้ฝีมือข้ามชาติมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการบรรลุเป้าหมายการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคของอาเซียน (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาองค์กรมหาชน, 2559)

2.17 สถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน และครัวเรือน ต้องเตรียมการสำหรับแรงงานที่จะเข้ามาช่วยเหลือผู้สูงอายุในระยะยาว (ศิริไล ชยางกูร, 2555)

ผลการศึกษาระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า มีผลกระทบ ดังนี้ 1) ผลกระทบต่อสังคมไทย คือ ปัญหาการให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดในไทย โดยมีพ่อแม่เป็นคนต่างด้าวอาจเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระด้านงบประมาณของประเทศในอนาคต และปัญหาด้านอาชญากรรมอาจเพิ่มมากขึ้น 2) ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสังคม คือ การเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยร่วมกันของแรงงานต่างด้าวหลายชาติในประเทศไทยเป็นเวลานานอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่แตกต่างกัน ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ 3) ผลกระทบต่อการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่มีระเบียบและปราศจากแผนควบคุม คือ ไม่มีแหล่งธุรกิจการค้าซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของเมือง การขยายเขตเมืองออกไปโดยไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินอย่างเต็มที่ 4) ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสังคม คือ การขาดแคลนที่อยู่อาศัยและการขยายบริเวณที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งทรุดโทรม ราคาที่ดิน และอุปกรณ์การก่อสร้างที่สูงขึ้น ภาพการดำเนินชีวิตในภูมิลำเนาเดิมค่อนข้างจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอ 5) ผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความเหลื่อมล้ำในสังคม คือ การควบคุมบังคับใจตนเองของบุคคลต้องต่ำลง ขาดความอดทนหรือความยับยั้งชั่งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ กฎหมาย ศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ 6) ผลกระทบในการแสวงประโยชน์ของคนในสังคม คือ มีการค้ำมนุษย์โดยการถูกชักนำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ของการแสวงประโยชน์จากแรงงานในประเทศไทย และ 7) ผลกระทบในการค้ำมนุษย์ในสังคม โดยแรงงานต่างด้าวถูกนายจ้างยึดเอกสารเดินทาง คือ บัตรจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวและใบอนุญาตทำงาน โดยเฉพาะแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนก็มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อค้ำมนุษย์

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า ควรสร้างความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าว ควรตั้งคณะอนุกรรมการเพิ่มเติมใน กบร. ด้านสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว ภาครัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณสุข กำหนดทางเลือกในการให้การประกันสุขภาพแก่แรงงานต่างด้าวที่ควรให้ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายแรงงานอย่างครบถ้วน ภาครัฐควรให้ความคุ้มครองแก่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน ภาครัฐควรอำนวยความสะดวกและควรสร้างระบบฐานข้อมูลที่ดีและชัดเจนสำหรับแรงงานต่างด้าว สนับสนุนส่งเสริม

ให้ตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียเติบโต เปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าว เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมี จัดระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เป็นระบบ มียุทธศาสตร์ทั้งระบบในการป้องกันช่วยเหลือ คู่สมัครงาน ควรจะต้องบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดนโยบาย การกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน และครัวเรือน ต้องเตรียมการสำหรับแรงงานที่จะเข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

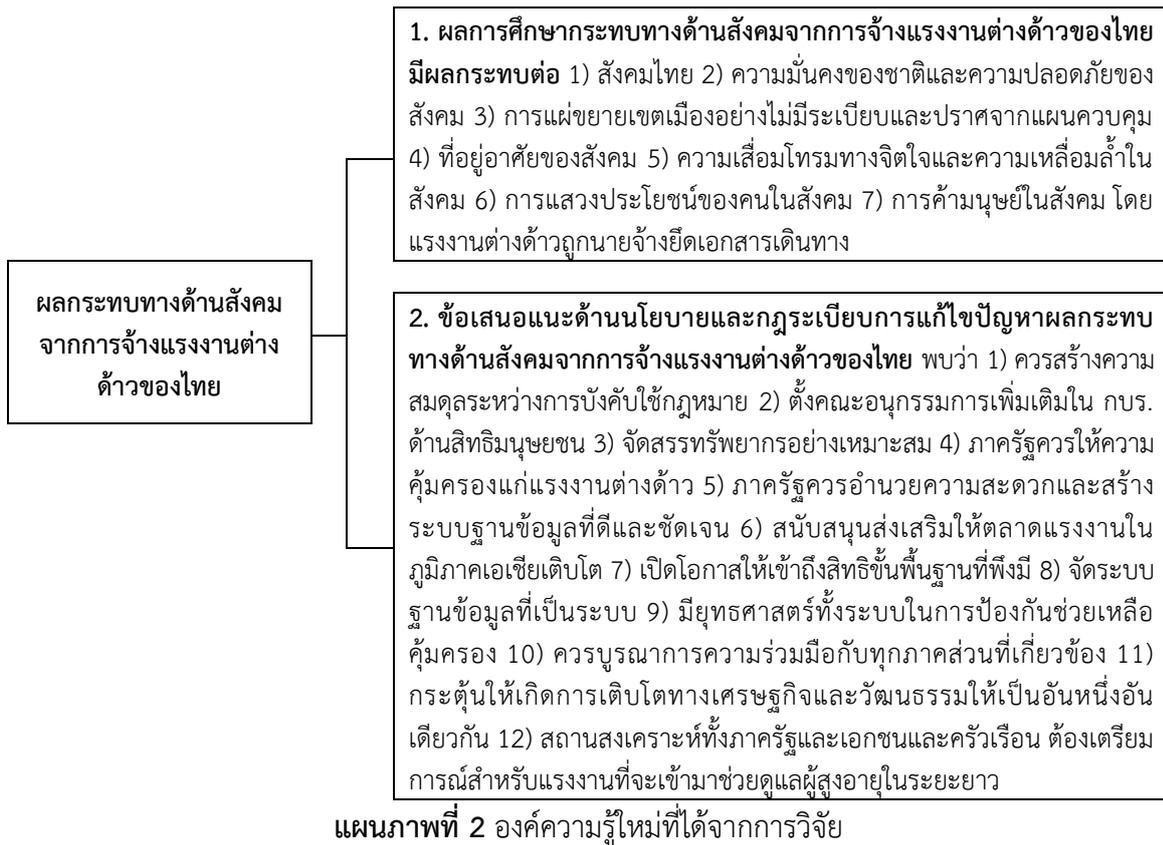
1. ผลการศึกษากระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า มีผลกระทบ ดังนี้ 1) ผลกระทบต่อสังคมไทย คือ ปัญหาการให้สัญชาติไทยแก่บุตรที่เกิดในไทยโดยมีพ่อแม่เป็นคนต่างด้าวอาจเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระด้านงบประมาณของประเทศในอนาคต และปัญหาด้านอาชญากรรมอาจเพิ่มมากขึ้น 2) ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความปลอดภัยของสังคม คือ การเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยร่วมกันของแรงงานต่างด้าวหลายชาติในประเทศไทยเป็นเวลานานอาจก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติ ภาษา วัฒนธรรม และความเชื่อที่แตกต่างกัน ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ 3) ผลกระทบต่อการแผ่ขยายเขตเมืองอย่างไม่มีระเบียบและปราศจากแผนควบคุม คือ ไม่มีแหล่งธุรกิจการค้าซึ่งถือว่าเป็นศูนย์กลางของเมือง การขยายเขตเมืองออกไปโดยไม่คำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินอย่างเต็มที่ 4) ผลกระทบต่อที่อยู่อาศัยของสังคม คือ การขาดแคลนที่อยู่อาศัยและการขยายบริเวณที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งทรูโทรม ราคาที่ดิน และอุปกรณ์การก่อสร้างที่สูงขึ้น ภาพการดำเนินชีวิตในภูมิภาคเดิมค่อนข้างจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างต่ำ ปัญหารายได้ไม่เพียงพอ 5) ผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความเหลื่อมล้ำในสังคม คือ การควบคุมบังคับใจตนเองของบุคคลต้องต่ำลง ขาดความอดทนหรือความยับยั้งชั่งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ กฎหมาย ศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของชาติ 6) ผลกระทบในการแสวงประโยชน์ของคนในสังคม คือ มีการค้ามนุษย์โดยการถูกชักนำให้ตกอยู่ในสถานการณ์ของการแสวงประโยชน์จากแรงงานในประเทศไทย และ 7) ผลกระทบในการค้ามนุษย์ในสังคม โดยแรงงานต่างด้าวถูกนายจ้างยึดเอกสารเดินทาง คือ บัตรจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวและใบอนุญาตทำงาน โดยเฉพาะแรงงานที่ไม่ได้จดทะเบียนก็ยังคงมีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่อค้ามนุษย์ ซึ่ง สนิท สัตโยภาส (2559) ได้ศึกษาแรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม พบว่า แรงงานต่างด้าวมีความมั่นคงน้อยในมิติด้านที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มีความมั่นคงปานกลาง และเสาวณีย์ แก้วจุลภาณูจน์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาการจัดการกับการเข้าประเทศและการจ้างงานที่ผิดกฎหมายในประชาคมอาเซียน พบว่า แรงงานไร้ทักษะ และแม้ว่าจะมีความพยายามอย่างยิ่งยวดในการแก้ปัญหาดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นโดยการออกมาตรการและแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ แต่ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า สาเหตุหลักที่ทำให้กระบวนการบริหารและจัดการแรงงานต่างด้าวของทั้งสองประเทศยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดความต่อเนื่องของการประกาศใช้นโยบายและขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมถึงการขาดแผนงานในระยะยาวเพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ และผลการศึกษาพบว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายทำให้อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นและ ทำให้การขยายตัวทางเศรษฐกิจลดลง นอกจากนี้ปัจจัยทุนและเทคโนโลยียังส่งผลทางบวกต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่ปัจจัยแรงงานกลับส่งผลในทางตรงกันข้าม สะท้อนถึงความไม่มีประสิทธิภาพของแรงงานไทยในปัจจุบัน ดังนั้นภาครัฐจึงควรสนับสนุนการพัฒนาด้านแรงงานให้สอดคล้องกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความสามารถของแรงงานไทย จากแรงงานไร้ฝีมือให้

อยู่ในระดับกึ่งฝีมือ รวมทั้งผลักดันให้มีการจ้างแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมายและนำเข้าสู่ระบบสวัสดิการสังคมอย่างถูกต้อง (มณฑกา สบล้ำเลิศ, 2560)

2. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะด้านนโยบายและกฎระเบียบการแก้ไขปัญหาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย พบว่า ควรสร้างความสมดุลระหว่างการบังคับใช้กฎหมายแก่แรงงานต่างด้าว ควรตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมใน กบร. ด้านสิทธิมนุษยชนของแรงงานต่างด้าว ภาครัฐต้องจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมกับภาครัฐอื่นที่เกี่ยวข้องพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณสุข กำหนดทางเลือกในการให้การประกันสุขภาพแก่แรงงานต่างด้าวที่ควรให้ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานมีบทบาทในการคุ้มครองแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายแรงงานอย่างครบถ้วน ภาครัฐควรให้ความคุ้มครองแก่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงาน ภาครัฐควรอำนวยความสะดวกและควรสร้างระบบฐานข้อมูลที่ดีและชัดเจนสำหรับแรงงานต่างด้าว สนับสนุนส่งเสริมให้ตลาดแรงงานในภูมิภาคเอเชียเติบโต เปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าว เข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่พึงมี จัดระบบฐานข้อมูลแรงงานต่างด้าวที่เป็นระบบ มียุทธศาสตร์ทั้งระบบในการป้องกันช่วยเหลือ คุ้มครองจะต้องบูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมกำหนดนโยบาย การกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสถานสงเคราะห์ทั้งภาครัฐและเอกชน และครัวเรือน ต้องเตรียมการสำหรับแรงงานที่จะเข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ซึ่ง ชัยมา พูลสวัสดิ์ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจ้างแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการเกษตรกรรม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว คือ ปัจจัยทางด้านการขาดแคลนแรงงาน ปัจจัยทางด้านค่าแรงงาน ปัจจัยทางด้านลักษณะงานเกษตรกรรม ปัจจัยทางด้านภาระงานของเจ้าหน้าที่รัฐบาลอุปนิสัยแรงงานต่างด้าวและนโยบายกฎหมายระเบียบปฏิบัติในการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ระยะเวลาการดำเนินการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าว และ อภิรักษ์ แก้วสวย (2559) กล่าวว่า อาชีพที่แรงงานต่างด้าวทำมีทุกอาชีพตามที่กฎหมายกำหนด อย่างไรก็ตามแรงงานต่างด้าวมีเป้าหมายและแรงจูงใจมาทำงานที่จังหวัดหนองคาย เพื่อหาเงินไปใช้จ่ายในครอบครัว แรงงานที่มีวิธีการเดินทางเข้ามาทำงานต่างกัน วิธีการดำเนินชีวิตก็ไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติม แต่ด้วยแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานแบบผิดกฎหมายไม่กล้าแสดงตนเพราะกลัวโดนจับส่งกลับประเทศ จึงต้องจำทนอยู่แบบหลบ ๆ ซ่อน ๆ ไม่สามารถเข้าถึงบริการและการคุ้มครองสิทธิบางอย่างที่พึงมีพึงได้ แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร เพื่อดูแลความปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อย ควรมีการศึกษาวิจัยสภาพอนาคตของการบริหารจัดการคนต่างด้าวของประเทศไทยทั้งระบบ ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวโดยใช้วิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศร่วมกันในการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางด้านสังคมจากการจ้างแรงงานต่างด้าวของไทย ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การรับแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานอาจมีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการและกฎหมายที่เคร่งครัดในการแก้ไขปัญหา

1.2 ควรมีการจัดสถานที่อยู่ของแรงงานต่างด้าวให้เป็นสัดส่วนเพื่อการดูแลและควบคุม ติดตามได้ง่าย

1.3 ควรมีเปิดโอกาสให้ประชาชนคนไทยร่วมร่างหรือกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิถีชีวิตการอยู่ร่วมกันระหว่างคนไทยและแรงงานต่างด้าวที่เข้าทำงานในประเทศไทย

2.2 ควรศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตในสังคมของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

2.3 ควรศึกษาผลกระทบจากแรงงานต่างด้าวด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศไทย

2.4 ควรศึกษาผลกระทบด้านเชื้อชาติ ศาสนา ประเพณี ภาษาของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

แหล่งอ้างอิง

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว*. กระทรวง.

ชัสมา พูลสวัสดิ์. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจจ้างแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการเกษตรกรรมในพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนาจังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญรัตน์ รัฐบริรักษ์. (2553). *สถานะและปัญหาทางสังคมเศรษฐกิจของผู้อพยพข้ามชาติในประเทศไทย: มองผ่านทนายทหรุ่นที่ 2 ของผู้อพยพชาวพม่า*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

- เปวิกา ชูบรรจง. (2554). การศึกษาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในเขตอำเภอเมือง สมุทรสาคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิทักษ์พงศ์ กางการ. (2560). ผลกระทบของการค้าแรงงานต่างด้าวต่อความมั่นคงของชาติในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง: กรณีศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(3), 55-62.
- เพียรสัน, อี. (2549). การจ้างแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย : งานหนัก จ่ายน้อย และไม่ได้รับการคุ้มครอง เล่ม 1. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---asia/---ro-bangkok/documents/publication/wcms_160751.pdf
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2558). ผลกระทบจากแรงงานข้ามชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จะเป็นอย่างไร เมื่อไทยเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ในปี 2558. มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. (2561). ผลกระทบด้านลบของแรงงานต่างด้าวที่มีต่อ สังคม สาธารณสุข และความมั่นคง. มหาวิทยาลัย.
- มันทกา ลบล้าเลิศ. (2560). ผลกระทบของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายต่ออัตราการว่างงานและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และสิริวิชญ์ รัตนประทีปทอง. (2563). ผลกระทบของ Covid-19 ที่มีผลต่อการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). <https://tdri.or.th/2020/08/covid-19-impact-on-migrant-workers>
- ศศิเพ็ญ พวงสายใจ. (2554). ผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยจากการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณของภาครัฐ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริไล ชยางกูร. (2555). แรงงานข้ามชาติกับความต้องการดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เศกสิน ศรีวิฒนานุกุลกิจ และน้ำทิพย์ เสมอเชื้อ. (2553). โครงการการค้ำมนุษย์ในกลุ่มทายาทรุ่นที่ 2 ของผู้ย้ายถิ่น 3 จากประเทศพม่า: รายงานฉบับสมบูรณ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนาองค์กรมหาชน. (2559). แรงงานข้ามชาติ. สถาบัน.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). ผลกระทบจากการจ้างแรงงานข้ามชาติของไทยภายใต้ยุคพิสูจน์สัญชาติ. สถาบัน.
- สนิท สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 193-207.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2566). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือที่วราขอาราจักร. สำนัก.
- เสาวณีย์ แก้วจุลกาญจน์ และคณะ. (2557). การจัดการกับการเข้าประเทศและการจ้างงานที่ผิดกฎหมายในประชาคมอาเซียน: กรณีศึกษาประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย. มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิชาติ ทรัพย์ประเสริฐ. (2560). ปัญหาหลบหนีเข้าเมืองกับภัยคุกคามความมั่นคง ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด. วิทยาลัยกองทัพบก.
- อภิรักษ์ แก้วสวย. (2559). วิถีชีวิตต่างด้าวในแดนไทย: แนวทางการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในพื้นที่จังหวัดหนองคาย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อริยะ โปธิโส. (2559). มาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์. สำนักงานกฎหมาย.
- Bailey, K. D. (1994). *Methods of social research*. The Free Press.

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

Curriculum Administration of Educational Institution of Schools in Ban Thi District
under Lamphun Primary Educational Service Area Office 1

ทรายทอง ใฝ่ขันติ¹

Saitong Faikunti

สิทธิชัย มูลเขียน²

Sittichai Mulkhien

Corresponding Author E-mail: jeabzyzy004@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 2) หาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 โรงเรียน รวม 51 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหา ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 2) ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลของแต่ละรายวิชา 3) ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4) ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 5) ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูได้เข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และควรปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักสูตรสถานศึกษา, การศึกษาประถมศึกษา

¹ คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

² สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Affiliated with private higher education institutions

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the administration of educational institution curricula 2) to propose guidelines for the development of educational institution curriculum administration in schools in Ban Thi District, under The Lamphun Primary Educational Service Area Office 1. The population used in this research consisted of school administrators, teachers, and educational personnel from six schools in Ban Thi District, totaling 51 people in the academic year 2021. The research instruments used were questionnaires and interview forms. The data were statistically analyzed using mean (\bar{x}), standard deviation (SD), and descriptive data analysis.

The results of this research found that:

1. The administration of educational institutions' curriculum was rated at the highest level overall. When considering each aspect individually, the highest average score was obtained for the aspect of curriculum arrangement in educational institutions, followed by the aspect of promotion and support for educational institution curricula, the aspect of quality supervision of educational institution curricula, the aspect of curriculum implementation in educational institutions, and finally, the aspect of improvement of educational institution curricula.

2. Guidelines for the development of educational institution curriculum administration in schools in Ban Thi District, under The Lamphun Primary Educational Service Area Office 1, were as follows: 1) The arrangement of educational institution curricula should be integrated into the 2021 COVID-19 context 2) The implementation of educational institution curricula should involve a change in teaching-learning styles and the adoption of appropriate measures and evaluation models for each course 3) The promotion and support of educational institution curricula should focus on the development of teachers and personnel to enhance their knowledge and understanding in the preparation and implementation of educational institution curricula 4) Quality supervision of educational institution curricula should involve the establishment of a committee to supervise, monitor, and evaluate the use of educational materials 5) The improvement of educational institution curricula should include encouraging teachers to participate in training on curriculum development and aligning the curricula with the context of the schools.

Keywords: Administration, Educational institution curriculum, Primary school

บทนำ

การบริหารหลักสูตรมีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษา เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดเป้าหมาย และกรอบทิศทางเพื่อจะทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และด้วยเหตุที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เกิดนวัตกรรมและวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ หลักสูตรจึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้สามารถพัฒนาคนในชาติให้ดำรงชีวิตและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกยุคปัจจุบัน นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการได้มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการติดตามประเมินผล และวิจัยการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหา จุดดี จุดด้อย รวมทั้งข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำผลที่พบจากการวิจัยและการติดตามการใช้หลักสูตรมาพิจารณาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น

และเพื่อช่วยให้การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาอีกก้าวหนึ่งของการปฏิรูปการศึกษา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2553, น. 2)

การบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษามีภารกิจในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และดำเนินการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสร้างความมั่นใจต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และเกิดสมรรถนะสำคัญตลอดจนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องมีการเตรียมวางแผนเพื่อใช้หลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรและเตรียมความพร้อมในการใช้หลักสูตร งบประมาณ อาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ บุคลากร และผู้เรียน รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติอย่างเหมาะสม การวางแผนในการบริหารหลักสูตร การติดตามดูแลคุณภาพการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและครบวงจร นำผลจากการติดตาม กำกับดูแลคุณภาพนั้นมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลจากการศึกษาและสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาได้พบปัญหา ในการดำเนินการต่าง ๆ เช่น ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถ การไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางของหลักสูตร การอบรมครูขาดการประสานงาน ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญ และการขาดแคลนงบประมาณหรือทรัพยากรที่ต้องการ

สำหรับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ทางสำนักงานเขตพื้นที่ได้ดำเนินการจัดอบรมให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครู เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน บริบทของสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน จากผลการนิเทศและการติดตามการบริหารและการจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 พบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร โดยปัญหาส่วนใหญ่อยู่ที่การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นไปตามกระบวนการ และขั้นตอนวิธีการทำหลักสูตร คือ การจัดทำหลักสูตรองค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การนิเทศ ติดตาม การใช้หลักสูตรสถานศึกษาไม่มีความต่อเนื่อง ตลอดจนสถานศึกษาไม่มีการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนให้ทันตามยุคสมัย ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุน และการกำกับดูแลคุณภาพ ทั้งนี้อาจเกิดจากการบริหารงานด้านหลักสูตรสถานศึกษาที่ไม่ชัดเจน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจในการบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา จึงศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 51 คน ใน 6 โรงเรียน โดยแบ่งเป็น 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 45 คน ในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 2) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 แบ่งออกเป็น ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้

5	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

การหาคุณภาพของแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ โดยการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ กับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาและรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อดำเนินการ

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

3) นำแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of item-objective congruence (IOC) โดยพิจารณาข้อที่มีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 เป็นต้นไป ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

5) นำแบบสอบถาม ที่จัดทำสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีใช้ประชากร จำนวน 30 ชุด ประกอบด้วย ผู้บริหาร และคณะครูโรงเรียนอนุบาลเมืองลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 จำนวน 30 คน

6) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้ว มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.80 เป็นต้นไป ของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธี Cronbach's alpha coefficient ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.853

7) จัดทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเตรียมส่งไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การวิจัยนี้จะประมวลผลด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 การวิจัยนี้จะประมวลผลด้วยค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการดำเนินงานในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การแปลผลค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 แปลว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 แปลว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 แปลว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 แปลว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 แปลว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2 แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ การวิจัยนี้จะประมวลผลด้วย ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยเสนอในรูปแบบการอธิบายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.64 รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.61 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.59 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56 และด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.56 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ วัสดุทัศน์ของสถานศึกษาสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด การเขียนคำอธิบายรายวิชาสอดคล้องกับผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มสาระ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ติดตามผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ จัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัสดุทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด นำผลการประเมินผลการเรียนรู้ ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ นำสื่อเทคโนโลยี การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาใช้ในการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ เปิดโอกาสให้ครูวางแผนการจัดการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูและบุคลากรอยู่ในระดับมากที่สุด จัดทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ จัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอสำหรับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศและติดตามการใช้หลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ จัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการ อยู่ในระดับมากที่สุด กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ แนะนำการใช้หลักสูตรหลังจากการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผล อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา

หลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ วิจัยพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรท้องถิ่น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ การจัดทำหลักสูตรควรบูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ควรกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกันกับหลักสูตรแกนกลาง และควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสูงสุด

2.2 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการวัดผลประเมินผลของแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ควรนำสื่อเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มากยิ่งขึ้น

2.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ควรส่งเสริม สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อ ICT ให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีชั่วโมง PLC เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอน

2.4 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดระบบประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

2.5 ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะครูได้เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า โรงเรียนมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นระบบเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน และ

สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับดูแลคุณภาพการดำเนินงานตามหลักสูตรให้สามารถจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้หลักสูตรร่วมกับกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการหลักสูตร ในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ และทุกโรงเรียนมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ ธัญญ์ แสงแปง (2558) เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามคู่มือหลักสูตรอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 พบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามคู่มือหลักสูตรอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยการวิจัยและพัฒนา ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับการวิจัยของ นวพรรณ อินตะวงศ์ (2555) เรื่อง การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ สรุปผลการศึกษาดังนี้ การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปึงเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานศึกษาได้ดำเนินการในทุกขั้นตอน ทุกกิจกรรมของการบริหารจัดการหลักสูตร แต่ยังคงขาดความต่อเนื่องและเป็นระบบ สอดคล้องกับการวิจัยของ เหมือนฝัน วงเดชะ (2562) เรื่อง การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี พบว่า 1) การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร ด้านการดำเนินการบริหารหลักสูตร ด้านการปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร และด้านการสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล แตกต่างกัน

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรบูรณาการหลักสูตรให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของ ชีระเดช เรือนแก้ว (2560) เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม ยึดแนวทางการบริหารจัดการ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย ขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การดำเนินการ ระดับชั้นเรียน 3) การส่งเสริมสนับสนุนระดับสถานศึกษา 4) การกำกับ ดูแลคุณภาพระดับสถานศึกษา

2.2 ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน และการรูปแบบการวัดผลประเมินผลของแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) และควรนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุภาดา เหมปาละธำรง (2559) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3 พบว่า 1) ปัญหาการบริหารจัดการ

หลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 1-3 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาสูงสุดด้านการกำกับคุณภาพ รองลงมา คือ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการส่งเสริม สนับสนุน ตามลำดับ

2.3 ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำ และนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และ สื่อ ICT ให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน และควรส่งเสริมให้ครูมีชั่วโมง PLC เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับการวิจัยของ รวีวรรณ ต๊ะถิน และคณะ (2558) เรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องการใช้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาดาก เขต 2 พบว่า คุณภาพของแนวทางพัฒนาการบริหาร จัดการหลักสูตรทั้งด้านความ ถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา และควรจัดระบบประกันคุณภาพภายในให้มี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของ สุภาพร พัทธกระโทก (2556) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการ แก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า 1) มีปัญหาการบริหารงานหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายภาระงานพบว่า ทุกภาระงานอยู่ในระดับน้อย 2) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารหลักสูตร สถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 จำแนก ตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.5 ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาให้เหมาะสมกับนักเรียน ควรส่งเสริม สนับสนุน ให้คณะครูได้เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการ พัฒนาหลักสูตร ควรนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และควร ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สอดคล้องกับการวิจัยของ พัชรภรณ์ พานทอง (2560) เรื่อง ปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สามารถสรุปผลได้ดังนี้ 1) ด้านการเตรียมความพร้อมของ สถานศึกษา ควรพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร 2) ด้านการจัดทำ หลักสูตรสถานศึกษา ควรมีการกำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น สัดส่วนเวลาเรียน วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของการจัดการศึกษา 3) ด้านการนิเทศกำกับติดตาม ประเมินผล ควรมีการ ออกแบบหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการศึกษาให้เหมาะสมกับหลักสูตร สถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ผลการสังเคราะห์ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1 โดยศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ การจัดทำหลักสูตร ควรบูรณาการให้เข้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของ

โรค COVID-19 ควรกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกันกับหลักสูตรแกนกลาง และควรส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสูงสุด

2. ด้านการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการวัดผลประเมินผลของแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ควรนำสื่อเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับสถานการณ์ และมีการใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนมากยิ่งขึ้น

3. ด้านการส่งเสริมสนับสนุนหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร และนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ควรส่งเสริม สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อ ICT ให้พร้อมสำหรับการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีชั่วโมง PLC เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอน

4. ด้านการกำกับดูแลคุณภาพหลักสูตรสถานศึกษา ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล การใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ควรจัดระบบประกันคุณภาพภายในให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีการจัดทำระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

5. ด้านการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) คือ ควรปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียน ส่งเสริม สนับสนุนให้คณะครูได้เข้าร่วมการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ควรนำสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การดำเนินการใช้หลักสูตร การส่งเสริมสนับสนุน การกำกับดูแลคุณภาพ การปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตร นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินการใช้หลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตรและพัฒนาหลักสูตรเป็นประจำทุกปีการศึกษา โดยความร่วมมือของคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเรื่อง การบริหารห้องเรียนคุณภาพสู่คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในอำเภอบ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

2.2 ควรวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอ บ้านธิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1

แหล่งอ้างอิง

- ธนัญญ์ แสนแปง. (2558). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาตามคู่มือหลักสูตรอาเซียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระเดช เรือนแก้ว. (2560). แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 13(1), 130-140.
- นวพรรณ อินตะวงศ์. (2555). การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลวัดศรีปิงเมือง จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คลังสารสนเทศดิจิทัลมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:117739>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่. สุวีริยาสาส์น.
- พัชรภรณ์ พานทอง. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของครูโรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. *คณะศึกษาศาสตร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]*. BUUIR คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา. <https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6866/1/Fulltext.pdf>
- รวีวรรณ ต๊ะถื่น, สุภาพร พงศ์ภิญโญโอบาส, และปรีชา อ่วมปัญญา. (2558). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถานศึกษาของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ นำร่องการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. *ลัทธิของ: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 21(3), 230-240.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุภชาดา เหมปาละธำรง. (2559). แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1-3. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 6(1), 337-348.
- สุภาพร พักกระโทก. (2556). ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- เหมือนฝัน วงเดช. (2562). การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดลพบุรี. *วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 3(1), 133-148.

การพัฒนาการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 Develop Management of the Buddhism Propagation in Sangha Government Region 11

พระมหาสุริยา อภิวฑฒโน (มะสันเทียะ)¹

Phramahasuriya Aphiwatthano (Masunthia)

สุรินทร นียมามงกูร¹

Surin Niyamangoon

บุญทัน ดอกไธสง¹

Boontun Dokthaisong

Corresponding Author E-mail: pm_suriya2511@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 มีระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 396 รูป ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 10 รูปหรือคน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ประกอบด้วย ด้านการเข้าถึงประชาชน ได้แก่ การมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชน ส่งพระธรรมทูตเข้ามีส่วนร่วมต่อด้านยาเสพติด ให้การช่วยเหลือ เสียสละ และจัดกิจกรรมการเผยแผ่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ให้การอุปถัมภ์ พระศาสนา ร่วมตัดสินใจ พัฒนาวัด มีส่วนร่วมในกิจกรรมการบริหารจัดการสนับสนุนทางพระพุทธศาสนา ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน รู้จักรับผิดชอบ แก้ไขปัญหา รักษาศีลปฏิบัติธรรม ประกอบสัมมาชีพ มีวัดเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ของชุมชน และด้านการมีความสุขของประชาชนประชาชนให้ทานรักษาศีล สวดมนต์เจริญภาวนา ละเว้นอกุศลกรรมบถ ปฏิบัติตามธรรมและอยู่อย่างพอเพียง

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การบริหารจัดการ, การเผยแผ่พระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of this research were to study and develop the effectiveness of Buddhism propagation management in the 11th Sangha Administrative Region. The researcher used mixed research methods, including quantitative research, to study a sample of 396 monks who were based in the 11th Sangha Administrative Region. The tools used in the study included a questionnaire. The statistical analyses employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression. Additionally, qualitative research methods were employed, including structured in-depth interviews with 17 key informants from the Sangha 11, and focus group discussions with 10 experts, using descriptive content analysis techniques.

The results of this research found that: the development of the effectiveness of Buddhism propagation management in the 11th Sangha Administrative Region encompassed several aspects. These included accessibilities to the people, which involved participation in community development,

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

sending missionaries to combat drug abuse, providing assistance, making sacrifices, and organizing missionary activities. Public participation entailed patronage of religion, involvement in decision-making processes, temple development, and participation in activities aimed at managing and supporting Buddhism. People's knowledge development involved acquiring skills in taking responsibility, problem-solving, maintaining precepts, and practicing Dharma. Livelihood centered around the temple as the focal point of activities, community learning resources, and the well-being of the people. It was observed that the people adhered to precepts, engaged in prayer, disregarded unwholesome actions, followed Dharma and lived contentedly.

Keywords: Effectiveness, Management, Buddhism propagation

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคแรก ๆ พระพุทธเจ้าทรงเปลี่ยนแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา พราหมณ์ และลัทธิอื่น ๆ ซึ่งเป็นความเชื่อเดิม ๆ เป็นเรื่องที่ยาก พระพุทธองค์ทรงสอนให้ปล่อยวาง ปล่อยให้มัน ถูมันว่าตัว ว่าตน เพราะความยึดมั่น ถูมัน ก่อให้เกิดความทุกข์ สอนให้มนุษย์ไม่ให้ประมาทในชีวิต รู้จักให้ทาน รักษาศีล เจริญภาวนา มีจิตเมตตา ให้เชื่อเหตุผล และทรงส่งพระอริยสาวก จำนวน 60 รูป ไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในแคว้นต่าง ๆ ด้วยพุทธดำรัสว่า (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 4 น. 32) “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราพ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์และทั้งที่เป็นมนุษย์ แม้พวกเธอก็พ้นแล้วจากบ่วงทั้งปวงทั้งที่เป็นของทิพย์ ทั้งที่เป็นมนุษย์ พวกเธอจงเที่ยวจาริก เพื่อประโยชน์แก่มหาชนทั้งหลาย คือ มุ่งปรารถนาจะสร้างประโยชน์อันสูงสุดแก่มหาชนทั้งหลาย โดยไม่แบ่งชั้นวรรณะ ไม่ว่าจะเป็นวรรณะกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ หรือศูทร แม้กระทั่งจัญทาล เพื่อเกื้อกูลแก่มหาชนทั้งหลาย คือ มีจุดมุ่งหมายในการนำธรรมที่ได้ตรัสรู้แล้ว กระจายให้กว้างขวางเพื่อเกื้อกูลแก่มหาชนทั้งหลาย เพื่อความสุข แก่มนุษย์และเทวดาทั้งหลาย พระองค์มิได้มีจุดมุ่งหมายเพียงจะชี้ทางแห่งความสุขให้เพียงแก่กลุ่มของมนุษย์เท่านั้นไม่ รวมไปถึงกลุ่มของทวยเทพเทวา ให้ได้รับประโยชน์สูงสุด และเพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก คือ แม้พระพุทธองค์เอง หรือพระภิกษุสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้เผยแผ่ธรรม ได้จาริกไปถึงที่แห่งใดก็ตาม ต่างพึงกระทำไว้ในใจ ที่จะนำธรรมะที่ได้ศึกษาดีแล้วนั้น ไปอนุเคราะห์แก่ชาวโลกทั้งหลาย พวกเธออยู่ได้ไปรวมทางเดียวกันสองรูป จงแสดงธรรมงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์พร้อมทั้งอรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ ครบบริบูรณ์ บริสุทธิ์ สัตว์ทั้งหลาย จำพวกที่มีรูป คือกิลเลสในจักขุน้อย เพราะไม่ได้ฟังธรรมอย่างเสื่อม ผู้รู้ทั่วถึงธรรมจักมี ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้เราจักไปยังตำบลอรุเวลาเสนานิคมเพื่อแสดงธรรม” และปรากฏว่ามีกุลบุตรจำนวนมากที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ขออุปสมบทกับพระอริยสาวกเหล่านั้น มีความลำบากในการนำกุมารเข้าเฝ้า จึงกราบทูลขอพุทธวโรกาส ทรงประทานอนุญาต ให้พระอริยสาวกบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตรเหล่านั้นได้ หลังจากการตรัสรู้อนัตตสัมมาสัมโพธิญาณ 9 เดือน พระพุทธองค์ได้ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ในวันเพ็ญเดือนสาม (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, เล่ม 4 น. 32) อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา แก่เหล่าพระอริยสาวก จำนวน 1,250 รูป มีหลักการ 3 หมายถึง การยึดถือเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ได้แก่ การไม่ทำบาปทั้งปวง การทำกุศลให้ถึงพร้อม และการทำจิตให้ผ่องใส อุดมการณ์ 4 หมายถึง หลักการที่ทรงวางไว้ เป็นแนวปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความอดทน ความไม่เบียดเบียน ความสงบ และบรรลุนิพพาน วิธีการ 6 หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติสำหรับนักบวช ได้แก่ การไม่ว่าร้าย การไม่ทำร้าย การสำรวมในปาฏิโมกข์ การรู้จักประมาณ การอยู่ในสถานที่ที่สงัด โอวาททั้งหมดนั้น ได้ถือเป็นข้อปฏิบัติในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยตลอด

พระครูปลัดสุวัฒน จรรย์คุณ (2547, น. 48) กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน ได้มีเทคโนโลยีเข้ามาามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างมาก พระสงฆ์ต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้หลายช่องทาง ประชาสัมพันธ์ธรรมะออกเสียงตามสายในหมู่บ้านบ้าง เทศน์ประจำวันพระ ทางวิทยุ ทางโทรทัศน์ เผยแผ่ธรรมะทางอินเทอร์เน็ต ภาพ เสียง วีดีโอ การอบรมเยาวชนต้องใช้สื่อการสอนเป็นที่น่าสนใจและเข้าใจง่าย จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เข้าค่ายคุณธรรม อบรมสามเณรภาคฤดูร้อนบ้าง อบรมพระธรรมทูต เพื่อนำความรู้หลักธรรมไปเผยแผ่แก่ประชาชนบ้าง สอนวิปัสสนากรรมฐาน สอนนั่งสมาธิกำหนดลมหายใจเข้า หายใจออก กำหนดการเดินทาง กรรม การยกเท้า การวางเท้า ให้สติกำหนดรู้ว่รูปเดินอยู่นอน การยืนก็ให้กำหนดรูปยืนนอน ให้พิจารณาร่างกายประจุมกันจากธาตุทั้งสี่ เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นำเอาหลักธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาไปเผยแผ่ให้แพร่หลาย ให้ประชาชนเกิดเลื่อมใสศรัทธาเข้าไปประพฤติปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาก็จะดำรงอยู่ได้นาน

สภาพปัญหาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบัน มีความไม่ชัดเจนในแผนงานการเผยแผ่แนวทางการปฏิบัติ ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน ขาดศักยภาพการในการถ่ายทอด ไม่แตกฉานในเนื้อหาของธรรมะจำหัวข้อธรรม ไม่แม้ไม่แตกในการใช้ภาษา ไม่มีปฏิภาณไหวพริบ ขาดประสบการณ์ ถือว่าเป็นจุดอ่อนของพระนักเผยแผ่พระศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้มีการจัดทำคู่มือแนวทางส่งเสริมการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพตามยุคตามสมัย อย่างต่อเนื่อง แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็ยังคงมีปัญหาอุปสรรคอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหาอุปสรรค ด้านการวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การอำนวยการ และการควบคุม เป็นต้น ที่ยังมีความไม่เหมาะสมกับวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอยู่หลายอย่าง ซึ่งปัญหาเหล่านี้กำลังรอคอยการแก้ไขปัญหาจากพระสังฆาธิการ เพื่อเป็นฐานข้อมูลนำไปบริหารจัดการให้เป็นระบบมีความมาตรฐานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็จะมีประสิทธิภาพ และพระพุทธศาสนาก็มีความเจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป นอกจากนี้ปัญหาอุปสรรคสำคัญคือ ปัจจัยภายนอก โรคระบาด สังคมเสื่อมโทรม ขาดศีลธรรม ยาเสพติดให้โทษระบาดทุกพื้นที่ เศรษฐกิจย่ำแย่ ราคาพืชผลตกต่ำ ค่าขายลำบาก ภัยธรรมชาติแห้งแล้ง พืชผลการเกษตรไม่ได้ผล ประชาชนใช้ชีวิตฝืดเคืองอยู่ลำบาก บ้านเมืองมีแต่อาชญากรรมทุกซ์พื้น และปัญหาอุปสรรคภายใน คือ คนที่เข้ามาบวชอยู่ไม่นาน บวชตามประเพณี ขาดแรงจูงใจ บางรูปบวชมาแล้วก็ไม่ตั้งใจ ศึกษาเล่าเรียนศึกษาตำลึบตำราเลยจะหาคนที่ตั้งใจบวชด้วยความศรัทธาจริง ๆ หาได้ยากมาก ทุกคนก็จะมีเหตุส่วนตัวทุกคน ในการดำเนินชีวิต ปัญหาที่พบในปัจจุบันนี้ คือ คนเข้ามาบวชน้อย มหาเถรสมาคมมีการบริหารตามระบบโครงสร้างการปกครองทางคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการบริหารในแนวตั้ง ทำให้เกิดปัญหาเชิงโครงสร้าง เกิดระบบอุปถัมภ์ ระบบสมณศักดิ์เป็นปัญหาต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ ส่วนใหญ่เน้นงานด้านการปกครองและการศึกษา ส่วนการเผยแผ่เป็นประเด็นรอง ทำให้ขาดงบประมาณและสื่อการเผยแผ่ จนพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการเผยแผ่มีน้อยมาก พระสังฆาธิการได้ให้การดูแลสนับสนุนด้านการเผยแผ่ ในลักษณะเฉพาะการแก้ไขปัญหามาตามสถานการณ์ จุดอ่อนไม่มีการบริหารจัดการที่ดี จากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่าการจัดระบบโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน ไม่มาตรฐาน การเผยแผ่ก็ไม่มีเป้าหมายประชาชนกลุ่มใดขอบเขตสถานที่องค์กร หน่วยงาน หรือโรงเรียนใด ระยะเวลาไม่แน่นอน ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ขาดการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ เมื่อปล่อยไว้เช่นนี้ไม่ได้รับการแก้ไข คนก็จะไม่เข้าวัดมาทำบุญให้ทาน รักษาศีล สวดมนต์ เจริญจิตภาวนา เหมือนแต่ก่อน ภัยพระศาสนาก็จะเกิดขึ้น ศาสนวัตถุก็จะถูกทำลาย คนก็จะไม่มีศานายึดเหนี่ยวจิตใจ สังคมก็วุ่นวายแย่งแย่งชิงดีใช้กำลังรุกรานชิงอำนาจ ชำกกันโดยไม่มีสาเหตุ ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ในเขตปกครองสงฆ์ภาค 11 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการเผยแผ่ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลการบริหารจัดการในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ทุกภาค

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย เป็นแบบผสมวิธี (Mixed methods research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยเชิงสำรวจ (Survey research) ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 396 รูป และนำมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติและการวิจัยเชิงการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) จำนวน 17 รูป ต่อมานำผลวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์มาจัดทำกรสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussions) โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน เพื่อหาข้อที่บกพร่อง ทำให้บริบูรณ์ จัดเป็นองค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน ($\bar{X} = 4.87$), ด้านการมีความสุขของประชาชน ($\bar{X} = 4.83$), ด้านการเข้าถึงประชาชน ($\bar{X} = 4.69$), และ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 4.57$) ตามลำดับ
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (multiple linear regression) โดยกำหนดให้ปัจจัยการบริหาร (X_1) เป็นตัวแปรอิสระ ซึ่งมีองค์ประกอบคือ ด้านบุคลากร (X_{11}), ด้านงบประมาณ (X_{12}), ด้านวัสดุอุปกรณ์ (X_{13}), และด้านการจัดการ (X_{14}) โดยมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 (Y) เป็นตัวแปรตาม
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตามลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.41) ด้านการมีความสุขของประชาชน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.48) ด้านการเข้าถึงประชาชน ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.63) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.79) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยการบริหาร ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุและอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจาก คณะสงฆ์มีการบริหารจัดการ บริหารโดย ใช้ปัจจัยการบริหารให้เกิดประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ ปัจจัยด้านบุคลากรและปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการเผยแผ่ คือมีการพัฒนาพระสังฆาธิการอย่างต่อเนื่อง และมีการฝึกอบรมพระธรรมทูตอยู่เป็นประจำ จึงส่งผลให้การบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บัญชายุทธ นาคมุจลินท์ (2562) เรื่อง วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี พบว่า การบริหารงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เกิดประสิทธิภาพ ต้องอาศัยกระบวนการและทรัพยากรทางการ บริหารต่าง ๆ เป็นปัจจัยในการบริหาร ปัจจุบันมีทฤษฎีการบริหารองค์กรสมัยใหม่เกิดขึ้นมากมาย สามารถนำมาใช้บริหารองค์กรแล้วประสบความสำเร็จ เช่น ทฤษฎีองค์การ ทฤษฎีการบริหาร ทฤษฎี ภาวะผู้นำ และ ทฤษฎีมนุษยสัมพันธ์ ฯลฯ ปัจจุบันคณะสงฆ์ได้กำหนด โครงสร้างองค์กรการเผยแผ่ขึ้น โดยให้ฝ่ายบ้านเมืองเข้ามาช่วยเหลืองานกิจการคณะสงฆ์ที่มีมากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูภาวนาโสภิต (บุญรัตน์ เมืองวงศ์) (2553) เรื่อง การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนา พบว่า การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการ บริหารจัดการที่มีแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ เผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นของตนเอง มีการวางแผนไว้ตลอดปีตามประเพณีดั้งเดิมที่เคยทำติดต่อกันมา โดยรับนโยบายจากส่วนกลาง แล้วมาปรับใช้ประยุกต์เข้ากับภูมิปัญญา ท้องถิ่นของล้านนา เมื่อพิจารณาในด้านงบประมาณพบว่า ยังมี ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นอยู่ เนื่องจากการ บริหารจัดการด้านงบประมาณยังขาดแคลนอยู่ซึ่งส่วนหนึ่งเกิด จากโครงการบริหารงานของคณะสงฆ์ ที่ยังไม่สอดคล้องกับภาครัฐในการเอื้ออำนวยในส่วนที่จะได้รับ งบประมาณจากภาครัฐอย่างเต็มเม็ด เต็มหน่วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานงค์ อับไพ (2555) เรื่อง การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของมหาเถรสมาคม ผลวิจัยพบว่า มหาเถรสมาคม มีการบริหารตามระบบโครงสร้างการปกครองทางคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นการบริหารในแนวตั้ง ทำให้เกิดปัญหา เชิงโครงสร้าง เกิดระบบอุปถัมภ์ ระบบสมณศักดิ์เป็นปัญหาต่อการบริหาร งานคณะสงฆ์ส่วนใหญ่เน้นงาน ด้านการปกครองและการศึกษา ส่วนการเผยแผ่เป็นประเด็นรอง ทำให้ขาดงบประมาณและสื่อการเผยแผ่ จนพระสงฆ์ที่ทำงานด้านการเผยแผ่น้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนพระสงฆ์และชาวพุทธทั้งประเทศ พระสงฆ์ขาดความเข้าใจในโลกสมัย ไม่อาจปรับตัวให้ เข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้ สภาพทั่วไปของการ บริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ในส่วนของหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ด้านฉันทะ (ความพอใจ) ด้านวิริยะ (ความเพียร) ด้านจิตตะ (เอาใจใส่) ด้านวิมังสา (ไตร่ตรอง) โดยรวมมี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการประยุกต์ใช้หลัก พุทธธรรมกล่าวคือหลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้ใน กระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2551) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษา วิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า พบว่ายุทธวิธีการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า ทุกขั้นตอน มีการใช้หลักโยนิโสมนสิการ และหลักธรรมต่าง ๆ รวมทั้งหลักอิทธิบาท 4

2. ปัจจัยการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 คือ ด้าน บุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน เขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เนื่องจากในกระบวนการบริหารปัจจัยการบริหาร คณะสงฆ์ได้ทำการพัฒนา บุคลากร โดยการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พระมหาอำนาจ มีราคา (2559) เรื่อง แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์ พบว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องมีเป้าหมายตามหลักพุทธโอวาท

แสดงธรรมให้เหมาะสมกาลเทศะมีเหตุผลแสดงธรรมด้วยจิตเมตตา โดยมุ่งประโยชน์แก่ผู้ฟังไม่แสดงธรรม เพราะเห็นแก่ลาภสักการะ เพราะเป้าหมายการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น เพื่อประโยชน์เกื้อกูล ความสุขแก่บุคคลทั้งที่เป็นชาวพุทธและมีใจชาวพุทธ โดยมุ่งที่จะพัฒนาศักยภาพของบุคคล ในการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการชี้นำบุคคลให้ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และด้านวิมังสา ส่งผลต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 เนื่องจาก ผู้บริหารกล่าวคือพระสังฆาธิการได้ประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 เพื่อบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรชัย สีเสใบ (2562) เรื่อง การพัฒนาโมเดลประสิทธิผลพุทธวิธีการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชน การเกษตรพบว่า ประสิทธิภาพต้องมีปัจจัยแห่งความสำเร็จเป็นปัจจัยพื้นฐาน ประกอบด้วยความรู้ทักษะ/ความสามารถ เทคโนโลยี/นวัตกรรม เกษตรกรต้นแบบ ทุนและการตลาดโดยใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์และใช้หลักอริยบท 4 เป็นแนวทางในการปฏิบัติ ประกอบด้วยมีใจรัก (ฉันทะ) พากเพียรทำ (วิริยะ) ติดตามตรวจสอบ (จิตตะ) รอบคอบแก้ไข (วิมังสา)

3. การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ประกอบด้วย ด้านการเข้าถึงประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน และด้านการมีความสุขของประชาชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีการใช้หลักของการให้ชุมชนหรือประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเผยแผ่ โดยกิจกรรมต่าง ๆ เน้นที่การมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมและโครงการอุปสมบทหมู่ การเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การมีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นในการเผยแผ่มีส่วนร่วมในการคอยช่วยเหลือสนับสนุน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ) (2558) เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ใช้การเผยแผ่ผ่านกิจกรรมที่เกิดการมีส่วนร่วม ได้แก่ การอบรมพระธรรมทูต การอบรมประชาชนผ่านหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล การอบรมจริยธรรมนักเรียนข้าราชการและประชาชน การบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน และการเผยแผ่ธรรมะผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่เกิดการมีส่วนร่วมตามศักยภาพของวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปริชา สาเส็ง (2560) เรื่อง ประสิทธิภาพการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตอาสาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ต้องอาศัยภาวะผู้นำของพระธรรมทูต การวางแผนบริหารโครงการเผยแผ่ ศึกษาหาวิธีการที่เหมาะสมในการเผยแผ่ และการจัดกิจกรรมวิถีพุทธให้มีการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม และสร้างพลังชุมชน อีกประการหนึ่งการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 จะต้องเน้นที่ตัวผู้นำ กล่าวคือพระสังฆาธิการหรือพระธรรมทูต พระนักเผยแผ่ ที่ต้องมีความรู้และความสามารถในการเผยแผ่เป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำในการบริหารงาน ด้านการเผยแผ่ เอาใจใส่ใตร่ตรองงานเป็นอย่างดี คอยกำกับดูแลบุคลากรให้ดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระณปวร โทวาท (2560) เรื่อง ต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย พบว่าการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ดีที่สุดประกอบด้วย การมีผู้นำองค์กรดี การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการบริหารจัดการองค์กรครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งต้นแบบที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอื่น ๆ ให้มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด แนวทางในการพัฒนารูปแบบกระบวนการของการ

เผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอินเทอร์เน็ตในอนาคตนั้น เพื่อให้การสนับสนุนและควบคุมดูแลในการใช้อินเทอร์เน็ตให้เหมาะสมกับสมณะ เพราะในอนาคตสถาบันสงฆ์ องค์กร สงฆ์ และวัดต่าง ๆ มีความจำเป็นต้องใช้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น เพื่อให้มีความเหมาะสมกับความเจริญของยุคสมัย แนวทางที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 อีกประการหนึ่ง คือ การวางแผนและกำหนดเป้าหมายของการเผยแผ่ไว้อย่างชัดเจนให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องรับรู้รับทราบและถือปฏิบัติเป็นแบบอย่างเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของพระวิมาน คมภีรปัญญา (ตรีภม) (2554) ได้วิจัยเรื่อง การเผยแผ่ในอุทฺตเวลาเสนาณิกมโน ฐานะต้นแบบแห่งพุทธะวิถีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่าพระพุทธเจ้าดำเนินการเผยแผ่โดยการวางเป้าหมายของการเผยแผ่อย่างชัดเจน เมื่อเสด็จไปเทศนาที่ใดก็ทรงมีเป้าหมายในการไป คือ ไปเพื่อแสดงธรรมโปรดสัตว์ และผู้นั้นก็ได้ผลตามที่พระองค์วางไว้คือมีดวงตาเห็นธรรมเป็น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 มีความสำคัญต่อการปกครองคณะสงฆ์ เนื่องจากการวัดผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปในทิศทางใด และประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการกำหนดรูปแบบและสนับสนุนให้สามารถดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

1. ด้านการเข้าถึงประชาชน พื้นฐานที่ทำให้พระพุทธศาสนามีความแข็งแกร่งอย่างมากในสังคมระบบความศรัทธาต่าง ๆ ในชุมชน เช่น พิธีกรรมทางศาสนา งานบุญ งานบวชยังคงสัมพันธ์อยู่กับวิถีการดำเนินชีวิตอย่างแนบแน่นของผู้คนในชุมชน ดังนั้นการบริหารปกครองและการดูแลพระสงฆ์ในด้านข้อวัตรปฏิบัติ โดยเฉพาะความเคร่งครัดในพระธรรมวินัยประพุดิตตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีและส่งเสริมให้พระสงฆ์มีความรู้ ความสามารถในการสอน การเผยแผ่พุทธธรรมให้เข้าถึงประชาชนในปัจจุบันมีวิธีการที่หลากหลายรวมถึงเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การเลือกเนื้อหาพุทธธรรมที่เหมาะสมกับผู้ฟังและยุทธศาสตร์ในการเผยแผ่ให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้รู้จักชุมชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การรณรงค์ปลุกฝังให้ประชาชนเกิดความคิดในการเสียสละเพื่อส่วนร่วมและธำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความเต็มใจในการทำประโยชน์ร่วมกัน เช่น การดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล (อ.ป.ต.) ในรูปแบบคณะกรรมการจากเจ้าคณะผู้ปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับชั้น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ข้าราชการและประชาชน ด้วยภารกิจดังกล่าว ทำให้ชุมชนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ และนำส่งคัมไปสู่อุทธมาธิปไตย ทำให้มีความพร้อมในการจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยตนเอง เกิดความสมานสามัคคีในชุมชน

3. ด้านการพัฒนาความรู้ของประชาชน วัดและชุมชน ต่างก็อาศัยซึ่งกันและกันการนำความรู้ทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์และความรู้ทางโลกจากชุมชนผสานวิธีให้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน วัดหลายแห่งมีจัดตั้งห้องสมุดชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และภายในวัดประกอบไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นอารยธรรมและความเจริญของชาติอันเป็นแหล่งศึกษาด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งการเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชนและการตั้งถิ่นฐานของชุมชน และเป็นศูนย์กลางแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน

4. ด้านการมีความสุขของประชาชน ประชาชนมีความสุขได้ร่วมการทำกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนามีการทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล 5 ศีล 8 สวดมนต์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น แผ่เมตตา เจริญจิตภาวนา ฟังธรรมะ ได้รับการอนุเคราะห์จากพระสงฆ์ ด้านปัจจัย เครื่องอุปโภค บริโภค ยารักษาโรค สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะอาด การให้กำลังใจ การอบรมสั่งสอนให้เข้าใจ ในการดำเนินชีวิตแบบสันโดษ รู้จักประมาณตนเอง รู้จักปล่อยวาง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 มีดังนี้

แผนภาพที่ 1 ประสิทธิผลการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 11

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นผลให้เกิดประสิทธิผลในการเผยแผ่ในระดับดีมาก ดังนั้น คณะสงฆ์ภาค 11 และภาคอื่น ๆ ควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยนำเอาหลักอิทธิบาท 4 มาใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการเผยแผ่ให้เกิดประสิทธิผล

1.2 คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการแสวงหางบประมาณจากแหล่งต่าง ๆ ให้เพียงพอต่อการเผยแผ่ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนได้ผลประโยชน์จากการได้รับการอบรมสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติชอบที่จะส่งผลให้ชีวิตมีความสุข

1.3 คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมควรมีนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบมีส่วนร่วม พระสงฆ์และประชาชนทำงานร่วมกัน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนส่งเสริม

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 คณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคมควรดำเนินการออกคำสั่งหรือกฎระเบียบว่าด้วยกระบวนการบริหารจัดการเผยแผ่โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 เป็นแกน ให้เกิดการดำเนินการบริหารจัดการเผยแผ่ตามหลักอิทธิบาท 4 และมีการวัดผลประเมินผลการเผยแผ่ที่สอดคล้องกัน

2.2 รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการเผยแผ่สำหรับคณะสงฆ์ให้เพียงพอ และเปิดโอกาสให้วัดสามารถสรรหางบประมาณหรือขออุดหนุนงบประมาณการบริหารจัดการเผยแผ่กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างเสรี

2.3 มหาเถรสมาคมควรมีโครงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยกำหนดกระบวนการทำงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐ วัด และประชาชน เพื่อให้เกิดพลัง ซึ่งจะทำให้การเผยแผ่เกิดประสิทธิผล

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา จุดแข็งจุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค และโอกาสในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพ

3.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่จะสามารถนำไปพัฒนากระบวนการและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งเชิงรุกและเชิงรับให้มีประสิทธิภาพ

3.3 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระธรรมทูต เพื่อศึกษาแนวทางและวิธีการในการพัฒนาพระธรรมทูตให้มีขีดความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับสูง

แหล่งอ้างอิง

ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2551). การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บัญญัติ นาคมุจลินท์. (2562). วิเคราะห์การบริหารองค์กรในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดอุทัยธานี. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 1(1), 23-30.

พระครูปลัดสุวัฒน จรรย์คุณ. (2547). *นักวิชาการเทศนา*. โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

พระครูภาวนาโสภิต (บุญรัตน์ เมืองวงศ์). (2553). การบริหารการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในล้านนา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

- พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ). (2558). รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค 2. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(1), 7-16.
- พระณปวร โทวาท. (2560). *ต้นแบบการบริหารจัดการเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*.
- พระมหานงค์ อับไพ. (2555). *การบริหารการเผยแผ่พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พระมหาปรีชา สาเส็ง. (2560). ประสิทธิผลการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระธรรมทูตอาสา ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 12(3), 23-34.
- พระมหาอำนาจ มีราคา. (2559). แนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศ: กรณีศึกษาประเทศเนเธอร์แลนด์. *วารสารบริหารการศึกษาบัณฑิต*, 16(1), 169-176.
- พระวิมาน คมกัรปถโย (ตรีกรมล). (2554). *การเผยแผ่ในอุรุกเวลาเสนานิคมในฐานะต้นแบบแห่งพุทธวิธีในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภัทรชัย สีสะใบ. (2562). *รูปแบบการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของพระธรรมวิทยากร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุขฎิบัณฑิต ไม้ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี The Administration of State Affairs by Administrative Officials Uthai Thani Province

กิติวิชัย ไชยพรศิริ¹

Kitvichai Chaipornsiri

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง¹

Kiettisak Suklueang

สุรพล สุยะพรหม¹

Surapon Suyaprom

Corresponding Author E-mail: koonoat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง 2) ศึกษาการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 19 รูปหรือคน และจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูป และวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดิน ของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี มีลักษณะงานของการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง มีความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่และงานในระดับพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน สำหรับอุปสรรคที่พบคือ กระแสทางสังคม การเมืองอำนาจและผลประโยชน์ ตลอดจนมีการสับเปลี่ยนตำแหน่งขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน การขับเคลื่อนภารกิจที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีระยะเวลายาว ทำให้ภารกิจขาดความถูกต้องและไม่บรรลุวัตถุประสงค์ มีการทำงานภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่อย่างจำกัด

2. การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองมีตัวชี้วัดในการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้ 1) การประเมินประสิทธิผล เป็นการให้หลักการเปรียบเทียบ หรือเกณฑ์มาใช้ในการประเมิน ไม่ได้นำหลักกรรมมาใช้ในการประเมิน 2) การประเมินคุณภาพ การปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับระเบียบที่กำหนด เป็นการแสดงในเชิงปริมาณ สามารถนำหลักกรรมเข้ามาใช้ในการประเมินได้ จึงไม่พบปัญหาอุปสรรค เพราะยึดตามระเบียบ 3) การประเมินประสิทธิภาพ คือการประเมินความพอใจ ขึ้นอยู่กับวิธีการในการประเมินมีการนำหลักกรรมเข้ามาบูรณาการในการประเมินประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาสมรรถนะองค์การ องค์การมีการทำงานแบบระบบปิด จึงจำเป็นต้องนำหลักกรรมมาบูรณาการในการพัฒนาสมรรถนะ

คำสำคัญ: การบริหารราชการแผ่นดิน, ข้าราชการฝ่ายปกครอง

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the general conditions, problems, and obstacles related to public administration among administrative officers 2) to investigate the public administration practices of these officer, Uthai Thani Province. The methodology employed in this study was a mixed methods approach. Qualitative research methods were utilized, including in-depth interviews conducted with 19 key informants, as well as focus group discussions involving 8 participants. The collected data were analyzed using content descriptive interpretation.

¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

The results of this research found that:

1. General conditions, problems, and obstacles in the administration of state affairs by government officials in Uthai Thani Province: The administration of state affairs by government officials in the province was characterized by their responsibility according to authority and work at the local level, in accordance with the State Administration Regulations Act. Some of the obstacles identified include social trends, political factors, power dynamics, and vested interests. Additionally, the frequent need to switch positions, lack of continuity in operations, and short durations for centrally defined missions contributed to mission inaccuracies and hindered the achievement of objectives. Budgetary constraints, limited manpower, and insufficient tools, materials, and equipment were further limitations faced by these officials.

2. The administration of state affairs by government officials in relation to four indicators is outlined as follows: 1) Evaluation of effectiveness: The assessment criteria used did not incorporate moral principles, resulting in a lack of application of such principles in the evaluation process 2) Quality assessment: Operations were guided by established regulations, representing a quantitative approach. The application of principles in the assessment process ensured the absence of obstacles since adherence to regulations was prioritized 3) Efficiency evaluation: Assessment of satisfaction levels was dependent on the evaluation method employed, with the integration of principles into efficiency assessment being emphasized 4) Organization competency development: The organization operated within a closed system. Therefore, the integration of Dharma principles into competency development was deemed necessary.

Keywords: Public administration, Administrative officials

บทนำ

การบริหารราชการแผ่นดิน หมายถึง การกำหนดนโยบายและทิศทางที่จะจัดการปกครองประเทศ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การต่างประเทศไปในแนวทางใด และใช้วิธีการใด จึงจะเป็นไป “เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน” การจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับนโยบายสภาพของประเทศตลอดจน “ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมด้านการเมืองการปกครอง” ของประเทศนั้น ๆ สำหรับประเทศไทยแบ่งการบริหารราชการแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น (สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559, น. 5)

การบริหารราชการส่วนกลางใช้หลักการรวมอำนาจ (Centralization) (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2545, น. 242) ได้แก่ 1) สำนักนายกรัฐมนตรี 2) กระทรวง 3) กรมหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และมีฐานะเป็นกรมการบริหารราชการส่วนภูมิภาคใช้หลักการแบ่งอำนาจ (DE concentration) ให้แก่หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค แปลงนโยบายสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และขนบธรรมเนียมประเพณีของแต่ละพื้นที่ “โดย” ไม่ขัดต่อนโยบายของส่วนกลางหรือของคณะรัฐมนตรี หรือตัวบทกฎหมายของประเทศมีรูปแบบ คือ จังหวัด และอำเภอ ส่วนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นใช้หลักการกระจายอำนาจเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะ (Public affairs) ในระดับหนึ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองตนเองอย่างอิสระ โดยที่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายของประเทศหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันมีรูปแบบ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เทศบาล 3) องค์การบริหารส่วนตำบล 4) ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นตามที่กฎหมายกำหนด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558) สามส่วนนี้มี

ความสัมพันธ์กัน การ “เปลี่ยนแปลง” การจัดระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น การดำเนินการของราชการส่วนกลางบางประการ รวมทั้งปัญหาของการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคจะสะท้อนให้เห็นถึง “สภาพปัญหาของการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคของไทยในภาพรวม” และระบบราชการไทยเป็นองค์การที่มีขนาดใหญ่ และเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนในประเทศ และมีขอบเขตในการบริหารราชการหรือจัดบริการสาธารณะที่กว้างขวางส่งผลให้การบริหารงานจึงประสบปัญหาหรืออุปสรรคหลายประการ (มานิตย์ จุมปา, 2548, น. 2-3)

นอกจากนี้การประสานการดำเนินงานของจังหวัดกระทำได้ยากขึ้น เนื่องจากมีหน่วยงานส่วนภูมิภาคทั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอปรับเปลี่ยนไปสังกัดหน่วยงานราชการส่วนกลางมากขึ้น ส่งผลให้ไม่สามารถบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดให้ได้ผลอย่างเต็มที่ เพราะผู้ว่าราชการจังหวัดขาดอำนาจในการบังคับบัญชาหรือสั่งการทำได้เพียงการขอความร่วมมือเท่านั้น รวมทั้งหน่วยงานราชการส่วนกลางยังประสบปัญหาทางด้านทรัพยากรหรือเครื่องมือที่ใช้ในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในกรณีฉุกเฉิน เร่งด่วน หรือเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ เนื่องมาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปรับเปลี่ยนไปสังกัดในหน่วยงานราชการส่วนกลาง ส่งผลให้ไม่สามารถสั่งการหรือบังคับบัญชาได้โดยตรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในพื้นที่

จากบริบทข้างต้นผู้วิจัยมองเห็นถึงความสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดินตามตัวชี้วัดในการบริหารแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองภายใต้หลักพุทธธรรม เพื่อสามารถให้ข้าราชการฝ่ายปกครองนำไปใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินจนเป็นที่ประจักษ์ต่อประชาชนในสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสังเคราะห์หลักพุทธธรรมที่เหมาะสมสำหรับข้าราชการฝ่ายปกครองเพื่อเป็นแนวทางในการให้บริการแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษาการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองของจังหวัดอุทัยธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการศึกษาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary study) 2) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและจากการจัดเวทีสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูปหรือคน

1. กลุ่มตัวอย่างและ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) จำนวน 19 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักวิชาทางพระพุทธศาสนา 2 รูป 2) กลุ่มระดับจังหวัด จำนวน 6 คน 3) กลุ่มระดับอำเภอ 6 คน 4) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ 3 คน และจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูปหรือคน

2. เครื่องมือการวิจัย

ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structure in-depth interview) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี เพื่อศึกษาการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบบตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 19 รูปหรือคน บันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึกและการบันทึกเสียงให้ครบตามคำถามการสัมภาษณ์และจากผู้มีส่วนร่วมในการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 8 รูปหรือคน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อนำมาเรียบเรียงเป็นผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive content analysis) ทั้งนี้เป็นการสรุปสาระสำคัญของผลการสัมภาษณ์เชิงลึก นำผลที่ได้มาจำแนกเนื้อหาที่สอดคล้องหรือตรงกันและแบ่งออกเป็นประเด็น โดยการหาค่าความถี่และวิเคราะห์ผลจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) โดยนำเนื้อหาที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาสังเคราะห์เพื่อปรับปรุงแก้ไของค์ความรู้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

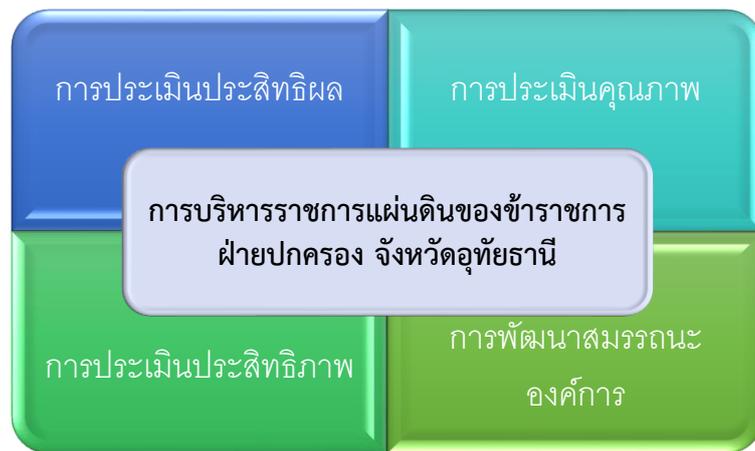
1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี

1.1 สภาพทั่วไปของการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดอุทัยธานี สภาพการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองที่มีความรับผิดชอบทั้งเชิง Function และพื้นที่ ในระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ระบุไว้ชัดเจนทั้งในระดับจังหวัดมีผู้ว่าเป็นหัวหน้า และมีรองผู้ว่าเป็นผู้ช่วย ในระดับอำเภอมีนายอำเภอ เพราะฉะนั้นการบริหารราชการแผ่นดินต้องมองภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ถ้าพูดถึงฝ่ายปกครองค่อนข้างที่จะครอบคลุมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ลักษณะงาน รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะต้องเข้าไปดูแลในภูมิภาค เพราะฉะนั้นเมื่อมีลักษณะงานที่ครอบคลุมมากในทุกมิติและมีคนจำนวนมากเข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าผู้บริหารระดับนโยบาย หรือผู้ปฏิบัติการหรือระดับกระทรวงหรือส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

1.2 ปัญหาและอุปสรรคของการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองจังหวัดอุทัยธานี การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองเกี่ยวกับคน ปัญหา อุปสรรคอันแรกก็คือความพึงพอใจ กระแสทางสังคม การเมือง แน่นอนว่าการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ และเมื่อเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองจะมีการสลับสับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งไปมา ทำให้ขาดการต่อเนื่องในการลงพื้นที่หรือปฏิบัติงานในพื้นที่ หรือการขับเคลื่อนภารกิจที่กำหนดโดยส่วนกลาง ให้ระยะเวลาดำเนินการน้อยหรือกระชั้นชิดจนทำให้หลายภารกิจขาดความถูกต้องหรือเกิดผลสัมฤทธิ์แท้จริง และการทำงานภายใต้ข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ที่มีน้อย แต่ต้องรับผิดชอบดูแลประชาชนทุกเรื่องในพื้นที่ ทำให้การทำงานล่าช้าในการให้บริการประชาชน

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองภาพรวมทั้ง 4 ตัวชี้วัด พบว่า การประเมินประสิทธิผล เป็นการใช้หลักระเบียบ หรือเกณฑ์มาใช้ในการประเมินการปฏิบัติงาน ไม่ได้ใช้หลักพุทธธรรมแต่สามารถนำหลักธรรมเข้ามาใช้ควบคุมคนในการประเมินได้ การประเมินคุณภาพ ในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับระเบียบที่กำหนด ซึ่งไม่ได้ใช้อัตตะวิสัยของบุคคลมาใช้ในการประเมินซึ่งแสดงในเชิงปริมาณมาแสดง แต่สามารถนำหลักธรรมเข้ามาใช้ควบคุมคนในการประเมินได้จึงไม่เกิดปัญหาอุปสรรค เพราะทุกคนยึดตามระเบียบ การประเมินประสิทธิภาพ คือการประเมินความพอใจ

ของคุณภาพ ดังนั้นประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับวิธีการมากกว่าจะเลือกวิธีการแบบใดในการประเมิน ทำให้การนำหลักกรรมเข้ามาบูรณาการในการบริการจึงมีความจำเป็นและสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถนะองค์กร องค์กรกำหนดให้ข้าราชการเป็นมตงาน ไม่ได้ให้ข้าราชการเป็นผู้คิด คนที่คิดคือผู้บริหารหรือระดับสูงคิด ระดับกลางประยุกต์ในพื้นที่ ส่วนระดับล่างมีหน้าที่ทำตามคำสั่ง กลายเป็นระบบปิด จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่นำหลักกรรมเข้ามาบูรณาการในการบริการจึงมีความจำเป็นและสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะองค์กร

แผนภาพที่ 1 การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองภาพรวมทั้ง 4 ตัวชี้วัด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี

1.1 สภาพทั่วไปในการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี ลักษณะงานของการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองเกี่ยวกับคน เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งเชิง Function และพื้นที่ ในระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ได้ระบุไว้ชัดเจนทั้งในระดับจังหวัดมีผู้ว่าเป็นหัวหน้า และมีรองผู้ว่าเป็นผู้ช่วย ในระดับอำเภอมีนายอำเภอ เพราะฉะนั้นการบริหารราชการแผ่นดินต้องมองภาพรวมทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ถ้าพูดถึงฝ่ายปกครองค่อนข้างที่จะครอบคลุมทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ลักษณะงาน รวมทั้งวิถีชีวิตที่จะต้องเข้าไปดูแลในภูมิภาค สอดคล้องกับ สุรางค์ วิสุทธิสระ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานและความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากร ตำแหน่งพนักงานราชการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30 พบว่า ภาพการบริหารงานบุคลากรในภาพรวมมีการดำเนินการมากในทุกด้าน ได้แก่ การวางแผนบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าทำงาน การพัฒนาและบำรุงรักษาบุคลากรกับการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

1.2 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองเกี่ยวกับคน ปัญหา อุปสรรคอันแรกก็คือความพึงพอใจ กระแสทางสังคม การเมือง แน่นนอนว่าการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจและผลประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับ สนิท สายปินตา (2545) พบว่า มีปัญหาในเรื่อง ข้อจำกัดด้านเวลา และงบประมาณ บุคลากรไม่มี ความตระหนักที่จะพัฒนาตนเอง ควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความจำเป็นจะพัฒนาตนเอง และควรวางแผนการพัฒนาบุคลากรไว้อย่างเป็นระบบและชัดเจนและสอดคล้องกับ วันดาวิ

สา รัตนสุริย์ (2550) เรื่อง การพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ในส่วนราชการของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่พบ คือ บุคลากรยึดติดวัฒนธรรมองค์กร ไม่คิดจะปรับเปลี่ยน ไม่กล้าออกนอกกรอบในอดีตที่ประสบความสำเร็จแล้วการผิดพลาด ข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรใหม่ เพื่อให้ทันกับยุคสมัยให้เป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ และซุ่มศักดิ์ อินทร์รักษ์ และ ฉกาจ ชันชู (2544) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาคือ ขาดงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และบุคลากร อีกทั้งชุมชนมีฐานะยากจน การสื่อสารไม่เข้าใจ ส่วนข้อเสนอแนะคือจัดงบประมาณและบุคลากรที่พูด ภาษาชาวบ้านให้เพียงพอ ไม่ควรจัดกิจกรรมบ่อยเกินไปที่อาจกระทบต่อการประกอบอาชีพของประชาชน

2. การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองภาพรวมทั้ง 4 ตัวชี้วัด จังหวัดอุทัยธานี การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองโดยใช้ตัวชี้วัดการบริหาร 4 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การประเมินประสิทธิผล 2) การประเมินคุณภาพ 3) การประเมินประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาสมรรถนะองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับสุริยะ วิริยะสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษารูปแบบภาวะผู้นำของนายอำเภอ และความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีเพียงรูปแบบภาวะผู้นำของนายอำเภอกับความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (สภาพทั่วไปในการบริหารราชการแผ่นดิน) และได้สอดคล้องกับ ชไมพร เทือกสุบรรณ และ พัชรี สีโรรส (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในกรมที่ดิน กรณีการนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มาปฏิบัติ ผลการศึกษาพบว่าความมุ่งมั่นของผู้บริหารจากข้อค้นพบของการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในกรมที่ดินให้ประสบความสำเร็จนั้น พบปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุด คือ ความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูงรวมถึงผู้บังคับบัญชาทุกระดับในแต่ละองค์กรในกรมที่ดินต้องให้ความสำคัญและนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรให้ความรู้แก่บุคลากรทุกระดับรวมทั้งให้มีการกำหนดให้การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสอดแทรกอยู่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานด้วยความชัดเจนในการดำเนินงานรวมทั้งการถ่ายทอดไปสู่บุคลากรทุกระดับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

1. สภาพทั่วไปและปัญหาอุปสรรคการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง จังหวัดอุทัยธานี มีลักษณะงานของการบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง เกี่ยวกับความรับผิดชอบทั้งงานตามอำนาจหน้าที่และงานในระดับพื้นที่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน มีลักษณะงานที่ครอบคลุมในทุกมิติ สำหรับอุปสรรคที่พบคือ ความพึงพอใจของประชาชนตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานมีการสับเปลี่ยน โยกย้ายตำแหน่งอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ขาดความเนื่องในการปฏิบัติงานในพื้นที่ รวมทั้งกรณีการขับเคลื่อนภารกิจที่กำหนดโดยส่วนกลาง มีระยะเวลาในการดำเนินการสั้นหรือกระชั้นชิด ทำให้หลาย ๆ ภารกิจขาดความถูกต้องและไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของทางราชการ และมีการทำงานภายใต้ข้อจำกัดเรื่องของงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ ที่มีอยู่อย่างจำกัด แต่ในภารกิจความรับผิดชอบ ต้องรับผิดชอบในการดูแล บำบัดทุกข์ บำรุงสุขของประชาชนทุกเรื่องในพื้นที่ ทำให้การทำงานเกิดความล่าช้าในการให้บริการประชาชน

2. การบริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองภาพรวมทั้ง 4 ตัวชี้วัด ในภาพรวมทั้ง ดังนี้ 1) การประเมินประสิทธิผล พบว่า การประเมินประสิทธิผลเป็นการใช้หลักระเบียบ หรือเกณฑ์มาใช้ ในการประเมินการปฏิบัติงาน ไม่ได้ใช้หลักพุทธธรรมแต่สามารถนำหลักธรรมเข้ามาใช้ควบคุมคนในการ ประเมินได้ 2) การประเมินคุณภาพ พบว่า การประเมินคุณภาพในการปฏิบัติงานขึ้นอยู่กับระเบียบที่ กำหนด แต่สามารถนำหลักธรรมเข้ามาใช้ควบคุมคนในการประเมินได้ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาอุปสรรค 3) การประเมินประสิทธิภาพ คือการประเมินความพอใจของคุณภาพ ดังนั้นการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณา การในการบริการจึงมีความจำเป็นและสำคัญในการประเมินประสิทธิภาพ 4) การพัฒนาสมรรถนะองค์การ พบว่า บุคคลที่กำหนดนโยบาย คือผู้บริหารระดับสูง กลายเป็นระบบการทำงานแบบปิด จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการบริหารจัดการในการพัฒนาสมรรถนะองค์การ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 กรมการปกครองควรมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมหรือให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมมาบูรณาการในการดำเนินชีวิต โดยการจัดอบรม เป็นต้น

1.2 กรมการปกครองควรมีนโยบายส่งเสริมการการใช้หลักธรรมในหน่วยงานของภาครัฐทุก หน่วยงาน

1.3 กรมการปกครองควรมีนโยบายขับเคลื่อนการการใช้หลักธรรมในหน่วยงานของภาครัฐทุก หน่วยงานอย่างเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

2.2 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการหลักธรรมในการบริหาร ราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง เพื่อให้เกิดการรวมพลังกันทำงาน ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่มี คุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

2.3 หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการบริหารจัดการเพื่อหลักธรรมในการ บริหารราชการแผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครอง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการบริหารราชการโดยบูรณาการหลักธรรมใน ระดับส่วนกลางหรือระดับประเทศ

3.2 ควรศึกษาองค์ประกอบของหลักพุทธธรรมอื่นที่เหมาะสมในการการบริหารราชการ แผ่นดินของข้าราชการฝ่ายปกครองหรือส่วนงานราชการอื่น

3.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบูรณาการหลักธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน ของข้าราชการฝ่ายปกครอง

แหล่งอ้างอิง

ชไมพร เทือกสุบรรณ และพัชรี สีโรรส. (2553) *ประสิทธิผลการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ไปปฏิบัติในกรมที่ดิน: กรณีการนำเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) มาปฏิบัติ*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และฉกาจ ชันชู. (2544). *สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี]. PSU Knowledge Bank. <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/6551>
- มานิตย์ จุมปา. (2548). *คำอธิบายกฎหมายปกครองว่าด้วยการจัดระเบียบราชการบริหาร*. สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันดาวีสา รัตนสุรงค์. (2550). *การพัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้ในส่วนราชการ ของกองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2545). *การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย*. โพรเพซ.
- สนธิ สายปินตา. (2545). *การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษา อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2559). *การปฏิรูปโครงสร้างองค์กรภาครัฐ การจัดการความสัมพันธ์ ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น: การทบทวนการจัดตั้งหน่วยงาน ส่วนกลาง ไปปฏิบัติงานอยู่ในภูมิภาค*. คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). *วาระปฏิรูปที่ 3: การปรับโครงสร้างอำนาจส่วนกลาง ส่วน ภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น*. สำนัก.
- สุรางค์ วิสุทธิสระ. (2564). *สภาพการบริหารงานและความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากร ตำแหน่งพนักงาน ราชการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30*. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 30.
- สุริยะ วิริยะสวัสดิ์. (2556). *รูปแบบภาวะผู้นำของนายอำเภอกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การพัฒนาวิชาชีพครูสังคมศึกษาตามกรอบสมรรถนะด้านการสอน
The Enhancement of Professional Teaching Capacity for Social Studies Teachers

เขมินทรา ตันธิกุล¹

Kheminthar Tanthikun

ทองสาย ตักดีวีระกุล²

Thongsai Sakbeerakul

Corresponding Author E-mail: nokkmtcnx@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอน 2) พัฒนาสมรรถนะด้านการสอน 3) สะท้อนผลจากการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอน 4) ผลการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ปีการศึกษา 2563 จำนวน 16 รูป/คน ได้มาจากวิธีการเลือกแบบเจาะจง การดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาความต้องการสมรรถนะที่นำมาใช้ในการจัดการสอน 2) พัฒนารูปแบบสมรรถนะด้านการสอนและนำไปใช้ 3) การใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย 4) รายงานการสะท้อนกลับของกิจกรรม (AAR)

ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาความต้องการของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นผู้เรียน ด้านการวางแผน รองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้จัดการห้องเรียน และด้านการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ ส่วนระดับความต้องการน้อยที่สุดคือ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผลผู้เรียน ผลการพัฒนาสมรรถนะ ด้านการสอนของนักศึกษา พบว่าด้านการสอนของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการสะท้อนผลการพัฒนาสมรรถนะ พบว่า นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมการปฏิบัติงานร้อยละ 90 สะท้อนผลและในเชิงคุณภาพ

นักศึกษามีผลการปฏิบัติ/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง จำนวน 11 กิจกรรม การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมมีความหลากหลาย มีการผลิตสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของในกิจกรรม ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนาการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา, สมรรถนะด้านการสอน, การสอนสังคมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the need for teaching competency development 2) to improve teaching competency 3) to reflect the results of teaching competency development 4) to measure student satisfaction with the development of teaching competency. The sample group included a total of 16 students/persons from the Teaching Social Studies Department in the academic year 2020, obtained through purposive sampling. The research was conducted in four steps: 1) studying the competency requirements used in teaching management, 2) developing and applying a teaching competency model, 3) actual application to the target group, and 4) Activity Reflection Report (AAR).

¹ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Department of Teaching Social Studies, Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

² สาขาวิชาการภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

Department of Teaching Thai Language, Mahamakut Buddhist University Lanna Campus

The results of this research found that: the study of the needs of professional teaching students was at the highest level, particularly in terms of strategies to motivate learners. Regarding the planning aspect, the setting of the learning atmosphere and classroom management represented the second level of need. The reflection of learning management resulted in the lowest level of need. The feedback and evaluation from students indicated that the overall teaching aspect of the students was at a high level. The results reflected the outcomes of competency development, with 90 percent of students and teachers participating in the practice, providing qualitative feedback.

Students had practical and actual results in a total of 11 activities, all aimed at promoting diverse learning in social studies, religion, and culture. Media production for learning activities was also included. Overall, student satisfaction with the development of teaching among professional students in the field of teaching social studies was at a high level.

Keywords: Development, Teaching competency, Teaching social studies

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งกระทบต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของมนุษย์ ตลอดจนพัฒนาการของวิทยาการสมัยใหม่ที่เป็นศาสตร์บูรณาการ และข้ามวัฒนธรรม เป้าหมายของการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาหลักสูตรให้มีความทันสมัย ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ลักษณะของหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ (มคอ 1) ฉบับนี้จึงจัดทำขึ้นโดยอิงงานวิจัยในอดีตที่พบว่ามี ความซ้ำซ้อนของโครงสร้างรายวิชา รวมทั้งอิงงานวิจัยจากบทเรียนการผลิตครูของประเทศต่าง ๆ ในสากลที่มีความก้าวหน้าในการผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู ตลอดจนการระดมความคิดและประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ซึ่งสอดคล้องกับการยกระดับการศึกษาของครู เป็นหนึ่งในวาระสำคัญด้านการศึกษาที่ 11 ประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้จะต้องทำร่วมกัน ซึ่งองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีมีโอ) ได้เป็นผู้นำเรื่องนี้ ในช่วงเวลา ตั้งแต่ปี 2558 โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากกระทรวงศึกษาธิการใน 11 ประเทศเป็นแกนสำคัญ ดีกว่าโรงเรียนในปัจจุบัน ได้ดำเนินการภายใต้โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและสลับซับซ้อนด้าน ความรู้ และข้อมูลข่าวสาร ครูมีหน้าที่ต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมด้วยทักษะที่จำเป็นและเป็นที่ต้องการ สำหรับอนาคต ด้วยเหตุนี้ ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยอาชีพ เพื่อปรับปรุงการ ปฏิบัติงานของตนเองโดยนำกรอบสมรรถนะครูเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปใช้เป็นแนวทางกรอบสมรรถนะ นี้ ประกอบด้วยสมรรถนะที่จำเป็น 4 ด้านประกอบด้วย 1) รู้และเข้าใจในสิ่งที่สอน (Know and understand what I teach) โดยเรียนรู้เพิ่มเติม ในเรื่องที่สอนให้กว้างและลึกซึ้ง เข้าใจกระแสนิยม เกี่ยวกับการศึกษา นโยบายและหลักสูตร รวมถึงติดตาม ข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งในระดับ ท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก 2) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ (Help my students learn) ครูต้องรู้จักนักเรียน ใช้วิธีการสอน ที่ได้ประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้ยังต้องประเมินผลและให้ ข้อเสนอแนะแก่นักเรียน 3) ให้ชุมชนมีส่วนร่วม (Engage the community) โดยร่วมมือกับพ่อแม่และ ผู้ปกครอง สร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมี ความเคารพ และเข้าใจในความหลากหลาย 4) เป็นครูที่ดีในทุกวัน (Become a better teacher everyday) ครูต้องรู้จักตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนเป็นคนดีและเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน อีกทั้งยัง ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในการสอนซึ่งสอดคล้องกับนโยบายที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันที่ ๑๒ กันยายน 2557 สำหรับนโยบายด้านการศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและ

วัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับครูในข้อที่ 4.6 ว่าจะพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและจิตวิญญาณของความเป็นครู เน้นครูผู้สอนให้มีคุณวุฒิตรงตามวิชาที่สอนนำเทคโนโลยีสารสนเทศและเครื่องมือที่เหมาะสมมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อเป็นเครื่องมือช่วยครู หรือเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น การเรียนทางไกล การเรียนโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ประกอบกับร่างแผนปฏิบัติการหรือ Roadmap การปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2558-2564 ของกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 6 ด้าน คือ 1) การปฏิรูปครู 2) การกระจายโอกาส และคุณภาพการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม 3) ปฏิรูปการบริหารจัดการ 4) ปรับระบบการผลิตและพัฒนากำลังคน เพิ่มศักยภาพการแข่งขัน 5) ปฏิรูปการเรียนรู้ 6) การปรับระบบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และในข้อหนึ่งของการพัฒนาครูให้ความสำคัญและเชื่อว่า ครูเป็นผู้เรียนที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาตนเองและได้รับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากการวิจัยของสถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและสำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) ได้สำรวจเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 14-18 ปี ในพื้นที่ 17 จังหวัด จำนวน 4,255 ตัวอย่าง ในการสอบถามเสียงสะท้อนของเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ปกครองที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาไทย พบว่า คำถามลำดับแรก ที่อยากจะถามมากที่สุด คือคำถามเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู (ร้อยละ 25) ทำไมครูจึงไม่หาวิธีการสอนที่สนุก ไม่น่าเบื่อ ทำไมเวลาสอนต้องใช้วิธีอ่านหนังสือ ครูมาสอนหนังสือหรือมาอ่านหนังสือให้นักเรียนฟัง และทำไมสอนในห้องเรียนไม่รู้เรื่อง แต่สอนพิเศษรู้เรื่อง โดยเด็กและเยาวชนมากกว่า 2 ใน 3 อยากให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากหลักสูตรการสอนเน้นเนื้อหาทฤษฎีมากกว่าการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ดังนั้นการยกระดับและการพัฒนาครูของต่างประเทศนั้นยังคงให้ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่มีผลต่อคุณภาพของการศึกษา โดยครูจะต้องมีความรอบรู้มีความเป็นมืออาชีพ และเป็นผู้มีนวัตกรรมการสอนที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งต้องที่จะเพิ่มการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นการอบรม มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนา มีระบบพี่สอนน้องและสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการกำหนดคุณสมบัติของนักศึกษาครูให้ชัดเจน เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
3. เพื่อสะท้อนผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
4. เพื่อวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาในครั้งนี้ประกอบด้วยนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา จำนวน 16 คนที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ปีการศึกษา 2563

1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้และการบริหารจัดการห้องเรียน 3) ด้านกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 4) ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผลผู้เรียน 5) ด้านการสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้

2. การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and development) ในการวิจัย ซึ่งแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

2.1 การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิด หลักการ และสำรวจความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา เป็นขั้นตอนในการออกแบบเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักศึกษา

2.2 การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 การพัฒนาตามสมรรถนะซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากการศึกษาสำรวจในระยะที่ 1 มาพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองเพื่อตรวจสอบความคุณภาพและความเหมาะสมของกรอบการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา ซึ่งนำผลที่ได้หลังจากการทดลองมาปรับปรุงตามคำแนะนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นปรับปรุงแล้วนำกรอบการพัฒนาสมรรถนะไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย

2.3 การดำเนินการระยะที่ 3 นำกรอบการสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา มาใช้ในจริงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาที่จะออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 มาจัดกิจกรรมตามกรอบที่ได้วางไว้แล้วนักศึกษานำกระบวนการที่ได้ไปใช้ทดลองจัดกิจกรรมจริงในสถานศึกษา ตามกรอบของการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา

2.4 การดำเนินการระยะที่ 4 นำผลที่ได้จากการทดลองที่ได้จากสถานศึกษาของนักศึกษามาทำผลสะท้อนกลับของกิจกรรม (AAR) ผู้วิจัยประเมินผลสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาสังคมศึกษา สรุปผลการประเมินเพื่อวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจเป็นเพศชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 และเพศหญิง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะที่มีความต้องการระดับมากที่สุด คือ ด้านกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.45) ความต้องการระดับมากที่สุดคือ ด้านการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.40) ระดับความต้องการรองลงมาคือ ด้านการจัดบรรยากาศในการเรียนรู้และการบริหารจัดการห้องเรียน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.38) และด้านการ

สะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ โดยรวมต้องการมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.35) ส่วนระดับความต้องการน้อยที่สุดคือ ด้านผลย้อนกลับและการประเมินผลผู้เรียน ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.33)

2. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ผลการวิเคราะห์การประเมินการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา

	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	ผู้จัดกิจกรรมมีการเตรียมการสอน / องค์ความรู้ / กิจกรรม	4.19	0.40	มาก
2	การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.13	0.34	มาก
3	เนื้อหาที่สอนทันสมัยนำไปใช้ได้จริง	3.88	0.34	มาก
4	ผู้จัดกิจกรรมแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.06	0.25	มาก
5	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	4.06	0.25	มาก
6	ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และรายบุคคล	3.94	0.44	มาก
7	ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และร่วมกันอภิปราย	3.88	0.34	มาก
8	กิจกรรมการเรียนสนุกและน่าสนใจ	3.94	0.44	มาก
9	ผู้จัดกิจกรรมให้โอกาสนักเรียนซักถามปัญหา	4.25	0.45	มากที่สุด
10	ผู้จัดกิจกรรมใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย	4.06	0.25	มาก
11	ผู้จัดกิจกรรมยอมรับความคิดเห็นของนักเรียน	4.25	0.45	มากที่สุด
12	ผู้จัดกิจกรรมให้ความสนใจแก่นักเรียนอย่างทั่วถึงขณะสอน	3.81	0.40	มาก
13	ผู้จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุด อินเทอร์เน็ต หรือแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ	4.31	0.48	มากที่สุด
14	ผู้จัดกิจกรรมตั้งใจสอน ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.06	0.25	มาก
15	ผู้จัดกิจกรรมมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม	3.88	0.34	มาก
16	ผู้จัดกิจกรรมเข้าสอนและออกตรงเวลา	3.75	0.45	มาก
17	นักเรียนทราบเกณฑ์การประเมินผลล่วงหน้า	3.81	0.40	มาก
18	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	3.94	0.44	มาก
19	ผู้จัดกิจกรรมประเมินผลอย่างยุติธรรม	4.06	0.25	มาก
20	นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข	4.25	0.45	มากที่สุด
	รวม	4.03	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.40)

3. ผลการสะท้อนผลการพัฒนาสมรรถนะพบว่า นักศึกษาและอาจารย์เข้าร่วมการปฏิบัติงานร้อยละ 90 สะท้อนผลและในเชิงคุณภาพ นักศึกษามีองค์ความรู้ด้านสมรรถนะการสอนสาขาวิชาการสอน

สังคมศึกษาและผลการปฏิบัติ/ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง จำนวน 11 กิจกรรม จากที่นักศึกษาผู้ให้ข้อมูลพบว่า ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งนักศึกษาได้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเป็นที่สนใจของนักเรียนรวมทั้งการผลิตสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของในกิจกรรม ด้านอุปสรรค ที่พบในระหว่างการปฏิบัติงาน เนื่องจากการออกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (COVID-19) ทำให้นักศึกษาบางกลุ่มต้องจัดในรูปแบบออนไลน์

4. ผลการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอน พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.36) เมื่อแยกเป็นรายการพบว่า ด้านการเตรียมเนื้อหาในการจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.48) ผู้สอนมีบุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเป็นอันดับที่สอง ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.40) องค์กรความรู้ทันสมัยสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอนสามารถนำไปใช้ได้จริง กิจกรรมส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการจัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ รวมทั้งเปิดโอกาสซักถามปัญหาและข้อสงสัย มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเป็นอันดับที่สาม ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.34) การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมชัดเจน ผู้สอนใช้วิธีการสอนและใช้สื่ออย่างหลากหลาย และผู้เรียนทราบเกณฑ์และวิธีการประเมินผลก่อนทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเป็นอันดับที่สี่ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.25) ผู้สอนให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยรองลงมาเป็นอันดับที่ห้า ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.34) และส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.40)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครู สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจเป็นเพศชาย 9 คน คิดเป็นร้อยละ 56.25 และเพศหญิง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 43.75 ข้อมูลความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะด้านการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ โดยรวมต้องการมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และ วาสนาไทย วิเศษสัตย์ (2563) เรื่อง การศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการวิจัยพบว่าสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสืบค้นและการทำงาน 2) ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) ด้านเอกลักษณ์และคุณภาพชีวิต 4) ด้านการสอนและการเรียนรู้ 5) ด้านเครื่องมือและเทคโนโลยี และ 6) ด้านการติดต่อสื่อสารและการประสานงาน จากการสำรวจระดับความต้องการในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครูยังมีความจำเป็นที่ต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนั้นได้ระบุเป็นเชิงนโยบายไว้ในมาตรฐานวิชาชีพครู มาตรฐานคุณวุฒิ และมาตรฐานการศึกษาชาติ

2. ผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอน การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งนักศึกษาได้จัดกิจกรรมที่มีความหลากหลายเป็นที่สนใจของนักเรียนรวมทั้งการผลิตสื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ของในกิจกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอน

สังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร เชาวน์นาท (2560) เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยวิธีการชี้แนะ สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และศึกษาผลสะท้อนจากการพัฒนาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยวิธีการชี้แนะ สำหรับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาภาษาอังกฤษ พัฒนาโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการสัมภาษณ์ พบว่า การชี้แนะทำให้ได้รับความรู้และความมั่นใจในการพัฒนางานการสอน และช่วยให้ งานในการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายการฝึกวิชาชีพครู

3. ผลการสะท้อนผลการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พบว่า การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน (After action review: AAR) นักศึกษาได้ดำเนินการศึกษาเนื้อหาสาระที่จะนำไปจัดกิจกรรมเพื่อออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการนำเอาตัวอย่างข้อมูล เหตุการณ์สถานการณ์หรือปรากฏการณ์จากการสังเกตทดลอง เปรียบเทียบหรือวิเคราะห์ และสามารถสรุปหลักการหรือกฎเกณฑ์และออกแบบกิจกรรม วิธีการและกระบวนการที่หลากหลาย ในการจัดทำแผนกิจกรรมได้หลายรูปแบบ เน้นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญญเดช พันธุ์วัฒน และ วรวิทย์ แสงเฟื่อง (2562) เรื่อง การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเครื่องมือวิจัย ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม การติดตามผล และทักษะชีวิตของนักเรียน ในระยะยาวโดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาเครื่องมือแบบบันทึกการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมก่อนและระหว่างดำเนินกิจกรรม (B&D form; before action review: BAR & during action review: DAR) และแบบบันทึกการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หลังกิจกรรมและการสะท้อนคิด (A&R form; after action review: AAR & reflective practice) ในการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการถอดองค์ความรู้สู่การปฏิบัติ 2) เพื่อใช้ประโยชน์จากเครื่องมือวิจัยในการถอดบทเรียน และการใช้เครื่องมือวิจัย ในการติดตามผลโครงการ และทักษะชีวิตของนักเรียน

4. ผลการวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา พบว่า กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของนักศึกษาวิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวา เหล่าป่าสี และ จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย (2560) เรื่อง วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับวัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษา 2) ระดับสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ในสถานศึกษา 3) วัฒนธรรมองค์การซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) วัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษา อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน 2) สมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน 3) วัฒนธรรมองค์การในสถานศึกษา ประกอบด้วย วัฒนธรรมแบบมุ่งคน วัฒนธรรมแบบมุ่งงาน และวัฒนธรรมแบบมุ่งบทบาท เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 58.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การสอนเป็นการประยุกต์ใช้แนวคิด ทฤษฎีการสอน และการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาการศึกษา สังคมศึกษาและผลการทดลองใช้แผนกิจกรรมในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษา สังคมศึกษาเสนอเป็นองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครูได้เป็นกระบวนการ “5 ส” ดังต่อไปนี้ 1) การสร้างองค์ความรู้ด้านสังคมศึกษา หลักสูตรการสอนและการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างเทคนิคการสอน การจัดการห้องเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สร้างความมั่นใจในบทบาทการเป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษา 4) สร้างการพัฒนานวัตกรรมการสอนและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา 5) สร้างการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพในการสอนและการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

1. การเลือกเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญควรคำนึงถึงความเหมาะสมของเพศ วัยและระดับความสามารถในการเรียนของนักเรียนด้วย หากเนื้อหาใดที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจะเกิดความกระตือรือร้นการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น
2. ระหว่างการดำเนินการจัดกิจกรรม นักศึกษาควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียน ซึ่งอาจจะไม่เข้าใจ ต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม หรือเกิดการเรียนรู้ซ้ำ หรือต้องการความช่วยเหลือ ควรใช้เทคนิคเสริมแรง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ อธิบายให้เข้าใจอย่างชัดเจนอีกครั้ง
3. ผู้สอนต้องเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละคน คอยสนับสนุนให้กำลังใจและเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึง รวมทั้งใช้เวลาผู้เรียนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
4. ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ เทคนิค เพื่อสร้างสมรรถนะการสอนสังคมศึกษาให้แก่นักศึกษาในการปฏิบัติการสอนทุกระดับในหลักสูตรวิชาชีพครู

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562*. ราชกิจจานุเบกษา. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/056/T_0012.PDF
- ชาญณรงค์ วิเศษสัตย์ และวาสนาไทย วิเศษสัตย์. (2563). *การศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาวิชาชีพครู*. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 15(1), 106-117.
- ทิวา เหล่าป่าสี และจิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2560). *วัฒนธรรมองค์การที่ส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานความรู้ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 1*. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 9(1), 286-298.
- ประยูร เขาวินาท. (2560). *การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการชี้แนะสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู*. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ปัญญาเดช พันธุ์วัฒน์ และวรวิฑูม แสงเฟื่อง. (2562). *การพัฒนาและใช้ประโยชน์จากเครื่องมือวิจัย ในการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม การติดตามผล และทักษะชีวิตของนักเรียน ในระยะยาว*. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 13(2), 81-119.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). *การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาทักษะการฟังการพูด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูริวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม
The Results of the Development of Listening and Speaking skill in Learning area of Foreign Language (English Subject) for the Primary 3 Students of San Pa Tong (Suwannaratt Wittayakarn) School by Using Song and Games

นันทวรรณ หงษ์ทอง¹

Nantawan Hongthong

Corresponding Author E-mail: arekwan2519@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูด 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ด้านทักษะการฟังการพูด ก่อนและหลังเรียน 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูริวิทยาการ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 38 คน โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการฟังและการพูด จำนวน 8 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ 3) แบบสัมภาษณ์ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้ค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพมีค่าเท่ากับ 81.74/85.39 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เพลงและเกม ผลเฉลี่ยโดยภาพรวมด้านกิจกรรมการเรียนในตัวผู้สอน 4.81 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 0.39 และด้านเทคนิควิธีการสอนและสื่อการสอนอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด คือ 4.77 และเมื่อพิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 0.42 และโดยภาพรวมทั้งหมดพบว่าอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะการฟังการพูด, กิจกรรมเพลง, กิจกรรมเกม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to determine the effectiveness of the learning management plan for developing listening and speaking skills in the English subject for primary 3/5 students at San Pa Tong (Suwannaratt Wittayakarn) School, using songs and games; 2) to compare the pre-test and post-test achievement scores; and 3) to study student satisfaction with the use of the learning management plan. The sample group consisted of 38 primary 3/5 students from San Pa Tong (Suwannaratt Wittayakarn) School, selected through purposive sampling, during the second semester

¹ คณะสังคมศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

Social Sciences and Liberal Arts, North-Chiang Mai University

of the academic year 2020. The research instruments included 8 English lesson plans for primary 3 students using songs and games, as well as a 20-item multiple-choice achievement test. Data analysis involved calculating means, percentages, and conducting t-tests.

The results of this research found that:

1. The efficiency of the lesson plan was determined to be 81.74/85.39, which exceeded the criteria (80/80).
2. The post-test scores were significantly higher than the pre-test scores at a statistical significance level of 0.05.
3. Students expressed satisfaction with the use of the learning management plan to improve their listening and speaking skills in English. The average result for learning activities in teachers' performance was 4.81, with a standard deviation (S.D) of 0.39. The teaching methods and materials received the highest level of satisfaction, with an average score of 4.77 and a standard deviation (S.D) of 0.42. Overall, the satisfaction level was found to be highly satisfactory.

Keywords: Development, Listening and speaking skill, Song activity, Games activity

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเกี่ยวกับปฏิรูปการศึกษารอบที่สอง โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการยกระดับคุณภาพและเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้สอดคล้องกับสถานะของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันซึ่งแนวทางของการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาเด็กให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ดำรงรักษาความเป็นไทย และรู้เท่าทันกับสถานการณ์ของโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ภาษาอังกฤษในปัจจุบัน คือ ภาษานานาชาติ เป็นภาษากลางของโลก ที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อกันระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าจะแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ด้วยเหตุนี้ทุกคนทุกชาติทุกภาษาจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ เป็นแกนหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต ภาษาอังกฤษมีความสำคัญมากโดยเฉพาะในอนาคตข้างหน้า อาเซียนได้กำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น “Working Language” เราจึงต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ตามความหมายของถ้อยคำว่าเป็น “ภาษาทำงาน” ของทุกคนในอาเซียน ทุกคนที่ทำงานเกี่ยวกับอาเซียน ทำงานในอาเซียน, ทำงานร่วมกับเพื่อนอาเซียน มีเครือข่ายประชาสังคมอาเซียน แสวงหาโอกาสทางการศึกษาในอาเซียน มีเพื่อนในอาเซียน และเดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ทุกคนต้องเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษให้ได้ทั้งสั้น ตั้งแต่นายกรัฐมนตรีไปจนถึงชาวบ้านทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เด็กและเยาวชน ฯลฯ ทักษะภาษาอังกฤษจึงเป็นประตูไปสู่อาชีพการงานที่ก้าวหน้ากว้างไกลในอนาคต ความสามารถในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ชีวิตมีคุณค่า สนุกสนาน มีสีสัน วัฒนธรรมร่วมกันได้เป็นอย่างดี (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551, น. 4) การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้กำหนดความสำคัญทางด้านความรู้ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคนให้มีความสมดุล โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญ ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนตามธรรมชาติและตามศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์กับตนเองกับสังคมและมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ

มีทักษะและศักยภาพในการจัดการสื่อสารและใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้สรุปสภาพการเรียนการสอนภาษาอังกฤษจากอดีตถึงปัจจุบันว่าการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูเป็นผู้บรรยาย สรุปให้ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เด็กไม่เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดการคิดวิเคราะห์ไม่เป็น ปัญหาด้านครูไม่มีสื่อการสอนที่น่าสนใจ เช่น บัตรคำ บัตรภาพ สื่อ ICT เพลง เกมนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทันสมัยจากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ผู้เรียนจึงรู้สึกเบื่อหน่ายส่งผลให้ประสิทธิผลในการสอนไม่ดีเท่าที่ควรจากสภาพปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ เด็กนักเรียนไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ ซึ่งมีสาเหตุมาจากไม่เข้าใจหลักภาษา โครงสร้างภาษา ขาดการฝึกทบทวนและการฝึกใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน ยิ่งภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่เด็กไม่ชอบ ไม่อยากเรียน เกิดทัศนคติไม่ดีต่อวิชา ทำให้เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน ซึ่งมีสาเหตุมาจาก เด็กอ่านคำศัพท์ไม่ออก อ่านไม่ได้ ไม่รู้คำศัพท์ ไม่รู้หลักการ และโครงสร้างทางด้านภาษา ทำให้เกิดทัศนคติไม่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ ไม่อยากเรียน คิดว่ามึนยาก นอกจากนี้แล้วสภาพแวดล้อม ชุมชน ครอบครัว ไม่เอื้อต่อการที่เด็กจะได้ฝึกทักษะทางด้านภาษา บางครอบครัวไม่มีความรู้เรื่องภาษา สิ่งที่เรียนมาแล้วไม่ได้นำไปใช้ ไปฝึกบ่อย ๆ ก็เกิดการสูญเปล่า เรียนแล้วก็ลืมพอนำมาใช้ก็ลืมในบางครั้งก็ไม่กล้าพูดออกไปกลัวเพื่อนหัวเราะ ไม่มั่นใจในตัวเอง เชนอายุ ไม่กล้าที่จะสื่อสาร จากสภาพปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ เด็กนักเรียนไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ การนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยหาโอกาสที่จะได้ใช้สื่อสารในครอบครัว ชุมชนนั้นมีโอกาสน้อยมากเพราะเด็กบางคนอยู่กับตายาย หรือผู้ปกครองที่ไม่มีความรู้ทางด้านวิชาภาษาอังกฤษ ทำให้เด็กไม่มีการพัฒนาทักษะในการสื่อสารในวิชาภาษาอังกฤษได้เต็มศักยภาพ

แนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องการสื่อสาร การพูด มีหลายแนวทาง เช่น สร้างโอกาส หรือสถานการณ์ในการสื่อสาร ให้เด็กได้ใช้ทักษะภาษาที่เรียนมา เพื่อลดการขาดความมั่นใจในการพูด การเขียนอายุ ไม่กล้าแสดงออกของนักเรียน ส่งเสริมให้รางวัล คำชมเชย การกระตุ้นการเรียนรู้โดยใช้เพลง เกม ทักษะการอ่าน เขียน สอดแทรกในแผนการจัดการเรียนรู้ เด็กจะเรียนได้อย่างมีความสุข สนุกสนาน แนวทางที่ผู้ศึกษาได้พิจารณาแล้วเห็นว่าเหมาะสมกับปัญหา และเหมาะสมกับนักเรียนที่สุด คือการเรียนโดยใช้เพลง เกม ในการจัดการเรียนการสอน เพราะธรรมชาติของเด็กแล้วชอบการแข่งขัน ชอบเพลง ชอบความสนุกสนานชอบความท้าทายสมาธิเด็กจะสนใจสนใจในการเรียนน้อย เบื่อง่าย เพราะฉะนั้นเราต้องสอดแทรกเกม เพลง ความท้าทาย ความอยากรู้อยากเห็น เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโดยใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ลดการเขียนอายุฝึกทักษะการฟังและพูดสื่อสารภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ 2551, น. 220)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางในการพัฒนาทักษะการฟังการพูด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ก่อนและหลัง การฝึกทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการใช้แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 114 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 38 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คลังคำศัพท์ (Lexicon) และโครงสร้าง (Structure) เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่เหมาะสมกับการพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม 2) ผลสัมฤทธิ์ ด้านทักษะการฟังการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราชภูธรวิทยาการ) โดยใช้เพลงและเกม

4. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 เครื่องมือที่เป็นนวัตกรรม ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 8 แผน 16 คาบ คาบละ 50 นาที

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวิเคราะห์ผู้เรียนตามศักยภาพ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่

1) แบบทดสอบระหว่างเรียน จำนวน 8 ชุด ชุดละ 10 ข้อ ใช้จำนวนการทดสอบ 8 ครั้ง หลังจากเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้รายละเอียดของแบบทดสอบแต่ละชุดมีลักษณะดังนี้

แบบทดสอบ เรื่อง	Myself	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	My lovely family	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	My Best friend	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	Funny school	จำนวน 10 ข้อ

แบบทดสอบ เรื่อง	Yummy food	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	Healthy fruits	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	My Love Pets	จำนวน 10 ข้อ
แบบทดสอบ เรื่อง	Beauty clothes	จำนวน 10 ข้อ

2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวนละ 2 ชุด ก่อนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน ชุดละ 20 ข้อ แบบทดสอบเรื่องการพูด จำนวน 10 ข้อ แบบทดสอบเรื่องการฟัง จำนวน 10 ข้อ

5. การสร้างและหาประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ดำเนินการดังนี้

1) ออกแบบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ได้ยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์แนวคิดหลักการทำงาน การมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในการสื่อสาร (ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน) ทักษะการทำงานร่วมกัน และมีลักษณะนิสัยในการทำงานเป็นทีมได้ดีอีกด้วยโดยเรียงลำดับกิจกรรมดังนี้

หน่วยการเรียนรู้	เรื่อง	จำนวนคาบ
About me	Myself	2
	My lovely family	2
	ทดสอบระหว่างเรียน	1
Thing Around me	My Best friend	2
	Funny school	2
	ทดสอบระหว่างเรียน	1
Best Healthy	Yummy food	2
	Healthy fruits	2
	ทดสอบระหว่างเรียน	1
My Favorite Thing	My Lovely Pets	2
	Beautiful clothes	2
	ทดสอบระหว่างเรียน	1
รวม		20

ตารางที่ 1 แผนการจัดการจัดการเรียนรู้จำแนกตามหน่วยการเรียนรู้ เรื่องและจำนวนคาบ

2) จัดพิมพ์เนื้อหาและจัดทำสื่อประกอบแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตรวจสอบความถูกต้องและแก้ไข

3) การหาประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาการพัฒนาทักษะการฟังและพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องถูกต้องของหลักการ โครงสร้างของสื่อ เนื้อหา และรูปแบบของชุดฝึกทักษะ / แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผลการพิจารณาความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.7-1.0

4) ปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาภาษาอังกฤษให้ถูกต้อง เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.2 การสร้างและหาประสิทธิภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบระหว่างเรียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1) ออกแบบทดสอบที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหารายวิชาภาษาอังกฤษ

2) นำแบบทดสอบที่สร้างแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลและความตรงตามเนื้อหาและโครงสร้าง (Construct validity) ระหว่างข้อสอบแต่ละข้อกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความเหมาะสมของจำนวนข้อกับระยะเวลา และความเป็นปรนัยของข้อคำถามการตรวจให้คะแนน ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.7-1.0

3) จัดพิมพ์แบบทดสอบแล้วนำไปทดลองใช้กับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) ซึ่งมีศักยภาพใกล้เคียงกับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) เพื่อนำมาหาค่าความเชื่อมั่น และอำนาจจำแนก โดยมีค่าอำนาจจำแนก $p = 0.65$ และค่า $r = 0.89$

4) จัดพิมพ์แบบทดสอบแล้วนำไปใช้กับ นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล (Data Analysis and interpretation)

6. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ

6.1 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยทำการวิเคราะห์จากคะแนนผลการทดสอบก่อนและหลังเรียน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยการทดสอบค่าที (T-test for dependent)

6.2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้ค่าเฉลี่ยร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากคะแนนการทดสอบแต่ละหน่วยการเรียนรู้กับคะแนนผลการทดสอบหลังเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการการฟังและพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ซึ่งกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ เท่ากับ 80/80 ดังแสดงในตาราง 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ซึ่งกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ เท่ากับ 80/80 ที่กำหนดไว้

รูปแบบ	n	คะแนนระหว่างเรียน						คะแนนการทดสอบหลังเรียน		E1/E2
		หน่วยที่ 1	หน่วยที่ 2	หน่วยที่ 3	หน่วยที่ 4	รวม	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	
กลุ่มตัวอย่าง	38	76.97	80.00	80.00	78.95	2485.00	81.74	2596	85.39	81.74/ 85.39

2. ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ซึ่งวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติการทดสอบค่าที (t-test for dependent) เพื่อศึกษาความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนด้วยการทดสอบค่าที (t-test for dependent)

การทดสอบ	จำนวนนักเรียน	\bar{X}	S.D.	ΣD	ΣD^2	t
ทดสอบก่อนเรียน	38	7.16	1.90	338	3178	25.46
ทดสอบหลังเรียน	38	16.05	2.18			

จากตารางที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.16 คะแนน และ 16.05 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียนพบว่า คะแนนสอบของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกมที่พัฒนาขึ้น จึงกล่าวได้ว่า แผนจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม สามารถช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพิ่มมากขึ้นได้เป็นอย่างดี ผ่านขั้นตอนกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ และมีวิธีการที่เหมาะสม โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกและเรียบเรียงหน่วยการเรียนรู้ การศึกษาเอกสารหลักสูตร มีหัวข้อและเนื้อหาครอบคลุมตามรายละเอียดวิชาที่กำหนดรวมทั้งผู้วิจัยมีการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ที่สำคัญต่อการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ผ่านกระบวนการกลั่นกรอง

การตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผ่านการตรวจสอบและการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่ามี ความเหมาะสม สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือสำหรับการจัดการเรียนรู้โดยใช้พัฒนาทักษะการฟังการพูดใน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียน สันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ซึ่งข้อค้นพบจากงานวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ งานวิจัยของฉัตรวราพร เปลี่ยนปราน และ สุทัศน์ นาคจัน (2558) เรื่อง การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งน้อย อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 หลังใช้วิธีสอนโดยใช้เกมประกอบสูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดย ใช้เกมประกอบ นักเรียนมีความเข้าใจบทเรียนมากขึ้น เมื่อเรียนโดยใช้เกมประกอบ ชื่นชอบและให้ความ ร่วมมือกับครูสอนภาษาอังกฤษที่ให้เล่นเกมประกอบการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และนักเรียนในกลุ่ม ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดีและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาษิต พาณยง (2554) เรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้เกมการศึกษา สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนรัษฎาวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยการใช้ เกมการศึกษามีทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น และมีความพึงพอใจต่อการเรียน ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมการศึกษา

2. นักเรียนที่ได้รับจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดเกม เพลง กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะว่าการเล่นเกมนั้นถือว่าเป็นกิจกรรมการเล่นที่มีการประเมินผลความสำเร็จของผู้เล่นไปในตัว ซึ่งจะช่วยให้ผู้เล่นเกิดความกระตือรือร้น ผิดสติปัญญาและไหวพริบ ได้สรุปว่าเกมเป็นกิจกรรมการเล่น หรือการแข่งขันเพื่อการเรียนรู้ มีกำหนดจุดมุ่งหมาย กฎเกณฑ์ กติกา ผู้เล่น วิธีการเล่น การตัดสินผลการ เล่นเป็นแพ้หรือชนะการนำเกมมาประกอบการสอน จะช่วยให้ห้องเรียนมีชีวิตชีวา บทเรียนนั้น ๆ น่าสนใจ นักเรียนไม่รู้สึกลำบากหน่าย ก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน นักเรียนมีโอกาสใช้ปฏิภาณไหวพริบของ ตน สามารถจดจำบทเรียนได้ง่าย เร็ว และจำได้นาน นอกจากนี้การที่เด็กได้เล่นเกมจะได้ความรู้ทาง วิชาการ และยังช่วยพัฒนาสติปัญญาตลอดจนความเจริญเติบโตของร่างกาย ทั้งนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบ ของนักวิชาการในการใช้เกมและเพลงในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ พบว่า การใช้เกมและเพลงในการ พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้คำศัพท์จาก เนื้อหาเพลงและทำนองเพลง ช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย และยังสะท้อนให้เห็นชีวิตและวัฒนธรรมในแง่มุม ต่าง ๆ อีกทั้งการใช้เกมมีกติกาต่าง ๆ เป็นการแนะนำสั่งสอนในด้านคุณธรรมอันเป็นแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ อีก ด้วย ทำให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนานควบคู่กันไป ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (ปราณี ชูชม, 2556; สุชาติ ทั้งสกริสิมา, 2555; อรุมา จารเครือ, 2562)

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่า ตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ผู้วิจัยได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาเพื่อ การสื่อสารในสถานการณ์จริง โดยออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกมากที่สุดในห้องเรียน รวมทั้งการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการฝึกการสื่อสารซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะการฝึกผ่านเกม ในลักษณะการใช้กิจกรรมคู่และกลุ่ม จากการสังเกตพบว่านักเรียนที่เริ่มเรียนภาษาต่างประเทศจะมีความ วิตกกังวลในการพูดโดยเฉพาะการยืนพูดหน้าชั้นคนเดียว การให้นักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันไม่

ว่าจะเป็นกิจกรรมคู่หรือกิจกรรมกลุ่มจึงเป็นการลดความวิตกกังวลของนักเรียน นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนาน กระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจที่อยากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรม การทำกิจกรรมร่วมกันทำให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ต้องมีครูยืนอยู่หน้าชั้นเรียนคอยควบคุมพฤติกรรมอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้นักเรียนได้รู้จักการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความมั่นใจ กล้าแสดงออก รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง อนึ่งในการประเมินผลที่ผู้วิจัยได้ใช้การประเมินผลระหว่างเรียน ช่วยให้เข้าใจในปัญหาการสื่อสาร โดยผู้วิจัยจัดให้มีการถามตอบระหว่างทำกิจกรรมการเรียน การพบปะสนทนาพูดคุยกับผู้เรียน การสอบปากเปล่าเพื่อประเมินความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติ การตรวจแบบฝึกหัดและการบ้านพร้อมให้ข้อมูลป้อนกลับ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การจัดการเรียนรู้การใช้กิจกรรมเพลงและเกมทางการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้ค้นพบว่า เมื่อเด็กนักเรียนได้เรียนรู้จากการใช้กิจกรรมเพลงและเกมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานจากการเล่นเกมทางการศึกษา (วิชาภาษาอังกฤษ) ทำให้เด็กนักเรียนสร้างองค์ความรู้จากการเล่นเกมและเข้าร่วมกิจกรรมเพลงทางภาษา เด็กในห้องจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพลงและเกม เพื่อพัฒนาทักษะการฟังและพูดเด็กนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้น มีการกระทำผ่านกิจกรรม แสดงปฏิกริยาตอบสนองจะรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม จะเห็นอกเห็นใจสมาชิกในทีมและทำให้เด็กกล้าแสดงออกในการฟังและการพูดสื่อสารกับสมาชิกในทีมและมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มอื่น ๆ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกันซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาสร้างองค์ความรู้ผ่านทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นในบรรยากาศที่ส่งเสริมกันและกัน และสำคัญที่สุด คือการสื่อสารกันระหว่างเพื่อนในห้องเรียน ระหว่างทีมและครู จากการทำกิจกรรมเพลงและเกมทำให้เด็กเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษเป็นอย่างดีอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกแบบพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3/5 โรงเรียนสันป่าตอง (สุวรรณราษฎร์วิทยาคาร) โดยใช้เพลงและเกม ผู้สอนต้องตกลงกติกาการเล่นให้กับผู้เรียนให้ชัดเจนและต้องดำเนินการตามกติกาการเล่นอย่างเคร่งครัด

1.2 ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกมและเพลง โดยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมเป็นทีมและผู้สอนควรมีการบูรณาการให้สอดคล้องกับรายวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาโดยการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการฟังการพูดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยใช้เพลงและเกมในรายวิชาอื่น ๆ หรือในนักเรียนชั้นอื่น ๆ ด้วย

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กระทรวง.
- ณัฐวราพร เปลี่ยนปราน และสุทัศน์ นาคจั่น. (2558). การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมประกอบการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนวัดทุ่งน้อย อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(2), 1673-1684.
- ปราณี ชูชม. (2556). *การใช้ชุดเกมเพลงในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3/2 เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน*. โรงเรียนอนุบาลน้องหญิง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552 ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุชาติ ทังสธิรสีมา. (2555). การใช้เกมในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 6(2), 168-175.
- สุภาษิต พาณยง. (2555). *การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้เกมการศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสวนรัษฎวิทยา กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ] ไม้ได้ตีพิมพ์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อรอุมา จารเครือ. (2562). *การศึกษาทักษะการพูดภาษาอังกฤษตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารโดยใช้เกม สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 โรงเรียนทุ่งใหญ่นเรศวรศึกษ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. <https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/publicationfile/item/20th-ngrc-2019/HMO34/HMO34.pdf>

ภาวะเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์โควิด-19 ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม Economy and Society from the Covid-19 Situation of People in Maha Sarakham

จันทิทัฬภาสั ธนะประดิษฐ์กุล¹

Janthappaphar Thanapraditkoot

สหราช ใหม่คามิ¹

Saharat Maikamei

Corresponding Author E-mail: cham.nattiyakorn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาถึงเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) 2) ศึกษาการปรับตัวกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New normal) 3) ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาและบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับปานกลาง โดยทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ผลกระทบมากที่สุดคือ รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น

2. การปรับตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงเชื้อโรค โดยสวมหน้ากากอนามัย เพื่อไม่ให้รับเชื้อโควิด-19 มีการล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังปรุงอาหาร มีการพกแอลกอฮอล์เจลบางครั้ง และความเข้าใจเกี่ยวกับการเว้นระยะห่าง และยังไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข

3. แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในส่วนของแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยการช่วยเหลือเงินเยียวยา การส่งเสริมสร้างอาชีพ การใช้มาตรการช่วยเหลือเกี่ยวกับค่าครองชีพ

คำสำคัญ: ไวรัสโคโรนา 2019, เศรษฐกิจ, สังคม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the economy and society in the context of the spread of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) 2) to examine the adaptation to the new way of life (New normal) 3) to investigate guidelines for solving problems and mitigating economic and social impacts resulting from the COVID-19 epidemic in Maha Sarakham Municipality. This research was quantitative approach, collecting data through a survey distributed to 400 participants. The data was analyzed using the SPSS software package.

The results of this research found that:

1. The economic and social impact of the COVID-19 epidemic was found to be at a moderate level, hindering individuals from performing their usual work, with the greatest impact observed on household expenditures.

¹ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Faculty of Management Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University

2. Individuals demonstrated various forms of adaptation to the COVID-19 epidemic. These included wearing hygienic masks to prevent infection, washing hands with soap before and after cooking, occasionally using alcohol-based hand sanitizers, and having an understanding of social distancing. However, some individuals still did not believe in taking actions to prevent the spread of COVID-19, in line with the guidelines provided by the Ministry of Public Health.

3. The study also identified guidelines for addressing the economic and social impacts resulting from the COVID-19 epidemic. These guidelines encompassed measures to solve the economic impact, such as providing career advancement opportunities and implementing measures to alleviate the cost of living.

Keywords: Coronavirus 2019, Economy, Society

บทนำ

การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พ.ศ. 2562-2564 เป็นการระบาดทั่วโลก โดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นโรคระบาดวันที่ 11 มีนาคม 2563 โดย วันที่ 9 พฤษภาคม 2563 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 3,740,000 คนใน 20 ประเทศ มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 258,000 คน และมีผู้หายป่วยแล้วมากกว่า 1,247,000 คน (Johns Hopkins University, 2020) การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยนั้น ตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 โดยมีผู้ป่วยยืนยันรายแรกนอกประเทศจีน การคัดกรองผู้เดินทางเข้าประเทศพบผู้ป่วยประปรายตลอดเดือนมกราคมซึ่งเป็นผู้ที่เดินทางมาจากในประเทศจีนแทบทั้งสิ้น เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมาก (กรมควบคุมโรค, 2563ก)

การแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจและสังคมเกือบทุกจังหวัดของประเทศไทย โดยผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจในระดับมหภาคนั้น ส่งผลให้อัตราการขยายตัวเศรษฐกิจไทยจะติดลบ โดยเฉพาะต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ต้องสูญเสียรายได้กว่า 1.89 ล้านล้านบาท สำหรับผลกระทบต่อสังคมจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563ก, 2563ข) ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (TDRI) คณะเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศไทย (IHPP) และทีมงานด้านข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ (UN joint team on data) เผยผลสำรวจผลกระทบโควิด-19 ด้านสังคมพบว่าร้อยละ 50 ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และการแพร่ระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันมาก

ผลกระทบจากการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในส่วนของจังหวัดมหาสารคาม ที่มีเศรษฐกิจจากการค้าขายเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีสถาบันการศึกษาหลายแห่งด้วยกัน การค้าขายและรายได้ส่วนใหญ่จะได้จากกลุ่มนักศึกษา จึงทำให้มีผู้ประกอบการจำนวนมากที่มีรายได้จากการค้าขายกับกลุ่มนักศึกษา โดยประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 31.64 รองลงมาเป็น รับจ้าง/พนักงานบริษัท รับราชการ/รัฐวิสาหกิจและเกษตรกร ร้อยละ 24.99, 21.14, 13.61 และ 0.65 ตามลำดับ โดยมีประชากรว่างงาน ร้อยละ 7.97 เขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ทางด้านสังคมของเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามนั้น มีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทั้งไทยพุทธ จีน โดยประชาชนมีสัดส่วนใกล้เคียงกันระหว่างชาวไทยพุทธและชาวจีน ทำให้มีเทศกาลสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ประจำปีที่หลากหลาย และยังเป็นศูนย์กลางของสถานศึกษาทุกระดับของจังหวัดมหาสารคาม

จากสถานการณ์ดังกล่าว ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลเมืองมหาสารคามที่ต้องประสบกับภาวะหยุดชะงักลง แม้ว่าจะได้มีการเยียวยาช่วยเหลือจากภาครัฐ หรือแม้แต่ในท้องถิ่นเองก็ตาม ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวิถีชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม และการปรับตัวที่จะรับกับสถานการณ์วิถีชีวิตใหม่ (New normal) ของประชาชนเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายต้องมีความตระหนักและรีบดำเนินการหามาตรการเพื่อเป็นแนวทางในการรับมือกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น อันจะทำให้วิถีชีวิตของประชาชนกลับมาอยู่ในภาวะปกติพร้อมกับปรับตัวเองกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัยจากโรคที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาการปรับตัวกับการดำเนินวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม
3. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามข้อมูลทั่วไป และการปรับตัว
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาและบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เหมาะสมกับบริบทของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงสถิติ (Quantitative research) ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยการแจกแบบสอบถามจำนวน 40 ชุด เพื่อทำการรวบรวมข้อมูลและการทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

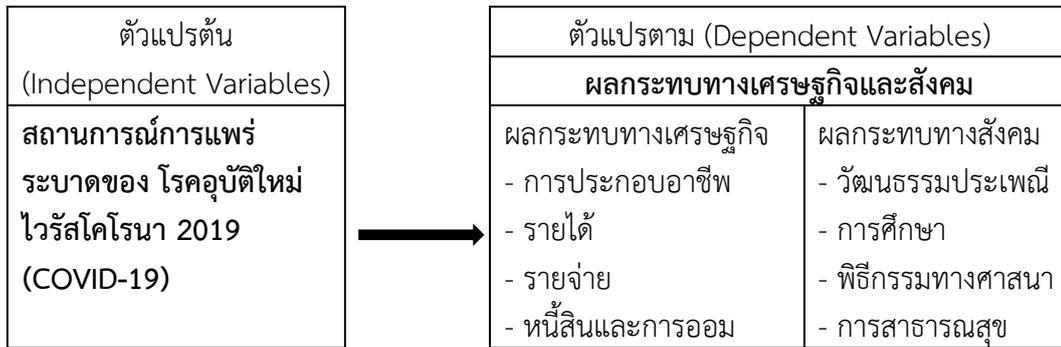
1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่อาศัยในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 50,606 คน (เทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2566) โดยใช้วิธีคำนวณจากสูตรของ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม 5% ได้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม 397 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Samples) ที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม จำนวน 50,606 คน (สำนักทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองมหาสารคาม, 2563) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในแต่ละชุมชน ในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม โดยจัดแบ่งโซนพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดูแลและให้ได้ข้อมูลจากประชาชนได้อย่างทั่วถึงโดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นชุมชนทั้งสิ้น 30 ชุมชน ในสัดส่วนที่เท่ากัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามสำหรับรวบรวมข้อมูลจากประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม ทำการแจกแบบสอบถามให้กับประชากรในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม 400 คน 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน 2) ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับด้านประชากรศาสตร์การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความสำคัญและพฤติกรรมของประชากร โดยการใช้การวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปรวิเคราะห์ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ One-Way ANOVA ซึ่งมีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ตารางที่ 1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ที่	ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	\bar{X}	SD.	ระดับ
1	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้	4.28	0.69	มากที่สุด
2	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ความอยู่ของครัวเรือนแย่ลง	3.39	0.82	ปานกลาง
3	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สถานภาพทางการเงินของครัวเรือนไม่มั่นคง	3.37	0.94	ปานกลาง
4	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้น	3.24	0.84	ปานกลาง
5	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การออมของครัวเรือนลดลง	3.23	0.94	ปานกลาง
6	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง	2.91	1.19	ปานกลาง
7	การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น	2.84	0.97	ปานกลาง
รวม		3.32	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงประเด็น การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ที่มีผลกระทบในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.28$) ที่เหลือมีผลกระทบอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ประเด็น การระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้ความอยู่ของครัวเรือนแย่ลง ($\bar{X} = 3.39$) ทำให้สถานภาพทางการเงินของครัวเรือนไม่มั่นคง ($\bar{X} = 3.37$) ทำให้หนี้สินของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.24$) ทำให้การออมของครัวเรือนลดลง ($\bar{X} = 3.23$) ทำให้รายได้ของครัวเรือนลดลง ($\bar{X} = 2.91$) และทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 2.84$) ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามข้อมูลทั่วไป และการปรับตัว

ตารางที่ 2 ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย	(\bar{X})	S.D.	สถิติ	df	Sig.
เพศ			t=-3.318**	369.552	0.001
ชาย	3.25	0.41			
หญิง	3.40	0.48			
อายุ			F=1.807	4	0.127
25 - 34 ปี	3.27	0.42			
35 - 44 ปี	3.42	0.51			
45 - 54 ปี	3.37	0.49			
55 - 64 ปี	3.30	0.43			
65 ปี ขึ้นไป	3.37	0.30			
การศึกษา			F=2.002	5	0.077
ประถม หรือต่ำกว่า	3.38	0.38			
มัธยมต้น	3.48	0.49			
มัธยมปลาย/ ปวช.	3.26	0.47			
อนุปริญญา/ ปวส.	3.40	0.40			
ปริญญาตรี	3.28	0.45			
สูงกว่าปริญญาตรี	3.43	0.40			
อาชีพ			F=2.208*	6	0.042
เกษตรกร	3.19	0.23			
รับจ้างทั่วไป	3.34	0.45			
นักเรียน/ นักศึกษา	3.22	0.41			
ธุรกิจส่วนตัว	3.42	0.48			
พนักงานบริษัทเอกชน	3.24	0.42			
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3.32	0.49			
แม่บ้าน/ว่างงาน	3.43	0.40			

ข้อมูลทั่วไป ค่าเฉลี่ย	(\bar{X})	S.D.	สถิติ	df	Sig.
การนับถือศาสนา			t=1.415	170.729	0.159
คริสต์/อิสลาม	3.38	0.49			
พุทธ	3.30	0.43			
การมีสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อโควิด19			t=-2.180*	398	0.030
มี	2.93	0.44			
ไม่มี/ไม่ทราบ	3.33	0.45			

จากตารางที่ 2 พบว่า แสดงผลวิเคราะห์ผลกระทบททางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกตามข้อมูลทั่วไป พบว่า คะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจของเพศชายและหญิงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจของเพศหญิงสูงกว่าเพศชาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพและการมีสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อโควิด-19 แตกต่างกัน มีคะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อโควิด-19 มีคะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่มี/ไม่ทราบว่าสมาชิกในครอบครัวติดเชื้อ โควิด-19 ส่วนกลุ่มอาชีพที่มีคะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจแตกต่างกัน สามารถอธิบายความแตกต่าง เป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนนักศึกษา มีคะแนนผลกระทบททางเศรษฐกิจแตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นธุรกิจส่วนตัว และแม่บ้าน/ว่างงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างนักเรียนนักศึกษามีคะแนนผลกระทบทน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มอาชีพดังกล่าว

3. แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบททางสังคม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ผลกระทบททางสังคม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในส่วนของวิถีความเป็นอยู่ และสุขภาพอนามัยของประชาชน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบททางสังคม สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 แนวทางการดูแลด้วยตัวประชาชนเอง การดูแล ป้องกันสุขภาพให้ปลอดภัยจากการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ด้วยตัวเองของประชาชน เช่น การสวมใส่หน้ากากทุกครั้งเมื่ออยู่ในที่สาธารณะหรืออยู่ในสังคม ดูแลสุขภาพตนเองสม่ำเสมอ ควรพกเจลแอลกอฮอล์ติดตัวตลอดเวลา ลดการพบปะในสถานที่สาธารณะที่มีคนเยอะ ๆ ทุกคนในสังคมต้องเข้าใจซึ่งกันและกันและต้องดูแลตัวเอง คนใกล้ตัวให้ปลอดภัยอยู่เสมอ ให้ทุกคนในชุมชนช่วยการรักษาความสะอาด สถานที่ส่วนร่วมของชุมชนให้มีความสะอาดอยู่ตลอด

3.2 แนวทางการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนโดยภาครัฐ การแจกหน้ากากอนามัยให้ทั่วถึงในชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาออกกำลังกาย โดยมีระยะห่างและความปลอดภัยความสะอาดของเครื่องมือด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลการปฏิบัติ เพื่อตนเองให้ปลอดภัยจากโรค เช่น การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาโรค เพื่อลดปัญหาผู้คนไม่ยอมรับในโรคนี้ ส่วนมากคนที่ติดจะหลบหนีการรักษาตัว ควรปรับปรุงเรื่องการรักษาทางการแพทย์ให้มีความจริงมากกว่านี้ มาตรการในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค มีความเคร่งครัดในทุกระดับ นอกจากนั้นต้องคำนึงถึงสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีผลกระทบในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพตามปกติได้ ที่มีผลกระทบมากที่สุด ในขณะที่ทำให้รายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าผลกระทบน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในช่วงของการระบาดไม่ค่อยมีกิจกรรมของการออกไปจับจ่ายภายนอกบ้านหรือชุมชนมากนัก ทำให้รู้สึกว่ามีผลต่อรายจ่ายเท่าที่ควร

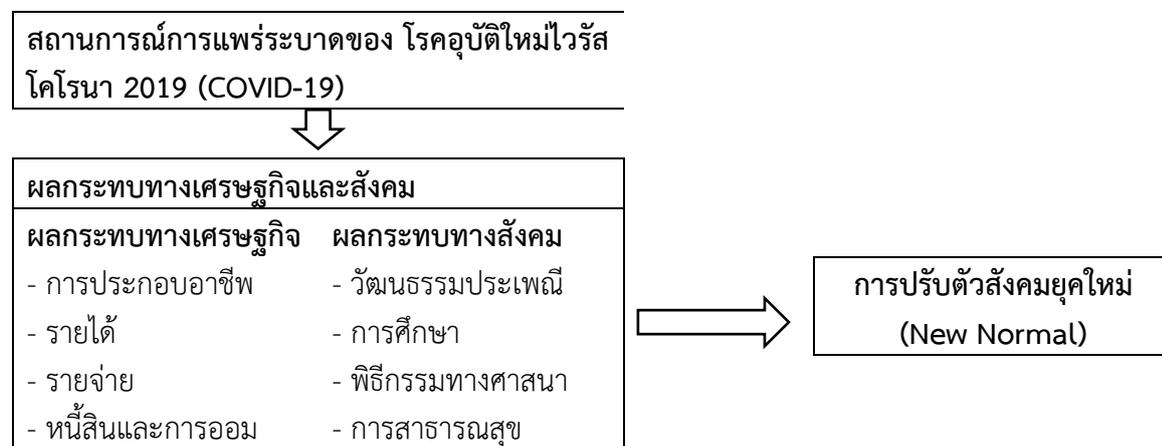
ส่วนทางสังคมนั้น ทำให้การปฏิบัติศาสนกิจเป็นไปด้วยความลำบากและต้องระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ซึ่งประชาชนในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองมหาสารคามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ โดยเฉพาะการทำพิธีกรรมต่าง ๆ ในวัดหรือในชุมชน เช่น วันพระ วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา จะต้องทำกิจกรรมร่วมกัน หลังจากมีสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทางหน่วยงานภาครัฐได้ให้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันผลกระทบต่อการศึกษาของบุตรหลาน และทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนที่อาศัยอยู่เปลี่ยนแปลงไปนั้น เห็นว่าส่งผลกระทบในประเด็นดังกล่าวน้อยที่สุด ทั้งนี้รัฐได้ให้มีการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อเวลาเรียนของนักเรียน และการระบาดของโรคไม่ได้ทำให้สภาพแวดล้อมของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่ทำให้การดำเนินชีวิตชะงักเพียงระยะสั้น ๆ ซึ่งการกระทบดังกล่าวผู้หญิงจะรู้สึกว่าการกระทบมากกว่าผู้ชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้หญิงซึ่งต้องเป็นผู้ดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว จึงมีความกังวลในผลกระทบมากกว่าผู้ชาย ขณะเดียวกันในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะพบว่ากลุ่มที่ต้องประกอบอาชีพธุรกิจต่าง ๆ จะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ เพราะไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ไม่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมมากนัก เพราะยังไม่มีส่วนในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยต่าง ๆ ที่พบว่า การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้ประกอบการไม่กล้าลงทุน

การปรับตัวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีการปรับตัวเพื่อหลีกเลี่ยงเชื้อของโรค โดยสวมหน้ากากอนามัย เพื่อไม่ให้รับเชื้อโควิด-19 ไม่ว่าจะมิหรือไม่มีอาการใช้ และมีอาการ ไอ จาม มีน้ำมูก มีการล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังปรุงอาหาร มีการพกแอลกอฮอล์เจลล้างครั้ง และความเข้าใจเกี่ยวกับการเว้น ระยะห่างว่าเป็นลดระยะเวลาการอยู่ในพื้นที่สาธารณะ แต่เห็นว่าการเว้นระยะห่าง จะช่วยลดโอกาสการระบาดของโรคโควิด-19 ได้ปานกลาง และยังไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งการปรับตัวดังกล่าวเป็นไปตามทางของการป้องกันโรคของกรมควบคุมโรค (2563) แต่ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเว้นระยะห่างที่ไม่ถูกต้องมากนัก ซึ่งสะท้อนผ่านความคิดเห็นต่อผลกระทบ โดยเฉพาะทางสังคมในกลุ่มที่เห็นว่าการเว้นระยะห่าง จะช่วยลดโอกาสการระบาดของโรคโควิด-19 ได้มาก มีคะแนนผลกระทบทางสังคมสูงกว่าแตกต่างจากกลุ่มที่เห็นว่าการเว้นระยะห่างช่วยลดโอกาสการระบาดได้น้อย ลดไม่ได้ และไม่ทราบ ทำให้กลุ่มดังกล่าวตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นมากกว่า ขณะเดียวกันประชาชนยังไม่ค่อยเชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขเท่าที่ควร สะท้อนผ่านความคิดเห็นต่อผลกระทบทางสังคม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขมีคะแนนผลกระทบทางสังคมต่ำกว่าแตกต่างจากกลุ่มที่เชื่อมั่น และไม่แน่ใจ ดังนั้นการสร้างเชื่อมั่นในมาตรการของภาครัฐในการปฏิบัติตัวเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคจำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งเศรษฐกิจและสังคม

แนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งในส่วนของแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจ โดยการช่วยเหลือเงินเยียวยา การส่งเสริมสร้างอาชีพ ส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาออกกำลังกาย การประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลการปฏิบัติเพื่อตนเอง การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาโรค และปรับปรุงเรื่องการรักษาทางการแพทย์ซึ่งสอดคล้องกับการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ ประเทศไทย (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2563) รัฐบาลและสังคมควรให้ความช่วยเหลือดูแลครัวเรือนเปราะบาง โดยเฉพาะครัวเรือนเปราะบางซ้ำซ้อนมากกว่ากลุ่มครัวเรือนทั่วไป การเยียวยาจะต้องทำอย่างทั่วถึง ไม่ตกหล่น เช่น การสนับสนุนรายได้ควรเป็นไปในลักษณะที่ต้องได้รับในทุกครัวเรือน (Universal Access) ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับรายจ่าย รัฐบาล สามารถใช้การลดค่าครองชีพที่ดำเนินการอยู่แล้วได้ นอกจากนี้รัฐควรมีมาตรการเสริมเป็นการเฉพาะด้วย ตัวอย่างเช่น มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่หรือแพทย์ทางไกล (Telemedicine) สำหรับครัวเรือนเปราะบางที่มีปัญหาการเดินทางเข้ารับบริการทางการแพทย์ (คนแก่ คนป่วยติดเตียง คนพิการ) เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การปรับตัวของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคามจากโรคภัยโควิด-19 ที่ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปที่ทำมาค้าขายไม่สู้ดีนัก หลายครอบครัวถึงขั้นหมดตัวสินหนทางการทำมาหารรายได้ แต่ก็มีอีกส่วนหนึ่งที่ปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เปลี่ยนแปลงตัวเองในรูปแบบที่ต่างกันไป งานวิจัยครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป็นแนวทางในการปรับตัวกับอีกหลาย ๆ คน ที่ยังไม่รู้และยังหาทางออกไม่เจอในการปรับตัวจากสถานการณ์ที่ผ่านมา และจะเป็นแนวทางให้กับผู้ที่ประสบจากเหตุการณ์ครั้งนี้ทุกพื้นที่ในประเทศไทย ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพ ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างตรงจุดโดยยึดชุมชนเป็นฐาน
- 1.2 ส่งเสริมการจ้างงานในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ในลักษณะของการจ้างงานแบบชั่วคราว หรือ Part-time เพื่อบรรเทาภาวะการว่างงานของภาคแรงงานให้มีงานทำ
- 1.3 การช่วยเหลือเงินเยียวยาให้ครอบคลุมและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรศึกษาแนวทางส่งเสริมฟื้นฟูอาชีพในท้องถิ่น เพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเพื่อให้คนในท้องถิ่นมีอาชีพสังคมที่ดีในท้องถิ่นและปราศจากโรคร้ายต่าง ๆ

แหล่งอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2563ก). ข้อมูลเกี่ยวกับ COVID-19 ไวรัสโคโรนาในประเทศไทย. <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
- กรมควบคุมโรค. (2563ข). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/faq_more.php
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). กลุ่มเปราะบางที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19. https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/2099?utm_source=Category&utm_medium=internal_referral
- เทศบาลเมืองมหาสารคาม. (2566). ประวัติเทศบาล. <http://mkm.go.th/web/history>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563ก). ผลสำรวจผลกระทบด้านสังคม. http://ittdashboard.nso.go.th/covid19_report_social.php
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2563ข). ผลสำรวจผลกระทบด้านเศรษฐกิจ. http://ittdashboard.nso.go.th/covid19_report_eco.php
- Johns Hopkins University. (2020). Mapping COVID-19. <https://systems.jhu.edu/research/public-health/ncov>

นวัตกรรมการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน
Innovation Introducing the King's Philosophy with the Principle of Fellowship
Towards the Development of Community Potential

ปิ่นณพงษ์ วงศ์ณาศรี¹

Punnapong Wongnasri

วีรนุช พรหมจักร²

Weeranuch Promjuk

พระครูประสาทสรคุณ (ปิยะพงศ์ ปิยวิโส)¹

Prakruprasarthsarakun (Piyapong Piyawongso)

Corresponding Author E-mail: weranuch13032525@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงนวัตกรรมการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำรงหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน ซึ่งนวัตกรรมในที่นี่ ได้แก่ การแก้ปัญหาปากท้อง และการพัฒนาที่ไม่สมดุลกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีฐานคิดในการกำหนดทุกมาตรการ รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยการสร้างความเข้มแข็งในระดับฐานรากเป็นสำคัญ ทั้งนี้เศรษฐกิจฐานรากจะเป็นเสาเข็มที่มั่นคงให้กับระบบเศรษฐกิจของชาติ ในภาพรวม มีการสร้างงาน สร้างรายได้ กระจายการพัฒนาไปสู่ภูมิภาค โดยการกำหนดกลุ่มจังหวัดและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง สาธารณสุข พลังงาน น้ำ รองรับการพัฒนาต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างมียุทธศาสตร์ ภายใต้หลักการ “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” เข้าใจ คือ เข้าใจสภาพภูมิประเทศและมนุษย์ เข้าถึง คือ เข้าถึงภูมิสังคมและข้อมูลเพื่อให้การสร้างสรรค์นั้นตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนา คือ กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ไม่จำกัดอยู่เพียงมิติใดมิติหนึ่ง โดยมีชุมชนเป็นฐาน จะทำให้ชุมชนเกิดประโยชน์ต่าง ๆ โดยโครงสร้างชุมชนและการมีระบบสาธารณสุขที่ผู้ผู้นำที่เข้มแข็ง ชุมชนมีเป้าหมายร่วมกันความเชื่อสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้ชุมชนมีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

คำสำคัญ: นวัตกรรม, ศาสตร์พระราชาดำรง, หลักสามัคคีธรรม, การพัฒนาศักยภาพชุมชน

Abstract

This article aims to demonstrate the innovation of incorporating the King's Philosophy with the principles of fellowship to develop community potential. The innovation focuses on addressing stomach problems and unbalanced development while conserving natural resources. It introduces the philosophy of sufficiency economy as a guideline for sustainable development, emphasizing environmental friendliness and thoughtful decision-making in all measures. The participation of the community and those affected is crucial, particularly at the foundational level. This approach serves as a stable pillar for the national economy, creating employment opportunities, generating income, and

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

Mahamakut Buddhist University Sri Thammasokrat Campus

² มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

Mahamakut Buddhist University Srilanchang Campus

spreading development throughout the region. It involves defining a group of provinces and special economic development zones with strategically developed transportation, information technology, energy, and water infrastructure to support such advancements. The guiding principle is "Understand, Access, and Develop." "Understand" pertains to comprehending the landscape and the people, "Access" refers to accessing the social landscape and information to meet people's needs creatively, and "Develop" entails charting a multidimensional development path based on knowledge and wisdom, with the community as the foundation. This approach brings various benefits to the community, including a well-structured community, adequate public utilities, strong leadership, shared goals, beliefs, environment, and way of life, as well as a sufficiency economy system. Consequently, communities can become self-reliant, embracing individual differences, and fostering harmony and smooth coexistence.

Keywords: Innovation, Sufficiency economy philosophy, Principles of fellowship, Community potential development

บทนำ

“...ประเทศไทยถ้าประชาชนพลเมือง มีความสามัคคีกลมเกลียวกันดี มีระเบียบวินัย ประเทศนั้นก็เจริญและอยู่ในฐานะดี จึงเห็นได้ว่าความสามัคคีกลมเกลียวกันระหว่างคนในชาติ และความเข้าใจรักษา ระเบียบวินัยเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่ง ที่จะช่วยนำประเทศชาติสู่ความวัฒนาถาวร...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพิธีตรวจพลสวนสนามเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ลานพระราชวังดุสิต 3 ธันวาคม 2504

พระบรมราโชวาทดังกล่าว เปรียบเสมือนยุทธศาสตร์และเป้าหมายหลักในการบริหารจัดการ ประเทศให้เห็นถึงความร่มเย็นและความผาสุกของประเทศไทยอย่างยั่งยืน ดังนั้น การสร้างความสามัคคี เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งจึงเป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะการพัฒนาชุมชน คนในชุมชนจะต้องพร้อมใจ และพร้อมความคิด เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ เป็นคุณธรรม พื้นฐาน ที่ทุกคนในสังคมต่างยอมรับว่าเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการอยู่ร่วมกัน ดังนั้น เพื่อให้โครงการของศาสตร์พระราชาประสบความสำเร็จ จะต้องอาศัยชุมชนเป็นฐานคิด “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา”

การเข้าใจ หมายถึง การใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว การใช้และแสวงหาข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์ และการวิจัย การทดลองใช้จนได้ผลจริงก่อน

เข้าถึง หมายถึง การระเบิดจากข้างใน เข้าใจกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา และสร้างปัญญาสังคม

พัฒนา หมายถึง การพัฒนาที่ประชาชนเริ่มต้นด้วยตนเอง ฟังพาดตนเองได้ และมีต้นแบบในการ เผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนได้เรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในทุกการทำงาน โดยจะต้องดำเนินการตาม กระบวนการดังกล่าวจึงจะนำไปสู่นวัตกรรมในแต่ละพื้นที่ในแต่ละงาน “เป็นนวัตกรรมเฉพาะ” ที่เกิดจากการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมนำสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน

ศาสตร์พระราชา

ความหมายของคำว่า ศาสตร์พระราชา สามารถแยกตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พบว่า มี 3 คำ ได้แก่ คำว่า “ศาสตร์” “พระ” และ “ราชา” มีความหมายดังนี้ (สุทธิธรรมาภรณ์, 2564)

ศาสตร์ หมายถึง น. ระบบวิชาความรู้

พระ หมายถึง (4) น. ใช้ประกอบหน้าคำอื่นแสดงความยกย่อง (7) น. โดยปริยาย หมายถึงผู้ที่มีเมตตา กรุณาทรงคุณงามความดีเหมือนพระ

ราชา หมายถึง น. พระเจ้าแผ่นดิน, พระมหากษัตริย์

และเมื่อรวมทั้ง 3 คำเข้าด้วยกัน “ศาสตร์พระราชาราช หมายถึง ระบบวิชาความรู้แห่งพระมหากษัตริย์”

ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระองค์ได้ทรงก่อเกิดโครงการในพระราชดำริ จำนวน 4,741 โครงการ ตามคำให้สัมภาษณ์ของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาในหัวข้อ “ศาสตร์แห่งกษัตริย์นักพัฒนา” สิ่งที่พระองค์พระราชทานให้กับคนไทยยังอยู่ นั่นคือ “ความรู้” องค์ความรู้เกี่ยวกับ ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งองค์ความรู้เหล่านี้ยังอยู่ครบถ้วนทุกประการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ด้วยความเชี่ยวชาญทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริขึ้นตามภูมิภาคต่าง ๆ จำนวน 6 ศูนย์ทั่วประเทศศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นโครงการที่ทรงใช้หลักการของการพัฒนาที่ต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอน และคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ และสังคมวิทยา ของแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของราษฎร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริจึงนับเป็นแหล่งรวมศาสตร์ต่าง ๆ ของพระราชทาน ที่พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศ โดยทรงมีหลักในการพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ หลักคิด คือเป้าหมายในการทรงงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน หลักทฤษฎี คือ แนวคิดและทฤษฎีที่ได้มีการทดสอบและพิสูจน์แล้วและได้พระราชทานสู่การปฏิบัติจริง และหลักปฏิบัติ คือ ขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในการดำเนินโครงการได้พระราชทานหลักการ “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” เข้าใจ คือ เข้าใจสภาพภูมิประเทศและมนุษย์ เข้าถึง คือ เข้าถึงภูมิสังคมและข้อมูลเพื่อให้การสร้างสรรค์นั้นตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนา คือ กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ไม่จำกัดอยู่เพียงมิติใดมิติหนึ่ง รวมถึงการทดลองและปรับปรุงจนได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและประยุกต์ใช้ได้ไม่รู้จักจบ (คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560)

ศาสตร์พระราชาราช เป็นศาสตร์ที่ประกอบด้วยองค์ความรู้หลายอย่างสำคัญที่สุดคือประกอบด้วยหลักปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียง (พระครูสุนทรเขมาภินันท์ และคณะ, 2562)

คำว่า “ศาสตร์พระราชาราช” เป็นความรู้วิชาภูมิปัญญาของพระเจ้าแผ่นดิน: พระปรีชาญาณที่เกิดจากการประมวลสรรพสิ่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร (รัชกาลที่ 9) ซึ่ง “ศาสตร์พระราชาราชไม่ล้าสมัย” ศาสตร์พระราชาราชเป็นศาสตร์แห่งความจริง เป็นศาสตร์แห่งชีวิต เป็นศาสตร์แห่งการสร้างความเป็นราชา ผู้นำในตัวของเราเอง เมื่อเราศึกษาเรียนรู้เข้าใจในสรรพวิชา สรรพจริยวัตร สรรพปัญญา เป็นกระบวนการวิธีที่ทันสมัยอยู่เสมอเพราะศาสตร์พระราชาราชเป็น “วิถีวิธีพัฒนาปัญญาแห่งชีวิต” โดยองค์ประกอบของศาสตร์พระราชาราช จึงประกอบด้วย 7 หลักศาสตร์พระราชาราช 1) หลักคิดปณิธานเพื่อปวงชนชาวไทย 2) หลักครองราชย์ 3) หลักการทรงงาน 4) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) หลักทฤษฎีใหม่ 6) หลักวิธีการปฏิบัติและ 7) หลักวิถีแบบอย่าง ซึ่งเสมือนเป็นชิงช้าชีวิตแห่งการบริหารจัดการสรรตามการมุ่งพัฒนากับคน สังคม เศรษฐกิจสิ่งแวดล้อมและอื่น ๆ แบบบูรณาการที่มีตัวอย่างชัดเจน เช่น ทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการวิธีในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนที่ทำการเกษตร หัวใจสำคัญอยู่ที่ “น้ำ” น้ำกิน น้ำใช้ไปตลอดปี “วนวิถีตามวิถีฤดูกาล” และที่สำคัญคือความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่จำกัด กอปรด้วยวิธีการ “เข้าใจ” ในภูมิสังคมของ

คน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ทนทั้งปวงในพื้นที่ “เข้าถึง” วิถีชีวิตของคน ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชน องค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหา และ “พัฒนา” แบบมีส่วนร่วมกับคน ชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ประชาชนอยู่ดีกินดีมีความสุข สังคมมีความร่มเย็น ประเทศมีความสันติสุข มีอนาคตใหม่ให้กับลูกหลานสืบสาน รักษา ต่อยอด นอกจากนี้ตัวอย่างสรุปภาพรวมจากคำว่า “จากนภา ผ่านภูผา สู่หวนที่” ที่เป็นการประมวลภาพรวมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากแหล่งกำเนิดน้ำจากนภา เริ่มต้นน้ำผ่านภูผา นครา สู่หวนที่ ซึ่งจุดเชื่อมโยงกัน คือ น้ำและน้ำเป็นกลไกสร้างกิจกรรมบำรุง เกษรักษาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบของสายน้ำแห่งชีวิต และสะท้อนไปยังกรอบแนวคิดที่เป็นโมเดลปัจจุบันที่คนส่วนใหญ่รับรู้ ในแนวคิด “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งผู้เขียนได้เพิ่มให้ชัดเจนถึงผลผลิตไว้ว่า “โคก หนอง นา ป่าน้ำ ข้าว” ใน 7 ระดับ ได้แก่ 1) ชั้นบน: อากาศ ฤดูกาล 2) ชั้นสูง : โคก ปลูกป่าไม้ 3 อย่างประโยชน์ 4 อย่าง และในป่า 3) ชั้นกลาง : เนินราบ ในพื้นที่ป่าสามารถปลูกบ้านเล็กในป่าใหญ่ ปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ 4) ชั้นล่าง : บ่อน้ำ หนองน้ำเลี้ยงปลา หลากหลายชนิด 5) ชั้นราบ : เลี้ยงสัตว์เล็ก หมู เป็ด ไก่ 6) ชั้นเรียบ : นาข้าว และ 7) ชั้นราก : ลำน้ำคลอง ใสเฝ้า เพื่อให้เกิดการเกื้อกูลเอื้อเพื่อชีวิตกับธรรมชาติให้อยู่ร่วมกันอย่างสมดุลย์ (ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด, 2558, น. 47)

เป้าหมายในการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 คือการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนของพระองค์มีความสุข โดยคำนึงเรื่องสภาพภูมิศาสตร์ ความเชื่อทางศาสนา เชื้อชาติ และภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สังคม แม้ว่าวิธีการพัฒนาจะมีความหลากหลาย แต่ที่สำคัญคือการพัฒนาจะต้องมีความรัก ความหวังใจ มีความรับผิดชอบ และการเคารพในเพื่อนมนุษย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ และเป็นเรื่องของจิตใจ (ปิ่นพงษ์ วงศ์ภาศรี และ วีรบุษ พรหมจักร, 2563)

ดังนั้นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นจึงเป็น “นวัตกรรมศาสตร์พระราชาน้ำ” อันประกอบด้วย “ศาสตร์แห่งปรัชญาแห่งเศรษฐกิจพอเพียง” “เกษตรทฤษฎีใหม่” และพัฒนาเป็น “โคก หนอง นา โมเดล” ด้วยวิธีการ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ภายใต้ภูมิทางสังคม ของคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ได้ทรงรวมถึงการทดลองและปรับปรุงจนได้ผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและประยุกต์ใช้ได้ไม่รู้จัก ตลอดระยะเวลา 70 ปีแห่งรัชสมัยของพระองค์

หลักสามัคคีธรรม

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของ คำว่า สามัคคี ไว้ว่า สมาน หมายถึง เสมอกันเท่ากัน, สมานกิจ หมายถึง การดำเนิน อย่างเดียวกัน การมีความเห็นพ้องกันสมานฉันท์ หมายถึง ความพอใจร่วมกันความเห็นพ้องกัน เช่น มีความเห็นเป็นสมานฉันท์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 1130)

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542, น. 326) ได้ให้ความหมายของคำว่า “สามัคคี” ไว้ว่า “สามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงกันมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน สมานฉันท์ หมายถึง มีความพอใจร่วมกันพร้อมใจกัน” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546, น. 254) นอกจากนี้ท่านยังได้กล่าวถึง ความสามัคคีของมวลมนุษยชาติว่าทุกคน สามารถปฏิบัติได้เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เพื่อความสงบสุข ความเจริญของโลกมนุษย์ทุกคน สามารถร่วมมือกันมีความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการสร้างสรรค์โลกได้ด้วย การปฏิบัติตนตามหลักพรหมวิหาร 4 ประการได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพราะหลักธรรมดังกล่าวนี้ พระพุทธเจ้าทรงสอนไว้เพื่อให้มนุษย์ทุกคนเป็นพรหม คือ เป็นผู้สร้างสรรค์ อภิบาล

โลก ช่วยกันบำรุงรักษาโลกนี้ให้มีสันติสุข ด้วยเรี่ยวแรงความพากเพียรของมนุษย์เอง โดยไม่ต้องรอเทพเจ้า หรืออำนาจวิเศษใด ๆ มาบันดาลให้

ประเวศ วะสี (2541, น. 64-65) ได้กล่าวถึงลักษณะของสามัคคีอันแสดงถึงความเข้มแข็งของชุมชนไทยว่า ต้องประกอบด้วยองค์ธรรม 5 ประการจึงจะสามารถสร้างความสามัคคีปรองดองนำไปสู่ความเจริญของชาติบ้านเมืองได้ การสร้างสังคมสันติประชาธรรมให้สำเร็จต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหรือชั้นของสังคม ให้ครบทั้ง 5 คือ ศีลธรรมเข้มแข็ง ปัญญาเข้มแข็ง เศรษฐกิจถูกต้อง รัฐถูกต้องและสังคมเข้มแข็ง ทั้ง 5 คือ เบื้องหลังของสังคม ชั้น 5 มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและมีผลถึงกัน ต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 5 ประการอย่างเชื่อมโยงกันจึงจะเกิดสังคมสันติประชาธรรมมีความสามัคคีปรองดองกัน การพัฒนาอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเอกเทศจะเป็นเศรษฐกิจที่ดี ศีลธรรมที่ดี จะไม่ได้ผลในองค์ประกอบทั้ง 5 “สังคมเข้มแข็ง” เป็นฐาน ถ้าสังคมเข้มแข็ง เศรษฐกิจจะดี การเมืองจะดี ศีลธรรมจะดี และทำให้ปัญญาเป็นไปด้วยดี ฉะนั้นยุทธศาสตร์ชาติควรพุ่งเป้าไปสู่การสร้างสังคมเข้มแข็ง ใช้สังคมเข้มแข็งเป็นเครื่องพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และศีลธรรม เพราะสังคมเข้มแข็งหมายถึง สังคมที่มีการรวมกลุ่มกันในรูปต่าง ๆ เช่น ชมรม สมาคม มูลนิธิ สหกรณ์ชุมชน หรือประชาคม เมื่อมีการรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือประชาคม จะเกิดพลังสร้างสรรค์ที่สามารถป้องกันสิ่งร้ายและสร้างสิ่งดีทุกอย่างทั้ง เศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสุขภาพ ทุกคนในสังคมต้องร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ของตนตามฐานะ ตำแหน่ง เช่น ข้าราชการ พ่อค้าและประชาชน เป็นต้น ทุกคนต้องมีศีลธรรมประจำใจ มีปัญญา รัฐบาล ผู้ดูแลชาติต้องมีศีลธรรมมีปัญญาสามารถสร้างเศรษฐกิจความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดแก่ประชาชนในชาติทำสังคมทุก ๆ ด้านให้เข้มแข็งด้วยตนเองให้ได้จึงจะสามารถนำชาติบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย มีความสงบสุขได้ จากความหมายและการกล่าวของนักวิชาการข้างต้นพบว่า ความสามัคคีสามารถนำไปพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์ที่หลากหลาย เพราะความสามัคคีอันแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่า ต้องประกอบด้วยองค์ธรรม 5 ประการ จึงจะสามารถสร้างความสามัคคีปรองดองนำไปสู่ความเจริญของชาติบ้านเมืองได้ การสร้างสังคมสันติประชาธรรมให้สำเร็จต้องคำนึงถึงองค์ประกอบหรือชั้นของสังคม ให้ครบทั้ง 5 คือ ศีลธรรมเข้มแข็ง ปัญญาเข้มแข็ง เศรษฐกิจถูกต้อง รัฐถูกต้อง และสังคมเข้มแข็ง “สังคมเข้มแข็ง” เป็นฐาน ถ้าสังคมเข้มแข็ง เศรษฐกิจจะดี การเมืองจะดี ศีลธรรมจะดี และทำให้ปัญญาเป็นไปด้วยดี ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง จำเป็นจะต้องอาศัยหลักความสามัคคีเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งโดยให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดปัญหา

นวัตกรรมการน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน

นวัตกรรมศาสตร์พระราชาคือ “สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม” เราทราบกันดีว่าการนำนวัตกรรมใหม่มาใช้ในองค์กรนั้นสามารถสร้างความก้าวหน้าให้แก่องค์กรได้แต่คำถามคือ ทำอย่างไรองค์กรของเราจึงจะมีนวัตกรรม ซึ่งแลดูจะเป็นเรื่องยาก และยิ่งพบว่าโครงการนวัตกรรมที่ประสบความสำเร็จมีเพียงร้อยละ 20 เท่านั้น (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562) แต่นวัตกรรมในบทความนี้คือ นวัตกรรมศาสตร์พระราชาคือ “การเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” โดยใช้ชุมชนเป็นฐานและมีความสามัคคีของหลายภาคส่วนร่วมด้วย ซึ่งเป็นนวัตกรรมของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ได้ผ่านการทดลองใช้มาแล้วจนทำให้เกิดประสพผลสำเร็จไม่ว่าจะนำไปประยุกต์ใช้ในกับบุคคลหรือองค์กร โดยหลักการทรงงาน คือ นวัตกรรมศาสตร์เพื่อสังคมไทยทุกระดับ หลักการทรงงานนี้เป็นพระราชปณิธานอันประกอบด้วยพระมหากรุณาธิคุณที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีต่อปวงพสกนิกรประชาชนชาวไทย

และได้ทรงยึดมั่นเป็นแบบแผนในการทรงครองตน ทรงครองงาน ทรงครองราชย์และทรงปกครองแผ่นดิน ทำให้ทวยราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดินได้พึ่งพิงอาศัยพระองค์เหมือนดั่งร่มโพธิ์ร่มไทรได้อาศัยร่มเงาแห่งพระบารมีที่ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ทรงทศพิธราชธรรม ไม่ว่าจะมิพระราชมหาราชที่ใดหรือเมื่อใดก็ตาม นั่นก็คือทรงคำนึงถึง “ความผาสุกของประชาชน และความมั่นคงของประเทศ” (Tantivejkul, 2011, p. 36) หลักปฏิบัติ คือ ขั้นตอนของการดำเนินงานโครงการอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ในการดำเนินโครงการได้พระราชทานหลักการ “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” เข้าใจ คือ เข้าใจสภาพภูมิประเทศและมนุษย์ เข้าถึง คือ เข้าถึงภูมิสังคมและข้อมูลเพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์นั้นตอบสนองความต้องการของประชาชน และพัฒนา คือ กำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาด้วยความรู้และภูมิปัญญาที่ไม่จำกัดอยู่เพียงมิติใดมิติหนึ่ง

โดยความสามัคคีจะต้องมีความรัก ความเมตตาเป็นพื้นฐานที่จะก่อให้เกิดความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยปกติเมื่อมีหลักในการคิดจะช่วยเหลือ มีกรอบในการปฏิบัติงานให้ได้โอกาสแลกเปลี่ยน เพื่อคัดเลือกวิธีการที่ดีที่สุดในการร่วมกันคิดร่วมกันทำ บุคคลที่เป็นผู้นำต้องได้รับการยอมรับจากชุมชนและหมู่บ้านยังเป็นศูนย์รวม เป็นผู้นำองค์กรที่จะทำงานเป็นรูปแบบขององค์กร ทุกภาคส่วนและผู้นำต้องพร้อมที่จะให้ พร้อมที่จะรับ พร้อมเจรจาให้สม่ำเสมอ รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนเกิดแนวทางปฏิบัติชัดเจน ซึ่งกล่าวได้ว่ารูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักพุทธธรรมที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านซึ่งเป็น เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา คือ MMMSH หรือ Mercy Meeting Management and Sacrifice for Harmony สำหรับแนวทางการนำรูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านไปใช้สิ่งแรกที่สำคัญและคนส่วนใหญ่ต้องมี คือ ความเมตตา การสร้างความสามัคคี ต้องใช้หลักเมตตา ซึ่งชาวพุทธทุกคนมีหลักเมตตาเป็นพื้นฐาน ทางด้านจิตใจอยู่แล้ว เนื่องจากได้ถูกปลูกฝังให้เป็นพื้นฐาน คือ เมตตา ในหลักธรรมพรหมวิหาร 4 โดยพระพุทธศาสนาสอนให้ชาวพุทธต้องมีเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ทุกคน โดยความนั้น ต้องมีเมตตาในทุกเรื่องทุกอย่าง โดยหลักนั้น ให้ยึดหลักเมตตากายกรรม เมตตาวาจกรรม เมตตาเมตตามโนกรรม หากทุกคนมีเมตตาครบทุกประการแล้ว คนเราก็จะอยู่ด้วยกันอย่างไม่มีเรื่องราว ไม่ต้องหวาดระแวงสงสัย ไม่ต้องทำร้ายกัน จะมีแต่ความรัก ความเอ็นดู ช่วยเหลือกัน และอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข หมายถึง การใช้หลักการประชุม พบปะพูดคุย เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันบ่อยครั้งและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการมาประชุม พบปะพูดคุยกันนั้น จะก่อให้เกิดการร่วมคิดร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหา หรือ ร่วมพัฒนากลุ่ม ชุมชนของตนเอง โดยทุกคนมีส่วนร่วม (สมโภชน์ สุวรรณรัตน์ และคณะ, 2560, น. 198)

สรุป

องค์ความรู้นวัตกรรมการน้อมนำศาสตร์พระราชาดำเนินการด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน คือกระบวนการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากภายใน มีการพัฒนาตามกระบวนการ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา โดยมีชุมชนเป็นฐาน จะทำให้ชุมชนเกิดประโยชน์ต่าง ๆ ได้แก่

1. ความอดทนต่อแรงกดดัน คนในชุมชนมีวิธีการที่จะดูแลจิตใจให้ทนอยู่ได้ สามารถจัดการกับอารมณ์ความรู้สึก ความทุกข์ของตนเองได้ในสถานการณ์ที่กดดัน
2. มีกำลังใจ มีแรงใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไปภายใต้สถานการณ์ที่กดดัน ซึ่งกำลังใจนี้อาจมาจากการสร้างกำลังใจด้วยตนเองหรือคนรอบข้างก็ได้

3. มีความสามารถในการเอาชนะอุปสรรค มั่นใจและพร้อมที่จะจัดการปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งความมั่นใจนี้เกิดจากการตระหนักในความสามารถหรือทักษะของตนเอง คิดว่าตนเองทำได้และแก้ปัญหาได้มีทักษะในการหาความรู้และเข้าถึงแหล่งให้ความช่วยเหลือ หรือขอรับการปรึกษาได้ต้นทุนที่ทำให้เกิดพลังชุมชน

3.1 คุณลักษณะของคนในชุมชน: มองโลกในแง่ดีมีอารมณ์ขัน เรียนรู้จากตัวแบบที่ดี ประสบการณ์ในการเผชิญและผ่านพ้นปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน

3.2 กลุ่มคนในชุมชน: เครือข่ายทางสังคมต่าง ๆ ที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็งและหลากหลาย เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มเยาวชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ

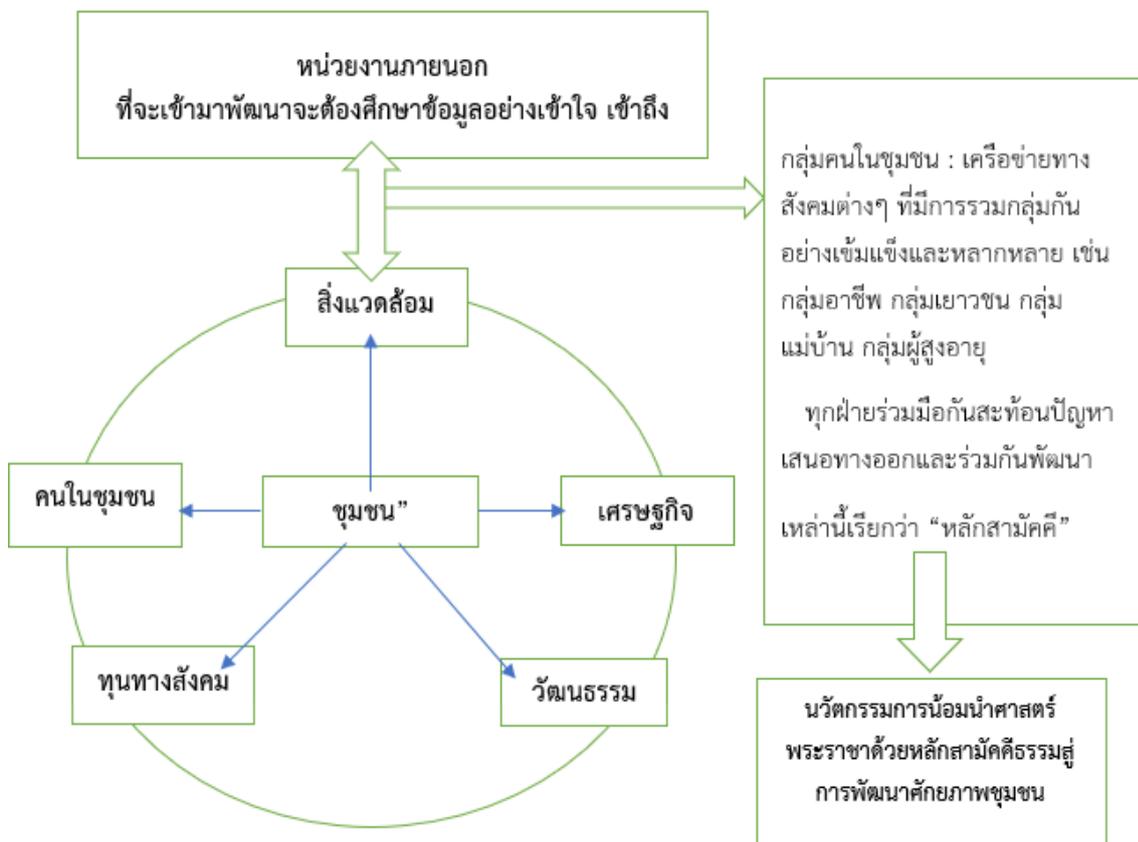
3.3 ชุมชน: โครงสร้างชุมชนและการมีระบบสาธารณูปโภคที่ดีผู้นำที่เข้มแข็ง ชุมชนมีเป้าหมายร่วมกัน ความเชื่อ สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ การยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้ชุมชนมีความสามัคคีและอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น

4. การเสริมสร้างพลังชุมชน

4.1 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น ผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น งานรื่นเริง กิจกรรมตามประเพณี/วันสำคัญต่าง ๆ วันแข่งกีฬาประจำหมู่บ้าน/ระหว่างหมู่บ้าน จัดวันตรวจสุขภาพให้คนในชุมชน

4.2 ส่งเสริมให้เครือข่าย/กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนได้ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เช่น อสม. จัดทีมเยี่ยมบ้านร่วมกับกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มอาชีพสอนงานให้กลุ่มผู้พิการ

4.3 ส่งเสริมให้เป็นชุมชนต้นแบบที่มีพลังเข้มแข็งและสมานฉันท์ เป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นได้เรียนรู้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้นวัตกรรมกรน้อมนำศาสตร์พระราชาด้วยหลักสามัคคีธรรมสู่การพัฒนาศักยภาพชุมชน

นวัตกรรมจะแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เนื่องจากองค์ประกอบของชุมชนแต่ละพื้นที่มีความแตกต่าง ถ้าหากดำเนินการตามแผนภูมิข้างต้นก็จะสามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากกระบวนการทั้งหมดคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสะท้อนปัญหาและพัฒนา

แหล่งอ้างอิง

- คณะกรรมการโครงการเฉลิมพระเกียรติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560). *ศาสตร์ของพระราชา: ผู้นำโลกในการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ. <https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php>
- ประเวศ วะสี. (2541). *ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศีลธรรม*. สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ปณณพงศ์ วงศ์ณาศรี และวีรนุช พรหมจักร. (2563). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาท้องถิ่น. *วารสารปัญญา*, 27(2), 139-146.
- พระครูสุนทรเขมาภินันท์ และคณะ. (2562). ศาสตร์พระราชา : พุทธบูรณาการแห่งนวัตกรรมศาสตร์สมัยใหม่เพื่อ สังคมไทยทุกระดับ. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 20(37), 87-101.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* (พิมพ์ครั้งที่ 10). เอส. อาร์พริ้นติ้ง แมส โปรดักส์.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2558). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา SIM2110 เศรษฐกิจสังคมตามแนวพระราชดำริ (Social-Economics under the Royal Initiatives)*. ภาควิชาสังคมศาสตร์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2564). *ศาสตร์พระราชา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. https://elfhs.ssu.ac.th/phusit_ph/pluginfile.php/42/block_html/content/บทที่%205%20ศาสตร์พระราชา.pdf
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สมโภชน์ สุวรรณรัตน์, สุวิญ รักษ์สัตย์, สุมานพ ศิวารัตน์, และโสภณ ขำทัพ. (2560). การสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยหลักพุทธธรรม. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 22(2), 191-203.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2562). *5 อันดับสุดยอดองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม*. <https://www.nia.or.th/5ID>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ศาสตร์กษัตริย์*. สำนัก.
- Tantivejkul, S. (2011). *National Development His Majesty the King*. Diamond Printing Center.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนา
ผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์

Innovative Leadership Conceptual and Theory Practice for the Development
of Sarasas Affiliated Schools Administrators

อนุสรณ์ นามประดิษฐ์¹

Anusorn Nampradit

ชูชีพ พุทประเสริฐ²

Choocheep Phutaprasert

สุทธิพงษ์ ยงค์กมล³

Sutthipong Yongkamol

Corresponding Author E-mail: anusorn.coachgolf@gmail.com

บทคัดย่อ

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์จากการสังเคราะห์เอกสารประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ 19 ตัวบ่งชี้ เมื่อนำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เหล่านี้มาประเมินสภาพภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ คือ 1) โครงสร้างการบริหารและนโยบายของโรงเรียน (Structure and policy) ที่ต้องมีความยืดหยุ่น สนับสนุนให้บุคลากรได้ร่วมคิดและแบ่งปันประสบการณ์การบริหารงาน 2) ความพร้อมในการให้บริการและผลผลิตที่มีคุณภาพ (Services and products) ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่แท้จริง 3) ความร่วมมือของบุคลากร (Man) ต้องให้เกิดความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูงใน ส่วนกลาง ผู้บริหารระดับสูงที่รับการพัฒนาและบุคลากรทุกฝ่าย 4) งบประมาณ (Money) โรงเรียนต้องมีการจัดสรรที่ชัดเจนและเป็นธรรม 5) วัสดุอุปกรณ์ (Material) ต้องมีความพร้อมของอาคารสถานที่ สื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ 6) การบริหารจัดการงาน (Management) ต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการคุณภาพ เช่น ความสามารถในการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การกำกับติดตามประเมินผล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารโรงเรียนเครือสารสาสน์

Abstract

The elements of innovative leadership for school administrators, as derived from theories and documents, consist of five elements and 19 indicators. The researcher suggests that the action plan should include six important factors: 1) Structure and policy should be flexible, allowing all members of the organization to participate in decision-making through learning and sharing experiences with one another. 2) Services and products that support the development of innovative leadership among administrators. 3) Collaboration at the highest managerial level, where senior management responsible

¹ คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

Faculty of Education and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Education, Chiang Mai Rajabhat University

³ คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียนในเครือสารสาสน์

Board of Executive, Sarasas Affiliated Schools

for administrator development should be able to work and cooperate with middle-level managers and other departments. 4) Allocation of adequate budgetary resources by the school for the specific purpose of innovative leadership development. 5) Availability of necessary materials, such as buildings, technology, and other resources, to support the development of innovative leadership. 6) Emphasis on quality management by giving importance to planning, implementation, and evaluation processes.

Keywords: Innovative leadership, Sarasas affiliated schools administrators

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เศรษฐกิจแบบสารสนเทศเป็นฐานเกิดการพัฒนาย่างต่อเนื่องด้วยอัตราความเร็วสูง ทักษะปัญญา (Intellectual capital) ซึ่งปัญหาที่เผชิญ คือ การก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 คือการเปลี่ยนแปลงของภูมิสังคม การปฏิวัติดิจิทัล (Digital revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The fourth Industrial revolution) สอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ที่กล่าวไว้ว่า ระบบการศึกษาที่ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา ในทุกระดับ จุดอ่อนของระบบการศึกษา และปัญหาการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ทักษะความสามารถทางภาษา ทักษะการใช้เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่ยังไม่เหมาะสม ขาดความคล่องตัว สิ่งเหล่านี้คือ ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา กล่าวคือ ความไม่เท่าเทียมกันของคุณภาพ และมาตรฐานของการจัดการศึกษา นอกจากนี้ภายใต้เงื่อนไขและสภาพแวดล้อมด้าน เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในและต่างประเทศดังกล่าว จะเป็นแรงกดดันให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและมีการบริหารความเสี่ยงอย่างชาญฉลาดมากขึ้น ต้องปรับเปลี่ยนครั้งใหญ่ เพื่อแก้ปัญหารากฐานสำคัญที่เป็นจุดอ่อนและข้อจำกัดของประเทศที่สั่งสมมานาน ในขณะที่เดียวกัน การดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและจุดเด่นของประเทศ มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับประเด็นที่มีลักษณะการบูรณาการ เพื่อการแปลงแผนไป สู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างแท้จริง ในประเด็นด้านการพัฒนานวัตกรรมและการนำมาใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกมิติเพื่อยกระดับศักยภาพของประเทศ โดยจะมุ่งเน้นการนำความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรม ทำให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่ม มีจุดเน้นที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศและใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนาการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และการพัฒนานวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น ผู้นำองค์กรที่ดำเนินจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะผู้นำคือผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนและเสริมสร้างให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดและแนวทางในการสร้างสิ่งใหม่ วิธีการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร ทำให้ประสิทธิผลขององค์กรขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในเรียนรู้ และการพัฒนาองค์กรให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้นั้นปัจจัยสำคัญที่สรรค์สร้างให้เกิดนวัตกรรมประกอบด้วย องค์ประกอบหลักที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) โครงสร้างการบริหารและนโยบาย 2) ความพร้อมในการให้บริการและผลผลิต 3) ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร 4) งบประมาณ 5) วัสดุอุปกรณ์ และ 6) การบริหารจัดการ สิ่งนี้คือปัจจัยสำคัญที่ต้องการขับเคลื่อนให้องค์กรเดินหน้าอย่างยอดเยี่ยมที่สุดสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด ซึ่งการเลือกหลักการบริหารจัดการมาใช้ได้อย่างเหมาะสมกับขนาดและลักษณะผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศ รวมถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด คุ่มค่า นี้คือทำให้องค์กรประสบความสำเร็จนำไปสู่การพัฒนาองค์กร และเทคโนโลยีใหม่ ๆ

เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคคล และมุ่งขจัดความขัดแย้งในองค์กร ต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร เพื่อที่จะนำจุดแข็งขององค์กรมาผลักดันการพัฒนาองค์กร

ดังนั้น ความสำเร็จของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ มีหลักในการบริหารมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและในแต่ละสถานการณ์ แต่ที่สำคัญที่ได้ยึดถือกันมาโดยตลอดคือ โครงสร้างการบริหารและนโยบายของโรงเรียน (Structure and Policy) ซึ่งเป็นรูปแบบการบริหารงานให้คล่องตัว แบ่งกลุ่มงานเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำงาน โดยมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่สำคัญ ๆ ทุกคนควรจะต้องรับรู้รับทราบ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันทำ รวมทั้งการใช้หลัก การบริหารแบบพี่น้อง มีปัญหาหรือเรื่องอะไรที่สำคัญจะปรึกษาผู้อาวุโส ซึ่งเป็นที่เคารพของทุกคน รวมทั้งความพร้อมในการให้บริการ และผลผลิตที่มีคุณภาพ (Services and products) ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่แท้จริง โดยยึดหลักการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้โครงการหรือกิจกรรมเพื่อให้ผู้บริหารทดลองและเรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น เพื่อการกล้าตัดสินใจในเรื่องที่เป็นประเด็นความเสี่ยงการนิเทศติดตามด้วยการสังเกต และการสอนแนะอย่างใกล้ชิดเพื่อสะท้อนผลสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน และสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร (Participative management) โดยมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่สำคัญ ๆ ทุกคนควรจะต้องรับรู้รับทราบ ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันทำ ผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องมีความเข้าใจแนวคิดทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man) ได้แก่ คนงาน พนักงาน หรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก นั้นเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด สิ่งที่สำคัญตามมาก็คือ เงินหรือทุน (Money) ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจทั้งจากเงินทุนภายในและภายนอก ในทางธุรกิจเงินทุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนในการดำเนินงานของทฤษฎีการบริหารจัดการ (Management) ซึ่งการให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรบุคลากร การนำหรือสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความพยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 องค์ประกอบนั้น ถือได้ว่าเป็นภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ปัจจัยในกระบวนการผลิต ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่จะมีผลกับการผลิต และปัจจัยต่าง ๆ ก็จะมี ความสำคัญมากน้อยตามลำดับความเหมาะสมในแต่ละองค์กร ขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสามารถ และ การจัดการขององค์กรเหล่านั้นว่ามีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้บรรลุความสำเร็จในงานที่ทำ ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยทรัพยากรหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อผู้บริหารหรือผู้นำ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดการบริหาร และการพัฒนาองค์กรถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่งในการดำเนินงานให้เป็นผลสำเร็จ

ความหมายของนวัตกรรม

การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้มีนักคิดให้แนวคิดดังนี้ โทมัส ฮิวส์ ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรม เป็นการนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้วโดยมี ขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา และ กิรติ ยศยิ่งยง (2552) ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนา สามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชน ในลักษณะเป็นของใหม่ที่ไมเคยมี

มาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่แต่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่งพัฒนาขึ้นมาใหม่ให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับสำนักนวัตกรรมแห่งชาติ แบ่งประเภทของนวัตกรรมออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product innovation) ที่ประกอบไปด้วยนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ ที่จับต้องได้ กับผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้

2. นวัตกรรมกระบวนการ (Process innovation) ที่ประกอบไปด้วยนวัตกรรมกระบวนการทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมกระบวนการทางองค์กรนวัตกรรมจึงเป็นวิธีการหรือกระบวนการนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ๆที่มีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) มีนักวิชาการได้ อธิบายถึงความหมายไว้แตกต่างกัน ได้แก่ ผู้นำที่มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่ลับซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยผู้นำจะต้องมีความฉลาดทางนวัตกรรม (Innovative intelligence) เพื่อช่วยให้สามารถตอบสนองและแก้ไขปัญหา ในสถานการณ์จริงได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดนวัตกรรมในองค์กรมากขึ้นอีกด้วย (Weiss & Legrand, 2011 อ้างถึงใน สุภิญญา แซ่มช้อย, 2555, น. 123) ซึ่งสอดคล้องกับที่ อรอนงค์ โรจน์วัฒนบุลย์ (2553) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมว่า หมายถึง ผู้นำที่ใช้พลังแห่งคุณลักษณะของตนเองในด้านสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท และลักษณะทางสังคม ขับเคลื่อนให้บุคลากรสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่องค์กร

Smith (2004) ได้อธิบายเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) ว่าต้องเป็นผู้นำนวัตกรรมใหม่ สิ่งใหม่ ๆ หรือการกระทำบางสิ่งบางอย่างที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโลกของการทำงาน ความเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นสิ่งจำเป็นในการแข่งขันทางการตลาด มีความสามารถในการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่สำหรับตลาด และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานใหม่ ๆ เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้บุคลากรเพิ่มระดับความเชี่ยวชาญ และความมุ่งมั่นเพื่อผลประโยชน์ขององค์กร รวมถึงความสามารถในการรักษาความทันสมัยของผลิตภัณฑ์ และตลาดที่ครอบครองอยู่ เพื่อให้องค์กรสามารถดำรงอยู่อย่างยั่งยืนในระดับแถวหน้า

Horth and Buchner (2009) อธิบายว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความคิดสร้างสรรค์ไปสู่ภารกิจความเป็นผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการคิดวิธีการใหม่ ๆ ที่นำไปสู่การเป็นผู้นำ เช่น การนำความคิดใหม่ ๆ หรือวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่สามารถแก้ปัญหาและทำให้เกิดความคล่องตัวและรวดเร็วในการปฏิบัติงานยิ่งขึ้นรวมถึงมีความสามารถในการเป็นผู้นำในการสร้างนวัตกรรมมากกว่าการจัดการนวัตกรรมโดยการสร้างบรรยากาศในองค์กรให้บุคลากรเกิดความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ หรือส่งเสริมความสามารถในการคิดแตกต่างกันและการทำงานในรูปแบบใหม่ที่เผชิญกับความท้าทาย ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ที่ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดและเป็นผู้นำในการแข่งขัน

Sena and Erena (2012) อธิบายว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้นำที่สามารถแนะนำสิ่งใหม่ ๆ เช่น ความคิด วิธีการ เทคนิค กระบวนการ ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือการค้นพบวิธีการในการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในสังคมปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ผู้นำนวัตกรรมต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ มีทักษะ ค่านิยม และความสามารถในการรับรู้อันตรายเกี่ยวกับปัญหาทั่ว ๆ ไปในปัจจุบันและคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อองค์กรในอนาคต

ต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความมุ่งมั่นที่จะให้ประชาชนมีเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมความเป็นอยู่ที่ดี รวมถึงมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและโลก เพื่อการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสมดุล

Volk (2012) ได้อธิบายว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นทักษะผู้นำใหม่ที่มีความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เป็นมิตรกับนวัตกรรม (Innovation-friendly culture) โดยสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมบรรยากาศและอำนวยความสะดวกให้เกิดการมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกันทั้งผู้นำ ผู้ใต้บังคับบัญชา และเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์การ รวมถึงการกระตุ้นจินตนาการของบุคลากรในองค์การให้เป็นผู้นำความคิดในทุกระดับ และสามารถสร้างปัจจัยการผลิตใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่าง เพื่อประสิทธิภาพที่เหนือกว่าองค์การคู่แข่ง

สรุป ได้ว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative leadership) หมายถึง พฤติกรรมในการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากรเป็นอันดับแรกในด้านความคิด ความสนใจความต้องการหรือพฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในองค์การให้หันไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีศิลปะ อีกทั้งภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่น ประสานงานกับผู้อื่น ด้วยการใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้วยกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

จากผลการสำรวจของ Robert and Jeff (2010, อ้างถึงใน กุลชลี จงเจริญ, 2562, น. 6) พบว่าผู้บริหารสูงสุดหรือผู้นำขององค์การ (CEO) เป็นผู้ที่สามารถผลักดันให้เกิดนวัตกรรมในองค์การมากที่สุด การที่ผู้นำมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่จะช่วยสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มแก่องค์การและประเทศชาติในระยะยาว ส่งผลดีต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์การและประเทศชาติได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแล้วจะมีความสำคัญ ดังนี้

Carmeli et al. (2010) ได้ศึกษาถึงความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีต่อองค์การ ดังนี้ 1) สามารถกระตุ้นให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นซึ่งเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงาน 2) สามารถสะท้อนการประเมินผลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ตามได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน 3) ทำให้บุคลากรในองค์การมีจุดเน้นหรือเป้าหมายร่วมกันในการปฏิบัติงาน 4) ทำให้บุคลากรในองค์การเกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม 5) ทำให้บุคลากรในองค์การเกิดความไว้วางใจระหว่างกันในการทำงาน

Loader (2016, อ้างถึงใน กุลชลี จงเจริญ, 2562, น. 7) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญมาก ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้นำจะสามารถกำหนดทิศทางขององค์การอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อการได้เปรียบในเชิงของการแข่งขันและในเชิงของคุณภาพของผลผลิต 2) บุคลากรในองค์การจะได้รับการกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีความเชื่อใจระหว่างกัน 3) บุคลากรในองค์การจะได้รับการสื่อสารที่ชัดเจนในกระบวนการและขั้นตอนและสามารถมองเห็นเป้าหมายในเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นจริงที่สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้นำจะสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์ขององค์การได้ 5) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เน้นการสร้างนวัตกรรมได้

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการบริหารและพัฒนาบุคลากรในองค์การ คือ ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน มีจุดเน้นหรือเป้าหมายร่วมกันในการ ปฏิบัติงาน เกิดสัมพันธภาพที่ดีภายในกลุ่ม เกิดความไว้วางใจระหว่างกันในการทำงาน

สามารถสร้างแรง บันดาลใจให้กับบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานไปสู่วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรมขององค์กร นอกจากนี้ ยังเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการกำหนดทิศทางขององค์กรเพื่อการได้เปรียบในเชิงของการแข่งขัน และในเชิงของคุณภาพของผลผลิต การบริหารจัดการด้วยวิธีการทำงานในรูปแบบของเครือข่ายเพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้ใช้บริการที่มีความคาดหวังเพิ่มขึ้นจากการใช้บริการขององค์กรและสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงนวัตกรรมได้

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่พึงประสงค์เชิงทฤษฎีและยืนยันเชิงประจักษ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

1. จากการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิดเชิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และนำมาสังเคราะห์ด้วยการทำตารางสังเคราะห์เนื้อหาโดยใช้เกณฑ์พิจารณาความถี่ที่นักวิจัยส่วนใหญ่เลือกเป็นองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ร้อยละ 50 ขึ้นไป พบว่ามีทั้งสิ้น 6 องค์ประกอบ และ 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ 2) การเผยแพร่วิสัยทัศน์ 3) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ 4) การเป็นแบบอย่างที่ดีตามวิสัยทัศน์ องค์ประกอบที่ 2 การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การจัดโครงสร้างองค์การ 2) การส่งเสริมให้มีการตัดสินใจร่วมกัน 3) การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 4) การสร้างบรรยากาศเชิงบวก องค์ประกอบที่ 3 การมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การกำหนดทิศทางขององค์กร 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและการประเมินกลยุทธ์ องค์ประกอบที่ 4 การบริหารความเสี่ยง ตัวบ่งชี้ 1) การวางแผนบริหารความเสี่ยง 2) การระบุเหตุการณ์เสี่ยง 3) การประเมินความเสี่ยง 4) การควบคุมและติดตามความเสี่ยง องค์ประกอบที่ 5 การคิดเชิงสร้างสรรค์ ตัวบ่งชี้ 1) มีจินตนาการ 2) มีความคิดยืดหยุ่น องค์ประกอบที่ 6 การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การมีเป้าหมายของเครือข่าย 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย 3) การมีปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนเชิงประจักษ์ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ที่ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 10 ท่าน ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ขึ้นไป พบว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ปรับรวมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้บางตัวเข้าด้วยกัน คือ การมีวิสัยทัศน์นวัตกรรมและการมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ให้กลายเป็นวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และปรับการใช้คำเพื่อเขียนสรุปตัวบ่งชี้ให้เป็นรูปธรรม ง่ายต่อการวัดและประเมินผล จึงสรุปได้ว่ามี 5 องค์ประกอบ และ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 วิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) ร่วมสร้างและกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์เชิงนวัตกรรมให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การยึดมั่นวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ของผู้บริหารด้วยการปฏิบัติเป็นแบบอย่างต่อเนื่อง 3) การเผยแพร่วิสัยทัศน์และกลยุทธ์นวัตกรรมสู่บุคลากรให้รับรู้และเข้าใจด้วยการเรียนรู้แบบทีม 4) การสร้างทีมแกนนำเพื่อร่วมกำหนดแนวทางปฏิบัติ 5) การใช้แรงบันดาลใจในการปฏิบัติ ตรวจสอบและประเมินผลวิสัยทัศน์นวัตกรรม องค์ประกอบที่ 2 ทักษะการคิดเชิงนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การมีความคิดรอบคอบ ใส่ใจรายละเอียดเพื่อการปฏิบัติ เข้าใจปรับปรุงให้มีคุณภาพ 3) การถ่ายทอดสู่การปฏิบัติแบบยืดหยุ่น เปิดกว้าง ได้ผลจริง องค์ประกอบที่ 3 การสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การจัดโครงสร้างองค์การที่ยืดหยุ่น คล่องตัว เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้าง

งานใหม่ 3) การสร้างและส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวก แบบทีมทำงานที่ไว้วางใจ เกื้อกูลกันและกัน 4) การสร้างและส่งเสริมให้เกิดพื้นที่แห่งการเรียนรู้สู่แนวทางการปฏิบัติใหม่ ๆ 5) การนำเทคโนโลยีมาเพิ่มขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติงานให้สร้างผลงานใหม่ ๆ องค์ประกอบที่ 4 การบริหารความเสี่ยง ตัวบ่งชี้ 1) การร่วมกันประเมินและวางแผนเพื่อบริหารความเสี่ยง ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง 2) การร่วมสร้างกลไกที่ยืดหยุ่นเพื่อลดและควบคุมความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น 3) การพัฒนาจุดเด่นที่แตกต่างและดีกว่าเพื่อการควบคุมความเสี่ยง องค์ประกอบที่ 5 การสร้างเครือข่ายนวัตกรรม ตัวบ่งชี้ 1) การร่วมกันกำหนดเป้าหมายเพื่อสร้างเครือข่ายให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทั้งแบบเครือข่ายภายในและภายนอก 2) การสร้างแรงเสริมผลักดัน กระตุ้นกันและกันของสมาชิกในเครือข่ายอย่างเข้าใจและเคารพเสมอภาคกัน 3) การร่วมแสวงหา กลไก แนวทางปฏิบัติเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากสมาชิกเครือข่าย

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์

ผลที่ได้จากเทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน จำนวน 9 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ของผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จำนวน 12 คน ได้ องค์ประกอบหลักที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีโครงสร้างการบริหารและนโยบายของโรงเรียน (Structure and policy) ของผู้บริหารโรงเรียนเครือสารสาสน์ มีลักษณะโดดเด่นชัดเจน กล่าวคือ มีการวางแผน (Plan) ในการจัดวางโครงสร้างของการทำงานมีความยืดหยุ่น รวมไปถึงการวางแผนการล่วงหน้าเพื่อเตรียมการ ไปจนถึงการวางแผนทำงานร่วมกันของฝ่ายต่าง ๆ ที่ชัดเจน องค์ประกอบที่ 2 ความพร้อมในการให้บริการและผลผลิต (Services and products) มีความพร้อมในการให้บริการในการประสานงานตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ให้การทำงานบรรลุเป้าหมายด้วยดี รวมไปถึงการประสานงานในแต่ละส่วนให้สอดคล้องกันด้วย เพื่อให้การทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด องค์ประกอบที่ 3 ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร (Participative management) มีการจัดองค์กร ตั้งแต่การกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบตลอดจนการกำหนดส่งงาน แบ่งงานทำอย่างเป็นระบบระเบียบ องค์ประกอบที่ 4 งบประมาณ (Money) มีการบริหารงบประมาณ ตั้งแต่การประเมินงบประมาณ การจัดทำบัญชี การตรวจสอบด้านการเงิน ไปจนถึงการนำงบประมาณมาใช้อย่างคุ้มค่าที่สุด องค์ประกอบที่ 5 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) มีการบริหารวัสดุในการดำเนินงาน ว่าจะอย่างไรให้สิ้นเปลืองน้อยที่สุด ไม่สูญเสียทรัพยากรหรือของสิ้นเปลืองให้น้อยที่สุดหรือให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ องค์ประกอบที่ 6 การบริหารจัดการ (Management) มีการจัดการทั้งกระบวนการจัดการบริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ตลอดจนการควบคุมเพื่อให้การทำงานทั้งหมดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่ ภายใต้ทรัพยากรที่มีทั้งหมด และที่สำคัญคือ มีการรายงานการปฏิบัติงานตั้งแต่งานส่วนบุคคลไปจนถึงผู้บริหารโรงเรียนทุก ๆ แห่ง เพื่อให้รู้ถึงการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ และควบคุมให้ดำเนินไปตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และสามารถตรวจสอบตลอดจนประเมินผลได้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีผลอย่างไรต่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์

ความเป็นผู้นำทางการศึกษาในสังคมปัจจุบันต้องอาศัยกระบวนการคิดและมีมุมมองที่แตกต่างจากเดิม หรือการหาเส้นทางใหม่อย่างมีวิสัยทัศน์ มองโลกในแง่ดี มีความยืดหยุ่น มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ สอดคล้องกับ Robert and Jeff (2010, อ้างถึงใน กุลชลี จงเจริญ, 2562) กล่าวถึงผู้นำจะต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะส่งผลให้เกิดการสร้างสรรค่นวัตกรรมที่จะช่วยสร้างคุณค่าและ

มูลค่าเพิ่มแก่องค์กร รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้กลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมาย ซึ่งประกอบได้หลายด้วยองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจและเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ เพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุดในความพอใจของพนักงานในองค์กร รวมถึงการสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพโดยภาวะผู้นำที่มีประโยชน์ในขอบข่ายที่สำคัญสามขอบข่าย นั่นคือกุญแจในการเอาชนะความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของคนในสังคมหรือองค์กร จากข้อความข้างต้นผู้เชี่ยวชาญวิเคราะห์ได้ว่า การนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ตามแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัตินั้น โรงเรียนในเครือสารสาสน์มีการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ได้นำทฤษฎี Constructionism มาใช้กับรายวิชาต่าง ๆ ภายในโรงเรียนในเครือสารสาสน์ โดยแบ่งขั้นตอนสู่การปฏิบัติได้ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างแรงบันดาลใจภายในตัวผู้เรียน (Inspiration)

ขั้นที่ 2 กระตุ้นให้อยากเรียนรู้ (Curious)

ขั้นที่ 3 ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง (Action)

ขั้นที่ 4 สร้างองค์ความรู้ (Knowledge)

ขั้นที่ 5 นำองค์ความรู้สู่สังคมแห่งการเรียนรู้ (Exhibition)

ผลที่ได้รับ ครูและผู้เรียนมีอิสระในความคิด การทำงาน ได้ค้นคว้าความรู้จากแหล่งความรู้ที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน แก้ปัญหาได้จริง เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ เรียนแล้วมีความสุข สนุกกับการได้ลงมือปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์

เนื่องจากผู้บริหารไม่ใช่เป็นผู้ลงมือปฏิบัติ แต่จะเป็นผู้ใช้ศิลปะในการทำให้ผู้ปฏิบัติ ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายตามที่ผู้บริหารตั้งใจ ผู้นำยุคปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ทำทนายและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก จะต้องทำงานโดยมุ่งเน้นแก้ปัญหาที่ซับซ้อนตลอดเวลา ต้องเผชิญกับการแข่งขัน ต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด ภาวะวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น ลักษณะงานบริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ จึงไม่แน่นอน เสี่ยงกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและความหลากหลายต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันเมื่อเกิดภาวะที่ ทำทนาย ผู้บริหารระดับสูงและทีมที่ปรึกษาจะต้องพิจารณาควบคู่กันไป เช่น การพัฒนาจะมุ่งเน้นไปที่วัฒนธรรมขององค์กร (Organization cultural) ค่านิยม (Value) และ ทศนคติของบุคคลภายในองค์กร โดยการพัฒนาจะต้องกระทำเป็นระบบ และต้องมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร เพื่อที่จะนำจุดแข็งขององค์กรมาผลักดันการพัฒนาโรงเรียนในเครือสารสาสน์

1. โครงสร้างการบริหารและนโยบายของโรงเรียน (Structure and policy) ที่ต้องมีความยืดหยุ่น สนับสนุนให้บุคลากรได้ร่วมคิด โดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลวเพื่อการบริหารจัดการและพัฒนาผู้บริหารอย่างมีคุณภาพ ปรับรูปแบบการบริหารงานให้คล่องตัว แบ่งกลุ่มงานเพื่อแบ่งปันประสบการณ์การทำงาน ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารภายในโรงเรียน และนโยบายที่ได้รับจากส่วนกลางที่ส่งผลต่อการดำเนินงานให้ไปในทิศทางเดียวกัน

2. ความพร้อมในการให้บริการและผลผลิตที่มีคุณภาพ (Services and products) ที่ต้องส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารให้เกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่แท้จริง โดยยึดหลักการเรียนรู้แบบผสมผสานทั้งจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ผ่านผู้อื่น เรียนรู้จากการปฏิบัติงานในสถานที่จริง จัด

ประสบการณ์ที่หลากหลายชัดเจน จัดให้มีพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุม จัดโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้ผู้บริหารทดลองและเรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ที่จำลองขึ้น เพื่อการกล้าตัดสินใจ ในเรื่องที่เป็นประเด็นความเสี่ยงการนิเทศติดตามด้วยการสังเกต และการสอนแนะอย่างใกล้ชิดเพื่อ สะท้อนผลสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

3. ความร่วมมือของบุคลากรในองค์กร (Participative management) เป็นที่ยอมรับว่า แนวคิด ทฤษฎีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ คนงาน พนักงาน หรือบุคลากรทั้งจากภายในและภายนอก เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดเพราะการผลิตหรือดำเนินการใด ๆ จะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคน ทั้งในด้านความคิด การวางแผน การดำเนินการ หรือจัดการทำให้เกิดการผลิตหรือกิจกรรมทางธุรกิจทุกรูปแบบ การพัฒนา คนจริงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ การบริหารกำลังคน ต้องมีการ พัฒนาคนด้านความรู้ ทักษะ และวางแผนการใช้คนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับงานให้มากที่สุด

4. งบประมาณ (Money) เงินหรือทุนที่ใช้ในการดำเนินโรงเรียนแต่ละโรงเรียนทั้งจากเงินทุน ภายในและภายนอก ในทางธุรกิจเงินทุนถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด เพราะการทำธุรกิจทุกอย่างไม่สามารถดำเนินได้ดีหากขาดทุนในการดำเนินงานของทฤษฎีการบริหารจัดการ เมื่อตัดสินใจทำโรงเรียนทุกอย่างจะต้องเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนโรงเรียนแต่ละโรงเรียนและปัจจัยต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุมาใช้ในการ ดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน การมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาเงินจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามหลักการบริหารงานในการดำเนินธุรกิจ

5. วัสดุอุปกรณ์ (Material) ถือได้ว่าการให้บริการหรืออุปกรณ์อื่น ๆ มีส่วนนำมาใช้ในการผลิต สินค้าหรือบริการ เป็นสิ่งสำคัญอันดับต่อมา เพราะทุกธุรกิจต้องอาศัยสิ่งที่ได้ในกลุ่มนี้มาใช้เป็น ทรัพยากรในการผลิต ดังนั้นต้องรู้จักบริหารจัดการวัตถุดิบให้มีประสิทธิภาพสามารถมีเพียงพอในการผลิต บริหารจัดการให้ได้ต้นทุนที่ต่ำในการผลิต และทำให้ธุรกิจได้ผลกำไรสูงสุด การบริหารวัสดุ ในการ ดำเนินงานว่าทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองทรัพยากรในการผลิตให้น้อยที่สุด หรือการใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้ม ค่าสูงสุด

6. การบริหารจัดการงาน (Management) การให้กลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนในเครือสาร สาสน์ เช่น การเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือสั่งการ และการควบคุมองค์กรหรือความ พยายามที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันการจัดการทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วยการใช้งานตามตำแหน่ง ตลอดจนการจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ ทั้ง ยังช่วยบริหารให้กับองค์กรต่าง ๆ ให้มีความก้าวหน้าด้วย

สรุปผล

บทความนี้ เป็นการศึกษากาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแนวคิดและทฤษฎีสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนในเครือสารสาสน์ ส่งเสริมให้ผู้นำเกิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้คิดค้น พัฒนา สามารถ นำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ซึ่งนวัตกรรมการเรียนรู้เป็นกระบวนการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ผู้สอนสร้าง ขึ้นมาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้โดยผู้เรียนและผู้สอนได้ลงมือปฏิบัติร่วมกันโดยพัฒนานวัตกรรม การเรียนการสอนจากหลักสูตร การเรียนการสอนกิจกรรม สื่อการเรียนรู้และการวัดประเมินผลทาง การศึกษา จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องนำองค์กรให้อยู่ได้ด้วยความสามารถในการแก้ไข

ปัญหาและจะต้องมีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากเป็นการแก้ไขปัญหา หาทางออก และสร้างความมั่นคงให้แก่องค์กรได้อย่างยั่งยืน นวัตกรรมเป็นสิ่งใหม่หรือสิ่งเดิมที่พัฒนาต่อยอดขึ้น นวัตกรรมไม่มีวันจบสิ้น จะมีการพัฒนาอยู่เรื่อย ๆ ต่อยอดจากความคิดสร้างสรรค์ การเป็นนวัตกรรมเป็นการใช้ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ อย่างบูรณาการ ผู้นำนั้นจะต้องมองอนาคตไปข้างหน้าว่าทิศทางของโรงเรียนในเครือข่ายสารสนเทศจะไปทางไหน จะต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุค ตามสมัย การเกิดนวัตกรรมเกิดขึ้นมาจากคน ผู้นำจะต้องเน้นทำให้บุคลากรมีความต้องการที่จะทำงาน เพื่อที่จะพัฒนาต่อยอดให้เกิดนวัตกรรมใหม่ขึ้น ซึ่งผู้นำควรให้ความสำคัญกับคนมากกว่างานประจำหรือเอกสาร ผู้นำจะต้องมีความเอาใจใส่ใกล้ชิดกับบุคลากรและงาน ไม่เพียงแต่การทำงาน ผู้นำเชิงนวัตกรรมจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรสนับสนุนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้คนทำงานมีปัจจัย และเอื้อต่อความคิดเห็น ความรู้สึกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมที่จะสามารถผลักดันองค์กร ให้ขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง และยั่งยืน

แหล่งอ้างอิง

- กิริติ ยศย์ยง.(2552). *องค์กรแห่งนวัตกรรม แนวคิด และกระบวนการ*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลชลี จงเจริญ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. [https://www.stou.ac.th/Schools/Sed/upload/หน่วยที่ % 2012%20ภาวะ ผู้นำ เชิง นวัตกรรม.pdf](https://www.stou.ac.th/Schools/Sed/upload/หน่วยที่%2012%20ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สำนัก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. โรงพิมพ์พรทิคนานกราฟฟิค.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2555). แนวคิดเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 14(2), 117-128.
- อรอนงค์ โรจน์วิวัฒน์บุญ. (2553). *การพัฒนาตัวแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษิตบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Carmeli, A., Gelbard, R., & Gefen, D. (2010). The importance of innovation leadership in cultivating strategic fit and enhancing firm performance. *The Leadership Quarterly*, 21(3), 339-349.
- Horth, D., & Buchner, D. (2009). *Innovative Leadership*. Muhyideen College of Education. https://www.muhyideencoed.com/library/ebooks/resources/Innovation_Leadership_by_david_horth.pdf
- Sena, A., & Erena, E. (2012). *Innovative Leadership for the Twenty-First Century*. Science direct. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812008816>
- Smith, T. (2004). Innovative leadership. In G. R. Goethals, G. J. Sorenson, & J. M. G. Burns (Eds.), *Encyclopedia of Leadership*. Sage Pub.
- Volk, A. (2012). *A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa*. Science direct. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042812009056>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร มจร วิชาการล้านนา ผู้เขียนต้องตรวจสอบและปฏิบัติตามข้อกำหนดของวารสาร หากไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดบทความอาจถูกส่งคืนให้กับผู้เขียน

รายการตรวจสอบก่อนส่งบทความ

- เป็นบทความวิจัยและวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศาสนาและปรัชญา และศึกษาศาสตร์
- ไฟล์บทความขนาดหน้ากระดาษ A4 ระยะขอบห่าง 1 นิ้วทั้งสี่ด้าน จำนวน 8-15 หน้า (รวมรายการอ้างอิง) ใช้โปรแกรม Microsoft Words สกุล .doc/.docx ตัวอักษร TH SarabunPSK โดยใช้รูปแบบการเขียนบทความตามที่วารสารกำหนด
- บทความมีชื่อ-นามสกุล ผู้เขียน หน่วยงานที่สังกัด บทคัดย่อ และคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุ e-mail ของผู้ประสานงาน
- การอ้างอิงบรรณานุกรมใช้รูปแบบ APA 7th edition ทั้งการอ้างอิงในเนื้อหาและส่วนท้ายเฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น
- บทความที่จะตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องไม่เคยถูกตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น
- ผู้เขียนต้องคำนึงถึงจริยธรรมไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง บทความต้องมีค่าความซ้ำของผลงาน (โปรแกรม CopyCatch) ไม่เกินตามค่าที่วารสารกำหนด

ขั้นตอนการส่งบทความ

1. ผู้เขียนส่งต้นฉบับบทความผ่านระบบวารสารออนไลน์ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/mbulncjournal/submissions> หรือ e-mail: lannajo2018@gmail.com
2. วารสารพิจารณาและตรวจสอบรูปแบบของบทความ
3. วารสารแจ้งให้ผู้เขียนนำไปแก้ไข (ถ้ามี)
4. วารสารสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องประเมินบทความ
5. วารสารแจ้งให้ผู้เขียนนำไปแก้ไขตามคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ (ถ้ามี)
6. กรณีบทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ วารสารแจ้งผู้เขียนแก้ไขบทความและส่งประเมินใหม่ หรือวารสารปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ (ถ้ามี)
7. วารสารตอบรับผ่านการพิจารณาบทความแก่ผู้เขียนบทความ
8. ผู้เขียนทำการชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์จำนวน 3,500 บาท (สามพันห้าร้อยบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ ผ่าน บัญชี ธนาคารกรุงไทย มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา เลขที่ 540-1-10411-1 พร้อมส่งหลักฐานการชำระเงินมาที่ e-mail: lannajo2018@gmail.com
9. บทความเผยแพร่ตามกำหนดการเผยแพร่

รูปแบบการเขียนบทความวารสาร

- ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทคัดย่อ และคำสำคัญ (ใช้ฟอนต์ TH SarabunPSK) (จำนวนหน้า 8-15 หน้า)
 1. ชื่อเรื่องภาษาไทย ตัวอักษรหนาขนาด 16 pt กึ่งกลางหน้ากระดาษ
 2. ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ตัวอักษรหนาขนาด 16 pt กึ่งกลางหน้ากระดาษ ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ขึ้นต้น คำ ยกเว้น a, an, the, of, for, on, or, at
 3. ชื่อ-สกุลผู้เขียน ตัวอักษรหนาขนาด 14 pt ซิดขวาหน้ากระดาษ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อหน่วยงานในเชิงอรรถทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้หมายเลข 1, 2, 3 กำกับหลังชื่อผู้เขียน บทความวิจัยสามารถระบุชื่อผู้เขียนได้ไม่เกิน 5 ท่าน บทความวิชาการไม่เกิน 3 ท่าน
 4. Corresponding Author E-mail ระบุอีเมลผู้เขียนที่ติดต่อประสานงาน ตัวอักษร 14 pt ซิดขวาหน้ากระดาษ
 5. บทคัดย่อ (Abstract) หัวข้ออักษรหนาขนาด 16 pt เนื้อหาอักษรขนาด 14 pt ไม่เกิน 300 คำ ระบุวัตถุประสงค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ/คุณภาพ วิธีการวิจัยและผลการวิจัย
 6. คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญ จำนวน 3-5 คำ

<p>ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt) (เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)</p>	
<p>ตัวอักษรขนาด 14 pt บทความวิจัยไม่เกิน 5 ท่าน บทความวิชาการไม่เกิน 3 ท่าน</p>	<p>ชื่อผู้เขียนภาษาไทย ¹ ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนภาษาไทย (ถ้ามี) ² ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ ชื่อผู้เขียนภาษาไทย (ถ้ามี) ³ ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ</p>
<p>Corresponding Author E-mail: ABC@mail.com (เว้น 1 บรรทัด ขนาด 16 pt)</p>	
<p>บทคัดย่อ (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1)..... 2)..... 3).....เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ/คุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (ตอบตามวัตถุประสงค์)(ประมาณ 300 คำ) (ขนาด 14 pt) คำสำคัญ:,,(จำนวน 3-5 คำ)</p>	
<p>Abstract (ตัวอักษรหนา ขนาด 16 pt) The objectives of this research were: 1) 2)..... 3)..... The results of this research found that: (สอดคล้องกับภาษาไทย) (ขนาด 14 pt) Keywords:,, (จำนวน 3-5 คำ)</p>	
<p>¹ คณะ.....มหาวิทยาลัย..... (ขนาด 14 pt) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ² โรงเรียน..... (ขนาด 14 pt) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ³ สังกัด/หน่วยงาน..... (ขนาด 14 pt) (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)</p>	

• บทความวิจัย

ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt

1. ชื่อเรื่องและบทคัดย่อ ตามที่ระบุไว้ข้างต้น
2. บทนำ (Introduction) ความเป็นมา ความสำคัญ และเหตุผลในการวิจัย
3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives) ระบุเป็นข้อ ๆ
4. วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) รูปแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการวิจัย (Results) ตอบวัตถุประสงค์
6. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) อภิปรายเฉพาะประเด็นสำคัญ
7. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย (New Body of Knowledge) สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ทั้งรูปแบบของแผนภูมิรูปภาพและข้อความ
8. สรุป (Conclusion) (ถ้ามี) ระบุข้อสรุปที่สำคัญ
9. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย
10. แหล่งอ้างอิง (References) เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

หมายเหตุ

- การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องมีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านบนหรือด้านล่าง อักษรตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ รูปที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพและตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วน หากนำมาจากแหล่งข้อมูลอื่น ต้องระบุแหล่งที่มาให้ชัดเจน
- การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

• บทความวิชาการ

ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 pt

1. ชื่อเรื่องและบทคัดย่อ ตามที่ระบุไว้ข้างต้น
2. บทนำ (Introduction) หลักการและเหตุผลของบทความที่เขียน
3. เนื้อหา (Content) เนื้อหาตามประเด็นที่นำเสนอ
4. สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของบทความตามเนื้อหาที่ได้กล่าวมา
5. แหล่งอ้างอิง (References) เฉพาะที่ปรากฏในบทความเท่านั้น

หลักเกณฑ์ในการเขียนเอกสารอ้างอิง

ใช้รูปแบบการเขียนบรรณานุกรมแบบ APA (American Psychological Association style) 7th edition

1. การเขียนอ้างอิงในเนื้อหา (In-Text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อเป็นวิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี ระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ เลขหน้า (ถ้ามี) ไว้ข้างหลังหรือข้างหน้าข้อความ โดยมีรูปแบบการเขียนดังนี้

การอ้างอิงหน้าข้อความ	ชื่อผู้แต่ง/(ปี) แสง จันทร์งาม (2539) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติกรรมฐาน.....
การอ้างอิงหลังข้อความ (ชื่อผู้แต่ง,/ปี,/น.) พร้อมกับความรู้เล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น (Paul, 2019, pp. 15-19)

หมายเหตุ

* ภาษาไทย ระบุเลขหน้า น. (ถ้ามี)

* ภาษาอังกฤษ ใช้ p. อ้างอิงเพียงหน้าเดียว และใช้ pp. อ้างอิงหลายหน้า

รูปแบบ	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ
ผู้แต่ง 1 คน	ชื่อ/สกุล/(ปี,/น.) หรือ (ชื่อ/สกุล,/ปี,/น.)	สกุล/(ปี,/p./pp.) หรือ (สกุล,/ปี,/p.)
	แสง จันทร์งาม (2539, น. 5)	(Jones, 2007, pp. 9-10)
ผู้แต่ง 2 คน	ชื่อ/สกุล ¹ /และ/ชื่อ/สกุล ² /(ปี,/น.) หรือ (ชื่อ/สกุล ¹ /และ/ชื่อ/สกุล ² ,/ปี,/น.)	สกุล ¹ /and/สกุล ² /(ปี,/p.) หรือ (สกุล ¹ /&/สกุล ² ,/ปี,/p.)
	ชำนาญ เกียรติ และ รัตนะ วิลัยศักดิ์ (2565)	Williams and Hori (2019) (Williams & Hori, 2019)
ผู้แต่ง 3 คน ขึ้นไป	ชื่อ/สกุล/และคณะ/(ปี) หรือ (ชื่อ สกุล และคณะ, ปี, น.)	สกุล/et/al./(/ปี,/p.) หรือ (สกุล/et/al./,/ปี,/p.)
	สถาพร พุทธิภูมิ และคณะ (2559)	(Singleton et al., 2021, p. 15)
นิติบุคคล	ชื่อหน่วยงาน/(ปี) หรือ (ชื่อหน่วยงาน,/ปี) Meta Corporation (2022)	
นิติบุคคล (อักษรย่อ)	ครั้งแรก >> ชื่อหน่วยงาน/(อักษรย่อ,/ปี) ครั้งถัดไป >> อักษรย่อ/(ปี) หรือ ครั้งแรก >> (ชื่อหน่วยงาน/[อักษรย่อ],/ปี) ครั้งถัดไป >> (อักษรย่อ,/ปี)	
	World Health Organization (WHO, 2019) ครั้งถัดไป >> (WHO, 2019) (กระทรวงศึกษาธิการ [สธ], 2565) ครั้งถัดไป >> (สธ, 2565)	

รูปแบบ	
การสัมภาษณ์ เชิงลึก	ชื่อ/สกุล/(การสื่อสารส่วนบุคคล,วัน/เดือน/ปี) หรือ (ชื่อ/สกุล,การสื่อสารส่วนบุคคล,วัน/เดือน/ปี)
* เขียนอ้างอิง ในเนื้อหาเท่านั้น	อักษรย่อชื่อ./สกุล/(personal/communication,เดือน/วัน,ปี) หรือ (อักษรย่อชื่อ./สกุล,/personal/communication,เดือน/วัน,ปี)
ไม่ต้องอ้างอิง ท้ายบทความ	แสง จันทร์งาม (การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 กุมภาพันธ์ 2559) (J. Hernandez, personal communication, May 25, 2018)
ราชกิจจานุเบกษา	ชื่อกฎหมาย/(ปี) หรือ (ชื่อกฎหมาย,ปี) ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542) ได้กำหนด ...
คัมภีร์ทางศาสนา	ชื่อคัมภีร์/(ปี,/เล่ม/ข้อ) หรือ (ชื่อคัมภีร์,/ปี,/เล่ม/ข้อ) พระไตรปิฎกภาษาไทย (2539, เล่ม 15 ข้อ 9) (King James Bible, 1769/2017, Song of Solomon 8:6)
การอ้างอิงจาก แหล่งข้อมูล ระดับทุติยภูมิ	ชื่อ/สกุล ¹ /(ปี,/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล ²) หรือ (ชื่อ/สกุล ¹ ,ปี,/อ้างถึงใน/ชื่อ/สกุล ²) สกุล ¹ /(ปี,/as/cited/in/สกุล ² ,ปี) หรือ (สกุล ¹ ,ปี,/as/cited/in/สกุล ² ,ปี) (เวินเทอร์ เหล็งศักดิ์ดา, 2561 อ้างถึงใน พระเกียรติศักดิ์ กิตติวิฑฒโน (หลวงอิน), 2565) Allport's diary (2000, as cited in Nicholson, 2003)

* กรณีไม่ปรากฏปีพิมพ์ ให้ใส่ (ม.ป.ป.) หรือ (n.d.)

* กรณีไม่ปรากฏผู้แต่ง ให้ใส่ชื่อเรื่อง ชื่อบท หรือชื่อบทความแทน
ถ้าชื่อเรื่องมียาวเกินมากเกินไป ให้ใส่เฉพาะ คำแรก ๆ ของชื่อเรื่องเท่านั้น

* กรณีผู้แต่งคนเดียว แต่หลายชื่อเรื่องในปีเดียวกัน

แสง จันทร์งาม (2544ก, 2544ข)

(Department of Veterans Affairs, n.d., 2017a, 2017b, 2017c)

* กรณีอ้างอิงมากกว่าสองแหล่งข้อมูล ให้เขียนเรียงตามลำดับตัวอักษร เช่น

... สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ เส็งประชา (2541) และ พระไพฑูริย์ อารัมภรัตน์ (2556)

... การเรียนรู้แบบร่วมมือ (ทีศนา แชมมณี, 2547; ภูรินทร์ แดงน้อย, 2560)

... out in research (Banks, 2002; Dilevko & Gottlieb, 2003; Orzechowski, 2022)

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงส่วนท้ายเรื่อง

2.1 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน./ปี./ชื่อหนังสือ./ครั้งที่พิมพ์./สำนักพิมพ์.

กรณีไม่มีชื่อผู้เขียน ชื่อหนังสือ./หน้า/เลขหน้า./สำนักพิมพ์.

* ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 2 คน (ผู้เขียน¹ และผู้เขียน²)

* ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวนตั้งแต่ 3-20 คน (ใส่ชื่อผู้แต่งทุกคน ,และ/ชื่อผู้เขียน หรือ ,&/สกุล)

* ในกรณีที่ชื่อผู้เขียนมีจำนวน 21 คนขึ้นไป ใส่ชื่อผู้แต่งคนที่ 1-19 ตามด้วยเครื่องหมาย . . . ก่อนคนสุดท้าย (ผู้เขียน¹, ผู้เขียน², ³, ⁴, ⁵, ⁶, ⁷, ⁸, ⁹, ¹⁰, ¹¹, ¹², ¹³, ¹⁴, ¹⁵, ¹⁶, ¹⁷, ¹⁸, ¹⁹, . . . ผู้เขียน²⁴)

ตัวอย่าง

แสง จันทร์งาม. (2544). *พุทธศาสนาวិทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สร้างสรรค์บุ๊คส์.

Burns, D. M., & Stcherbatsky, T. (1971). *Buddhism, science and atheism* (2nd ed.).

World Fellowship of Buddhist.

ชลธิดา เทพหินลับ, นรินธน์ นนทมาลย์, นริศรา เสือคล้าย, วรณกร พรประเสริฐ, อาภาพรรณ ประทุมไทย, และณัฐพงศ์ พรมงศ์. (2565). *การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (4Cs) ของนิสิตมหาวิทยาลัยพะเยา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Nath, A. P., Ritchie, S. C., Grinberg, N. F., Tang, H. H., Huang, Q. Q., Teo, S. M., Ahola-Olli, A. V., Wurtz, P., Havulinna, A. S., Santalahti, K., Pitkanen, N., Lehtimaki, T., Kahonen, M., Lyytikainen, L. P., Raitoharju, E., Seppala, I., Sarin, A. P., Ripatti, S., Palotie, A., . . . Inouye, M. (2019). *Multivariate genome-wide association analysis of a cytokine network reveals variants with widespread immune, haematological, and cardiometabolic pleiotropy*. National Library of Medicine.

หมายเหตุ

* กรณีที่ผู้แต่งเป็นนิติบุคคลและผู้รับผิดชอบในการจัดพิมพ์

ใส่ชื่อย่อในส่วนของสำนักพิมพ์ เช่น WHO, มหาวิทยาลัย, สถาบัน, กรม, โรงพยาบาล กรมวิชาการ. (2518). *กรมวิชาการในปัจจุบัน*. กรม.

* ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ ใช้อักษรตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะอักษรตัวแรก หากมีชื่อเรื่องรองใช้เครื่องหมายทวิภาค (:): คั่นเว้น 1 ตัวอักษร ตามด้วยอักษร ตัวแรกเป็นตัวพิมพ์ใหญ่ นอกนั้นใช้ตัวพิมพ์เล็ก Controlling uncertainty: A review of human ...

2.2 บทความ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)./ชื่อหนังสือ../(น./เลขหน้า)./
สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ชัตติยา กรรณสูต. (2547). การสังเคราะห์ผลการศึกษาวิจัยคุณธรรม พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของคนไทย: การเชื่อมโยงสู่นโยบาย. ใน ชัตติยา กรรณสูต, เสวนิจ รัตน์วิจิตร, ธัญญา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และขวัญรัก สุขสมฤทัย (บ.ก.). *รายงานการวิจัยคุณธรรมพฤติกรรม ความซื่อสัตย์ของคนไทย* (น. 9-125). สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

2.3 วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิตและวิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต

ชื่อผู้เขียน./ (ปี)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือคุณวุฒิบัณฑิตและสารนิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ภาษาไทย ปริญญาโทบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต/ไม่ได้ตีพิมพ์],/ชื่อมหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ	ชื่อผู้เขียน./(ปี)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์/ [Unpublished/doctoral/dissertation หรือ Unpublished/master's/ thesis]./ชื่อมหาวิทยาลัย.
ออนไลน์	ชื่อผู้เขียน./(ปี)./ชื่อวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์และสารนิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,/ชื่อ มหาวิทยาลัย]./ ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

นพพร ไทยเจริญ. (2549). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เรื่อง ดินและหิน ใน
ท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม้ได้
ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุชาติ ตันติศักดิ์. (2550). การตรวจจับฮาร์ดดิสก์ในระบบจำหน่ายโดยใช้ซอฟต์แวร์แอสซิน
[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. คลังสารสนเทศดิจิทัล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. [https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/
dc:108574](https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:108574)

2.4 บทความในวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./(ปี)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่/(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL หรือ doi (ถ้ามี)
--

ตัวอย่าง

มะลิวรรณ โคตรศรี. (2548). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถในการ
แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารวิจัยและวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(1), 32-48.

Dollery, B. (1995). Towards a theory of public sector organisational performance.
Australian Journal of Political Science, 30(3), 561-567. [https://doi.org/10.1080/
00323269508402356](https://doi.org/10.1080/00323269508402356)

2.5 เว็บไซต์

ภาษาไทย	ชื่อผู้เขียน/(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
ภาษาอังกฤษ	สกุล/อักษรย่อชื่อ./(ปี,/เดือน/วันที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง

นักร้องในตำนาน. (2565, 11 กรกฎาคม). 30 แคปชั่นโดนใจ สำหรับทาสแมว คนรักแมวโดน ๆ. ทรูโอ
ดี. <https://women.trueid.net/detail/E7kjm1nDq9dv>

Victoria University. (2023, January 19). *APA 7th Referencing: Reports & Grey Literature*.
<https://libraryguides.vu.edu.au/apa-referencing/7ReportsGreyLiterature>

หมายเหตุ

กรณีชื่อผู้เขียนและชื่อเว็บไซต์เป็นชื่อเดียวกัน ให้ตัดชื่อเว็บไซต์ออก

2.6 หนังสือพิมพ์

ภาษาไทย	ชื่อผู้เขียน./ (ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./น./เลขหน้า.
ภาษาอังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี./เดือน/วันที่เผยแพร่)./ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.
ออนไลน์	ผู้เขียนบทความ./ (ปี./วัน/เดือนที่เผยแพร่)./ชื่อคอลัมน์./ชื่อหนังสือพิมพ์./URL

ตัวอย่าง

โกวิท โภธิสาร. (2549, 4 สิงหาคม). สัมผัสโลกวิทยาศาสตร์ นวัตกรรมใหม่ล่าสุด งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์'49. *มติชน*, น. 33.

Launey. G. D. (2023, January 19). Croatia, the euro and a coffee controversy - but is it all just froth?. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/business-64302706>

2.7 รายงานการประชุมวิชาการ หรือการสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อเอกสารการประชุมหรือสัมมนา/ (หน้า/เลขหน้า)./สำนักพิมพ์.
--

ตัวอย่าง

นิตย โจนรัตน์วานิชย์ และสิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์. (2549). การศึกษาวิเคราะห์และออกแบบระบบการตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. ใน *เวทีนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3* (น. 48-50). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

2.8 เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์ (เอกสารอัดสำเนา/เอกสารประกอบการเรียน)

ภาษาไทย	ชื่อผู้เขียน./ (ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]./สำนักพิมพ์.
ภาษาอังกฤษ	สกุล./อักษรย่อชื่อ./ (ปี)./ชื่อเรื่อง/[Unpublished manuscript]./สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วีระชัย ยศโสธร. (2556). *จริยธรรมกับการดำเนินชีวิต* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

2.9 ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อกฎหมาย./ (ปี./วันที่/เดือน)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/ตอนที่/หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542, 15 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 33. หน้า 42-48.

